

สืบสานพระราชปณิธาน สามทศวรรษจรัสหล้า การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

สืบสานพระราชปณิธาน สามทศวรรษจรัสหล้า

การพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร

สืบสานพระราชปณิธาน สามทศวรรษจรัสหล้า การพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
เนื่องในโอกาสสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

หนังสือ **สืบสานพระราชปณิธาน สามทศวรรษจรัสหล้า การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร**

จัดทำโดย คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
เนื่องในโอกาสสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
ในคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๔

จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

สืบสานพระราชปณิธาน สามทศวรรษจรัสหล้า การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร.--กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, ๒๕๕๔.
๓๐๐ หน้า.
๑. เด็ก--ไทย ๒. เยาวชน--ไทย. ๓. การพัฒนา ๔. ถิ่นทุรกันดาร I. สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. II. ชื่อเรื่อง.

๓๐๕.๒๓๑

ISBN 978-616-235-109-9

สงวนลิขสิทธิ์
หนังสือเผยแพร่ห้ามจำหน่าย

“...ตั้งแต่เกิดมาจำความได้
ก็เห็นทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ทรงคิดหาวิธีการต่างๆ ที่จะยกฐานะความเป็นอยู่
ของคนไทยให้ดีขึ้น ได้ตามเสด็จเห็นความทุกข์ยาก
ลำบากของพี่น้องเพื่อนร่วมชาติ
ก็คิดว่าช่วยอะไรได้ควรช่วย ไม่ควรนิ่งดูดาย
เมื่อโตขึ้นพอมีแรงทำอะไรได้ก็ทำไปอย่างอัตโนมัติ
โดยทำตามพระราชกระแส
หรือทำตามแนวพระราชดำริ”

จาก “มณีพลอยร้อยแสง”

สามทศวรรษจรัสหล้า พระบารมี

สามทศวรรษจรัสหล้า พระบารมี
สมเด็จพระเทพรัตนกษัตรี เกริกฟ้า
พระราชปณิธานทวี สรรพสุข ยิ่งแฮ
พิพัฒน์ยุวชนแกร่งกล้า รอดพ้นทุกข์ภัย
สามทศวรรษผ่าน ทรงสืบสานสมานสมัย
พระราชปณิธานอันเกรียงไกร ด้วยพระทัยที่มั่นคง
เยาวชนทุรกันดาร เกิดโครงการเจตจำนง
พัฒนายั่งยืนยง ดำรงสุขสวัสดี
โภชนาการอนามัย สร้างเสริมให้พลังชีวี
โรคภัยใดเคยมี ล้วนหลีกหนีไม่บีฑา
จิตใจพัฒนาการ พระราชทานการศึกษา
เสริมสร้างทางปัญญา เพื่อเติบกล้าเต็มค่าคน
วิชาชีพเฟื่องฟู เร่งเรียนรู้เชิดชูตน
ก้าวไกลไม่อับจน ชีวิตพ้นความลำเค็ญ
ทั้งการสหกรณ์ บทเรียนสอนให้คิดเป็น
ร่วมซื้อขายไม่วายเว้น เน้นประหยัดและอดออม
ทรัพยากรอนุรักษ์ พร้อมพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
ปลุกสำนึกทะนุถนอม เพื่อป้องกันพิบัติภัย
อนุรักษ์วัฒนธรรม งามเลิศล้ำมรดกไทย
ชูเชิดเฉิดไฉไล ตระหนักในค่าควรเมือง
เยาวชนในต่างแดน ที่ขาดแคลนกลับรุ่งเรือง
ทรงเกื้อหนุนทุนประเทือง กัมพูชา ลาว ชาวเอเชีย
พม่า บังกลาเทศ บรรเทาเหตุการสูญเสีย
เวียดนาม มองโกเลีย ทั้งภูฏานสานสามัคคี
พระเกียรติคุณนานาชาติ เทิดจอมปราชญ์แห่งปฐพี
ทูตสันถวไมตรี ชื่นชีวีเยาวชน
สำนึกในพระกรุณา พระเมตตาทั่วสากล
ไพศาลผสานผล กำลังคนกำลังใจ
ขอน้อมเกล้าฯ ถวายพระพร มิ่งสมรนิรัติศัย
นิราศทุกข์นิราศภัย พระพลานามัยสุขสมบูรณ์
ทรงพระเจริญสิริสวัสดิ์ พูนพิพัฒน์จรัสจรูญ
พระเกียรติไกรเชิดไอศูรย์ วงศ์จักรีนิรันดร์เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำหนังสือ
“สืบสานพระราชปณิธาน สามทศวรรษจรัสหล้า การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร”
พันเอกหญิง รองศาสตราจารย์กุลนรี ราชปรีชา ร้อยกรอง

คำนำ

ในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๕๕ พรรษา เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ และทรงดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ครบ ๓๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๕๓ รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เพื่อเฉลิมพระเกียรติและน้อมเกล้าฯ ถวาย รวมถึงการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยการรวบรวมข้อมูลโครงการฯ และข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ทรงเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส ดังนั้นใน พ.ศ. ๒๕๒๓ จึงทรงเริ่มงานพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วยโครงการอาหารกลางวันผักสวนครัว ต่อมาจึงเพิ่มโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ โครงการฝึกอาชีพ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ โครงการส่งเสริมสหกรณ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ และโครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามลำดับ

พระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ยังแผ่ไพศาลไปยังเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสในกรุงเทพมหานคร รวมไปถึงเด็กและเยาวชนในชนบทของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มองโกเลีย สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ราชอาณาจักรภูฏาน และสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

การทรงงานพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นการช่วยให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีทักษะในการทำงานเลี้ยงชีพที่เหมาะสม มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งความรู้คู่คุณธรรม พระกรุณาธิคุณดังกล่าวเป็นประโยชน์และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมหาศาล สมควรที่ประชาชนชาวไทยจะช่วยกันสานต่อพระราชปณิธานสืบไป

สำนักนายกรัฐมนตรี
พุทธศักราช ๒๕๕๔

สารบัญ

คำนำ	๗
พระราชประวัติ	๑๓
พระราชปณิธานในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร	๓๓
กำเนิดและพัฒนาการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร	๔๗
โภชนาการและสุขภาพอนามัย	๖๕
การศึกษา	๘๙
การงานอาชีพและการสหกรณ์	๑๓๙
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม	๑๖๑
การพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพระราชดำริในต่างประเทศ	๑๙๙
พระเกียรติคุณระดับนานาชาติ	๒๒๙
ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ	๒๔๓
บรรณานุกรม	๒๕๒
ภาคผนวก	๒๕๕

นายสุนทร วิไล แห่งกองหัตถศิลป กรมศิลปากร เป็นผู้ออกแบบตราโครงการพัฒนาตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๑ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

๑. รูปดอกบัว หมายถึง ปัญญาและความดีงาม

๒. รูปเด็ก หมายถึง ความเจริญงอกงามและการพัฒนา

๓. พระนามาภิไธย สธ. หมายถึง เป็นโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

พระราชประวัติ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นพระราชธิดาพระองค์ที่ ๓ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระราชสมภพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๒ เมษายน ๒๔๙๘ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

มีพระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ มีพระเชษฐภคินี พระเชษฐา และพระขนิษฐา รวม ๓ พระองค์ คือ

- สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี
- สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์
- สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

พระเกียรติคุณทางการศึกษา

- ปีการศึกษา ๒๕๐๑ ทรงเข้าศึกษาที่โรงเรียนจิตรลดาจนจบชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย
- ปีการศึกษา ๒๕๑๐ ทรงสอบชั้นประโยคประถมศึกษาตอนปลายได้เป็นที่หนึ่งของประเทศ

- ปีการศึกษา ๒๕๑๕ ทรงสอบชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกศิลปะ) ได้เป็นที่หนึ่งของประเทศ

- ปีการศึกษา ๒๕๑๖ ทรงสอบเข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขณะทรงศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงได้รับทุนและรางวัล ดังนี้

- ทรงรับทุนการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนิสิตที่เรียนดีเยี่ยมขณะทรงศึกษาในชั้นปีที่ ๒, ๓ และ ๔

- ทรงได้รับรางวัลที่หนึ่งวิชาภาษาฝรั่งเศส เมื่อทรงศึกษาจบชั้นปีที่หนึ่ง

- ปีการศึกษา ๒๕๑๙ ทรงสำเร็จการศึกษาได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาวิชาประวัติศาสตร์ และทรงได้รับพระราชทานรางวัลเหรียญทอง ในฐานะที่ทรงสอบได้ที่หนึ่งของแผนก

- ปีการศึกษา ๒๕๒๐ - ๒๕๒๒ ทรงเข้าศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ทรงได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาตะวันออก

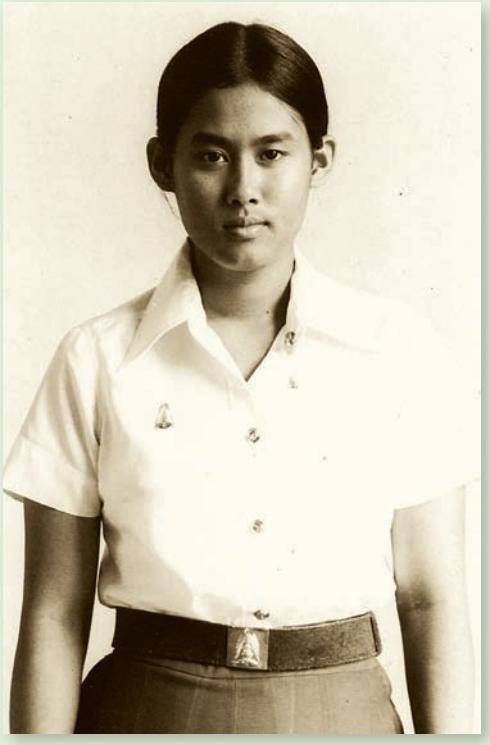

- ปีการศึกษา ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔ ทรงเข้าศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันตก

- ปีการศึกษา ๒๕๒๔ - ๒๕๒๙ ทรงเข้าศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทรงได้รับพระราชทานปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

พระอิสริยยศ

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ ให้ดำรงพระอิสริยยศและพระอิสริยศักดิ์เป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

หนังสือ “เฉลิมพระเกียรติและรวมพระราชนิพนธ์ (พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๒๐) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี กำหนดการเขียนพระนามาภิไธยอย่างย่อว่า “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี” หรือ “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ”

ราชบัณฑิตยสถานกำหนดการออกเสียงพระนามาภิไธยตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการ ที่ รล ๐๐๐๓/๓๘๓๔ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ไว้ในหนังสือ “อ่านอย่างไรและเขียนอย่างไร” พิมพ์แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๒๐ หน้า ๔๘ ว่า

“สม-เด็ด-พฺระ-เทบ-พะ-รัด-ราด-สุ-ดา- สะ-หยาม-บอ-รม-มะ-ราด-ชะ-กุ-มา-รี

พระยศและพระตำแหน่งทางทหาร

พระยศ

ทรงดำรงพระยศ ร้อยเอกหญิง
(ตั้งแต่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๒๐)

ทรงดำรงพระยศ พันตรีหญิง
(ตั้งแต่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๓)

ทรงดำรงพระยศ พันโทหญิง
(ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๖)

ทรงดำรงพระยศ พันเอกหญิง
(ตั้งแต่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๘)

ทรงดำรงพระยศ พันเอกหญิง (อัตราพันเอกพิเศษ)
(ตั้งแต่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๐)

ทรงดำรงพระยศ พลตรีหญิง
(ตั้งแต่ ๓๑ มกราคม ๒๕๓๒)

ทรงดำรงพระยศ พลโทหญิง
(ตั้งแต่ ๗ กันยายน ๒๕๓๕)

ทรงดำรงพระยศ พลเอกหญิง
(ตั้งแต่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๙)

พระตำแหน่งทางทหาร

๒๔ ธันวาคม ๒๕๒๕	อาจารย์ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
๒ มิถุนายน ๒๕๒๙	ศาสตราจารย์ (อัตราพันเอก) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๐	หัวหน้ากองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
๓๑ มกราคม ๒๕๓๒	ศาสตราจารย์ (อัตราพลตรี) และทรงดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
๗ กันยายน ๒๕๓๕	ศาสตราจารย์ (อัตราพลโท)
๑๕ มีนาคม ๒๕๓๙	ศาสตราจารย์ (อัตราพลเอก)
๒ สิงหาคม ๒๕๔๓	ศาสตราจารย์ (อัตราจอมพล)
๔ สิงหาคม ๒๕๕๓	ผู้บัญชาการพิเศษ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก ทูลเกล้าฯ ถวายสำเนาประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๓

สำเนา

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง แต่งตั้งผู้บัญชาการพิเศษ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ให้ทรงเป็น ผู้บัญชาการพิเศษ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ตั้งแต่วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓

ประกาศ ณ วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายกรัฐมนตรี

พระตำแหน่งอื่นๆ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่งอื่นๆ นอกจากตำแหน่งในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เช่น

พ.ศ. ๒๕๑๖	- ที่ปรึกษาคณะกรรมการโครงการสารานุกรมไทยฉบับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พ.ศ. ๒๕๑๘	- ประธานกรรมการมูลนิธิสายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ. ๒๕๒๐	- อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย - ประธานกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ. ๒๕๒๒	- อุปถัมภิกา มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
พ.ศ. ๒๕๒๖	- ประธานกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ (ปัจจุบัน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)
พ.ศ. ๒๕๓๑	- ประธานกรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา - ประธานกรรมการมูลนิธิอานันทมหิดล ในพระบรมราชูปถัมภ์ - ประธานมูลนิธิราชสุดา
พ.ศ. ๒๕๓๕	- ประธานมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหิดล ในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ. ๒๕๓๘	- ประธานกรรมการอำนวยการโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาของโรงเรียนในชนบท (ทสรช.) - กรรมการการศึกษาเพื่อผู้ลี้ภัย (Refugee Education Trust) ขององค์การข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๐	- ประธานกองทุนการกุศลสมเด็จพระเทพ ฯ
พ.ศ. ๒๕๔๒	- ที่ปรึกษาพิเศษด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มชายขอบในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิกตะวันตกขององค์การอนามัยโลก
พ.ศ. ๒๕๔๔	- กรรมการกิตติมศักดิ์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาสาขาสุขภาพของ Bloomberg School of Public Health, Johns Hopkins University
พ.ศ. ๒๕๔๖	- มนตรีของ Refugee Education Trust
พ.ศ. ๒๕๔๗	- ทูตพิเศษโครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติด้านโครงการอาหารโรงเรียน
พ.ศ. ๒๕๔๘	- ทูตสันถวไมตรี แห่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กชนกลุ่มน้อยด้วยการศึกษาและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

พระราชปณิธานในการพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

แผ่นดิน

แผ่นเอ๋ยแผ่นดิน
แลดูไกลสุดลูกหูลูกตา
เหมือนมารดาเลี้ยงบุตรให้สุขศรี
ข้าตั้งจิตสนองเขตประเทศไทย
ในแถบถิ่นนี้ไซร้กว้างหนักหนา
ล้วนไร่นาเขียวขจีพงพีไพร
แผ่นดินนี้นี่แหละข้าอาศัย
รักษาให้ยั่งยืนคู่ฟ้าเอย (๑๘)

วันอังคารที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๑๓

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชนิพนธ์กลอนข้างต้นตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ ขณะทรงศึกษาอยู่ที่โรงเรียนจิตรลดา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ จากนั้นเป็นต้นมาได้ทรงปฏิบัติพระองค์ตามพระราชปณิธานดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ดังปรากฏในพระราชดำรัสและพระราชนิพนธ์ต่างๆ ต่อมาโดยลำดับ

"...อย่างเราๆ นั้นมีโอกาสที่ดีมาก มีอาหารการกินที่ดีทุกอย่าง อยากได้อะไรก็ได้และยังมีโอกาสได้รับการศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งนักเรียนเหล่านั้นจะได้รับการศึกษาคงจะไปไม่ถึงระดับที่เราได้ ส่วนที่เราได้รับก็เป็นการพิเศษแล้ว... เพราะฉะนั้นในเมื่อเราเป็นบุคคลพิเศษได้โอกาสดีกว่าคนอื่น ก็เท่ากับประชาชนทั้งชาติสนับสนุนมา ให้ทุนมา ให้ศึกษาได้ถึงระดับอุดมศึกษา ก็จะต้องมีหน้าที่ที่จะต้องทำอะไรตอบแทน เพื่อให้ผู้ร่วมชาติที่สนับสนุนเราได้มีโอกาสที่ดีขึ้นกว่านี้ ก็เป็นความคิดอย่างเด็กๆ ที่คิดเรื่อยมา..." (๕)

พระราชดำรัสวันศุกร์ที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๓๐

...การได้ย่ำไปในพื้นที่ต่างๆ เห็นภูมิประเทศแปลกๆ ได้ฟังเรื่องราวชีวิตหลายรูปแบบจากคนเป็นพันเป็นหมื่น เป็นบทเรียนที่มีคุณค่ายิ่งกว่าตำราเรียนเล่มใดจะพึงบันทึกไว้ได้ ขณะเดียวกันก็วางแนวชีวิตให้ฉันด้วย...(๑๘)

...การช่วยเหลือประชาชนเป็นหน้าที่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ต้องทำประจำอยู่แล้ว อนึ่ง การช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยากนั้นก็สอดคล้องกับคำสอนในพุทธศาสนาด้วย ผู้ที่ทำบุญย่อมได้รับความอิ่มอกอิ่มใจ คือ ได้บุญ...(๑๘)

"...ข้าพเจ้าได้ไปในที่ที่อาจจะถือได้ว่าเป็นถิ่นห่างไกลมาตั้งแต่เด็กๆ มีโอกาสเป็นเพื่อนเล่นกับเด็กที่อยู่ในถิ่นห่างไกล เป็นเรื่องสนุกสนาน และก่อให้เกิดความคุ้นเคย เห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ท่านทรงคิดวิธีการต่างๆ ช่วยเหลือราษฎร เช่น ช่วยในเรื่องสุขภาพอนามัย เรื่องการศึกษาเล่าเรียน การทำมาหากิน และปัญหาอื่นๆ..." (๕)

พระราชดำรัสวันพฤหัสบดีที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๓๗

...ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ หรือ ค.ศ. ๑๙๘๐ ก็ได้เริ่มทำโครงการด้านการเกษตรด้วยตัวเอง ก่อนหน้านั้นก็ได้ปรึกษากับบุคคลต่างๆ ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จท่านก็ให้คำปรึกษา มาถึงโจทย์ที่มองเห็น คือ เวลาตามเสด็จ นอกจากจะได้ไปเห็นแล้ว ต่อมาก็ได้รับมอบหน้าที่ให้สัมภาษณ์ เกษตรกร หรือผู้ที่อยู่ในเขตชนบท ให้ทราบว่าชีวิตเขามีปัญหาด้านไหน ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ ด้านสุขภาพอนามัย ได้สังเกตเห็นว่า ในช่วงนั้นมีบุคคลจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่ดูเจ็บไข้ได้ป่วย และได้รับอาหารไม่พอเพียง ไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ทำให้เจ็บไข้ได้ป่วย ไม่มีแรง ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพ หรือศึกษาเล่าเรียนได้เป็นปกติ... (๑๗)

SNOOPY

"...เด็กมีความสำคัญ ในฐานะเป็นอนาคต เป็นความหวังของชาติ แต่ในปัจจุบัน ยังมีเด็กไทยอีกเป็นจำนวนมากที่ขาดความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและสมอง เพราะไม่ได้รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะและถูกส่วนอันเนื่องมาจากฐานะทางครอบครัว หรือขาดความรู้เรื่องโภชนาการ ยิ่งยามประเทศชาติอยู่ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจเช่นนี้ ยิ่งน่าเป็นห่วงว่าจำนวนเด็กเหล่านี้จะเพิ่มมากขึ้น ในการพัฒนาเด็ก ถ้าไม่สามารถพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในด้านสุขภาพและอนามัยก่อน เด็กก็จะไม่มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาด้านอื่นๆ ไม่อาจนับว่าเป็นอนาคตของชาติได้ การที่จะช่วยให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสในเรื่องการกินดีขึ้นนั้น ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังทุกฝ่าย..." (๑๒)

"...การปฏิบัติงานอย่างที่เราทำกันอยู่ คือ เพื่อให้เยาวชนของชาติมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความรู้ความสามารถที่จะรู้ทั้งทางด้านวิชาการ ทั้งการงานอาชีพ เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นทรัพยากรหรือเป็นกำลังสำคัญของชาติ (๕) ...งานต่างๆ ที่ทำนั้น ปรัชญาของงานอยู่ที่ตรงไหน เราต้องการให้ทุกคนมีความมั่นคง มีความเป็นสุข อยู่ดี กินดี มีโอกาสในชีวิตที่จะได้รับความรู้แล้วก็ฝึกฝนความสามารถสามารถที่จะสร้างความก้าวหน้าให้แก่ตัวเองได้ให้เท่าเทียมกันทุกคน..." (๕)

พระราชดำรัสวันพฤหัสบดีที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๒
และพระราชดำรัสวันพฤหัสบดีที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๓

กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ

"...ในยุคสมัยนี้เหตุการณ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเหลือเกิน เราต้องเตรียมคนของเราให้พร้อมที่จะรับสถานการณ์ ให้รู้จักปรับตัวในสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ คิดว่าสิ่งที่เราพยายามทำอยู่ในความตั้งใจอันนี้ เป็นหลักเป็นที่ตั้ง (๕)... เท่าที่พยายามทำก็ยังย้ำเน้นอยู่ในการทำงานในเขตทุรกันดาร เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในเขตทุรกันดาร หรือว่าคือเข้าถึงยากนั้นได้รับบริการที่เหมาะสม ทั้งในด้านความเพลิดเพลิน ความรู้ สุขภาพอนามัย ความมีโอกาสในการประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองอย่างมีเกียรติ แล้วก็สามารถที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้นดีขึ้น..." (๕)

พระราชดำรัสวันพุธที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๓๓
และพระราชดำรัสวันพุธที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๙

"...งานที่ทำนั้นถ้าเรียกโดยสรุปตามภาษาสมัยใหม่ เขาเรียกว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แต่ที่จริงก็คือให้คนทั้งหลายได้มีโอกาสเจริญเติบโต มีชีวิตที่มีสุขภาพแข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ ได้รับการศึกษา ฝึกอบรมสั่งสอน เพื่อให้มีความรู้และพัฒนาความสามารถ ทั้งคุณงามความดีที่จะปฏิบัติงานเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ต่อญาติพี่น้อง ครอบครัว และต่อสังคม ตลอดจนถึงประเทศชาติหรือทั้งโลก ถือว่านี่คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์..." (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๘

"...คุณครูและผู้ที่มาช่วยงานน่าจะยินดีและปลื้มใจได้ว่า เราช่วยกันสร้างคนมาช่วยทำประโยชน์ รักษาดูแลบ้านเมือง ช่วยเหลือเรา ซึ่งก็ต้องยอมรับว่าต่างก็ชราภาพลงไปบ้าง แต่ก็ยังมีเรี่ยวแรง... เดี๋ยวนี้ในหน่วยงานของเราเป็นสถานที่ดูงานขององค์การต่างๆ อย่างองค์การระหว่างประเทศ เช่น UNESCO หรือ World Food Program ก็มาขอให้ร่วมมือกับเขาในการช่วยเหลือหรือปฏิบัติงานในประเทศอื่นๆ อย่างที่ทำมาก็มีประเทศต่างๆ ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่า เป็นต้น ได้มาดูงานในประเทศไทย นอกจากนี้ก็เตรียมการกันที่จะขยายผลไปมากกว่านี้ เช่น มีโรงเรียนจากประเทศมองโกเลียมาดูงานในประเทศไทย..." (๕)

พระราชดำรัสวันจันทร์ที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๒

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ ยังคงดำรงอยู่ตราบจนปัจจุบัน ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารให้ได้มีโอกาสเท่าเทียมกับคนอื่นๆ ให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถดำรงตนอยู่ได้ในภาวะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งส่งผลดีไม่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่พระกรุณาธิคุณยังแผ่ขยายไปสู่เด็กและเยาวชนในนานาประเทศ

กำเนิดและพัฒนาการ โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร

กำเนิดโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ใน **พ.ศ. ๒๕๒๓** สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเริ่มงานพัฒนาแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนขาดอาหาร เพื่อให้มีสุขภาพดีขึ้น สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยทรงทำเป็นโครงการทดลองในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๓ โรง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำรัสถึงการเริ่มต้นทรงงานว่า

"...ในระยะแรก เริ่มขึ้นด้วยความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องวิธีการที่จะพัฒนาบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร เมื่อแรกเริ่มคือประมาณพฤษภาคม ๒๕๒๒ ถึง ๒๕๒๓ ประมาณนั้น ได้มีความสนใจในเรื่องนี้ แต่ว่ายังไม่ได้มีความรู้ในหลักการและวิธีการที่จะปฏิบัติมากนัก จึงหาโอกาสที่จะศึกษาโดยการขออาศัยโรงเรียนในสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนเป็นแหล่งที่ศึกษา เพราะว่าเห็นว่าโรงเรียนในสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนนั้น เป็นโรงเรียนในเขตท้องถิ่นที่ห่างไกลการคมนาคม และมีภาวะที่ยากลำบากต่างๆ ในตอนเริ่มต้นก็มุ่งไปในแง่ที่ว่า ทำอย่างไรเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนอย่างนั้นจะมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ พร้อมที่จะสร้างเสริมสติปัญญา เพื่อการศึกษาและพัฒนาตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อภูมิลำเนาและสังคมสืบต่อไป ในการจัดการก็ได้ทดลองเริ่มด้วยการให้การศึกษาและช่วยเหลือในทางด้านเกษตร..." (๕)

พระราชดำรัสวันศุกร์ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๑

"...โดยที่ถือว่าโรงเรียนนี้เป็นศูนย์กลางของชุมชนแห่งหนึ่ง ถ้าเราสามารถทำให้คนรุ่นใหม่ในสังคม คือ นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน และพวกผู้ปกครองที่จะมาดู มาช่วย มาเห็น มีความรู้ทางด้านเทคนิคทางการเกษตรอย่างใหม่ที่ทางราชการตั้งใจจะส่งเสริมแต่ก็ส่งเสริมตั้งแต่ในวัยเด็กวัยเรียน

เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาจะได้มีการได้รับการฝึกหัดให้ทำตามแบบแผนอย่างใหม่ ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เคยทำมา หรือว่าจะได้มีความคุ้นเคยในการติดต่อกับทางราชการ เมื่อมีข้อขัดข้องอะไรจะได้ปรึกษาหารือกันได้อย่างง่ายขึ้น และผู้ปกครองคนในหมู่บ้านเอง เมื่อมีปัญหาข้อขัดข้องอะไรก็จะได้รู้ได้แน่ว่าจะมีที่ที่จะมาหาได้ ได้แก่ ที่โรงเรียน ซึ่งครูจะได้เป็นส่วนที่จะช่วยเหลือได้มาก..." (๕)

พระราชดำรัสวันเสาร์ที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๗

"...ตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของโครงการ คือ เรามีการอบรมครูหรือมีวิทยากรที่มาให้แนวความคิดต่างๆ แล้วตัวครูเหล่านี้จะเป็นแกนในการถ่ายทอดต่อไป เพราะฉะนั้นถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญ..." (๕)

พระราชดำรัสวันอาทิตย์ที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๖

พระราชดำรัสข้างต้นสะท้อนให้เห็นแนวทางในการทรงงานว่า ทรงเริ่มต้นพัฒนาที่เด็ก เพราะเด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของประเทศในอนาคต ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของเด็กให้มีโภชนาการและสุขภาพดี มีความรู้ การงานอาชีพ และความซื่อสัตย์ สุจริต รักษาดูแลทรัพยากรของส่วนรวม เด็กจึงเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทรงใช้โรงเรียนเป็นศูนย์ เนื่องจากมีครูเป็นแกนสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ เริ่มต้นจะทรงทดลองทำงานเล็กๆ สำเร็จแล้วจึงค่อยขยายผล

การพัฒนาโภชนาการและสุขภาพอนามัย

"...ข้าพเจ้าเริ่มวางแผนงานโภชนาการสำหรับเด็กนักเรียนโรงเรียน โดยคิดว่าเราควรสอนวิชาเกษตร และให้นำผลผลิตทางการเกษตรมาปรุงอาหาร พร้อมทั้งสอนความรู้เบื้องต้นด้านโภชนาการด้วย ...ในที่สุดข้าพเจ้าคิดขึ้นมาได้ว่า เราน่าจะเริ่มงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน คงจะพอพูดกันได้ ถือได้ว่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นตัวแทนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร ...น่าจะทดลองสักสองสามแห่งก่อน เราเลือกโรงเรียน ๓ โรง ในความดูแลของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต ๗ (ภาคตะวันตก)

...เริ่มทำโครงการทดลอง ๓ โรงเรียน เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ***๒๕๒๓*** *เรียกกันว่า* ***โครงการอาหารกลางวันผักสวนครัว*** *(๑๕)*

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๓ โรง ที่ทรงทำโครงการทดลอง คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองแจง ตำบลศรีมงคล อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งศาลา ตำบลป่าหวาย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคอกอ้ายเผือก ตำบลไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

"...อยากให้เป็นพืชผักหรืออุปกรณ์แล้วให้นักเรียนมาทำการเกษตรซึ่งเป็นวิธีที่อ้อมและยากขึ้นมาอีกทางหนึ่ง อาหารที่จะให้รับประทานนั้นเป็นอาหารที่ได้มาจากผลิตผลของนักเรียนผู้รับประทานเอง ซึ่งอาจจะได้ผลช้า แต่ก็เป็นวิธีหนึ่งซึ่งจะได้รับอาหาร และคิดว่าจะได้รับประโยชน์เป็นผลพลอยได้ที่สำคัญ คือ ความรู้ทางด้านการเกษตรและด้านโภชนาการ ซึ่งจะเป็นวิชาติดตัวไปจนนักเรียนเหล่านั้นเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และได้ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรกรรม วิชาการใหม่ๆ เหล่านั้น อาจจะนำมาช่วยในการครองชีพได้มากทีเดียว... ...เป้าหมายต่างๆ ที่รวมอยู่มีหลายอย่าง เช่น อยากจะให้ได้รับความรู้ทางด้านวิชาการ ทางด้านหนังสือดีขึ้น ทั้งให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง เมื่อมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงก็จะมีความสามารถในการศึกษาสูงขึ้นไปอีก หรือว่ามีความสามารถ มีแรงที่จะประกอบอาชีพได้ดียิ่งขึ้น..." (๕)

พระราชดำรัสวันเสาร์ที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๒๔

เมื่อดำเนินโครงการได้หนึ่งปีประสบผลดี ใน **พ.ศ. ๒๕๒๔** จึงทรงขยายงานไปในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ และเปลี่ยนชื่อโครงการเป็น **โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน**

ภาวะการขาดสารไอโอดีนเป็นปัญหาสาธารณสุขในหลายๆ พื้นที่ ทั้งจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุขและจากการที่ทรงพบเห็นในระหว่างเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จึงมีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน ใน **พ.ศ. ๒๕๓๓** เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยเสริมการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข *"...อย่างเรื่องที่ว่า***โครงการไอโอดีน***นั้น ก็ได้เห็นว่าทางราชการก็มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาอันนี้ ซึ่งมีอยู่แล้วก็มีเพิ่มมาเพื่อแก้ไขบ้าง..." (๕)*

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๓๘

ใน **พ.ศ. ๒๕๓๙** มีพระราชดำริให้ดำเนิน**โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร** โดยมีพระราชดำรัสถึงเรื่องนี้ว่า

"...ศาสตราจารย์ของข้าพเจ้าท่านหนึ่งกล่าวว่า การทำงานกับเด็กวัยเรียนและเด็กก่อนวัยเรียนนั้นยังไม่เพียงพอ เพราะว่าสมองของคนเราจะเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างเต็มที่ก่อนที่จะถึงวัยดังกล่าว เราควรพยายามทำงานกับกลุ่มเด็กที่เล็กกว่านั้นอีก และจะดียิ่งขึ้นถ้าเราสามารถให้การดูแลช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร..." (๒๐)

และในปีเดียวกันทรงเพิ่มเรื่อง**โรคมาลาเรีย**

“...อย่างพูดถึงโรคภัยไข้เจ็บที่ไปพบมาก เช่น โรคมาลาเรีย ไปถึงเห็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่การเรียนการสอนทำไม่ได้ เพราะว่านักเรียนก็ป่วย ครูก็เป็น บางทีพาไปถึงโรงพยาบาล หมอในท้องที่ก็เป็น เพราะฉะนั้นก็เลยไม่ต้องทำอะไร ไปเยี่ยมราษฎรก็มีคนมาปกตินั่งเฝ้าบ้าง ยืนเฝ้าบ้าง ทีนี้มีนอนเฝ้าอยู่หลายราย ก็พยายามแก้ไข รักษาป้องกัน แต่ว่าก็คงจะเป็นเรื่องที่ยาก...” (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๑

แม้จะแก้ไขเรื่องการขาดอาหารของเด็กแล้ว แต่เด็กส่วนหนึ่งยังมีปัญหาทางโภชนาการและสุขภาพอนามัย ทำให้ทรงตระหนักถึงปัญหาหนอนพยาธิ มีพระราชกระแสตอนหนึ่งว่า *“สาเหตุที่ข้าพเจ้าเห็นเรื่อง**หนอนพยาธิ**สำคัญเพราะหลายปีมาแล้วตอนที่ไปเยี่ยมโรงเรียน ยังมีเด็กขาดอาหารจึงคิดขึ้นว่าทำงานโภชนาการมานานแล้วแต่ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรอาจมีพยาธิในท้องเด็ก”* ใน **พ.ศ. ๒๕๔๔** จึงได้เริ่มดำเนินงาน**ควบคุมโรคหนอนพยาธิ**ขึ้น

ต่อมาใน **พ.ศ. ๒๕๔๙** ทรงเพิ่มการ**พัฒนางานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน**เพื่อให้เด็กนักเรียนมีอาหารกลางวันที่สะอาดปลอดภัยนอกเหนือจากที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และเพื่อให้เด็กได้พัฒนาสุขนิสัยที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อหนอนพยาธิได้

การศึกษา

นอกจากการพัฒนาเด็กให้มีภาวะโภชนาการดีและสุขภาพแข็งแรงแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ยังทรงพัฒนาศักยภาพของเด็กในด้านอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย ใน **พ.ศ. ๒๕๒๖** จึงมีพระราชดำริให้ดำเนิน**โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา**เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ พร้อมที่จะไปศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปได้ และช่วยให้ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งไม่ได้มีอาชีพครูโดยตรงทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพดังพระราชดำรัสว่า

*"...ในการดำเนินชีวิตของคนเรานั้นมีอยู่หลายๆ ด้านด้วยกัน ทั้งในด้านการทำมาหากิน ในด้านสุขภาพอนามัย และการศึกษา... ...การส่งเสริมคุณภาพของ**การศึกษา**เป็นการหาทางให้เกิดความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ในเมื่อบุคคลที่เคยอยู่ในสภาพแร้นแค้นและยากจน สามารถพัฒนาตนเองขึ้นได้นั้น ก็จะมีส่วนทำให้ประเทศมีความมั่นคงและพัฒนาขึ้นต่อไป..." (๕)*

พระราชดำรัสวันอาทิตย์ที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๖

"...จึงมาเน้นในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนั้นเป็นไปด้วยดี เนื่องด้วยอัตรากำลังของตำรวจตระเวนชายแดนที่อยู่ในแต่ละโรงเรียนบางโรงเรียนนั้นมีจำนวนน้อย ก็ได้อาศัยอาจารย์จากกรมการฝึกหัดครู ให้แนวคิดต่างๆ ในการทำงานอาจจะเรียกได้ว่ามีเทคนิค วิธีการ หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่คนในวงการศึกษาเขาค้นมาใหม่ๆ..." (๕)

พระราชดำรัสวันศุกร์ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๓๓

ใน **พ.ศ. ๒๕๓๑** มีพระราชดำริให้ดำเนิน**โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์** ดังพระราชดำรัสในเรื่องนี้ว่า

"...เมื่อกาลผ่านมา ๑๐ ปี ความเปลี่ยนแปลงของประเทศมีมากขึ้น อย่างที่เราเห็นได้ชัดๆ เป็นตัวเลข อาจจะดูง่ายๆ เช่น เรื่องเศรษฐกิจ การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ การเจริญขึ้นของธุรกิจ เป็นต้น ถึงแม้ว่าแหล่งปฏิบัติงานของเราจะอยู่ไกลแต่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบ ซึ่งไม่ใช่เป็นผลกระทบที่ไม่ดีเสมอไป เป็นผลกระทบทั้งดีและไม่ดี จึงเป็นเหตุให้คิดว่า จะมีอะไรทำเพิ่มเติมในส่วนของเราได้ กับบุคคลในความอารักขาดูแลของเรา..."

"...พยายามที่จะให้นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของเราได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นกว่าระดับประถมศึกษา ซึ่งเราคิดกันมาแต่ก่อนว่าเป็นระดับที่พอสมควรและเบ็ดเสร็จในตัว ในเมื่อสังคมเปลี่ยนไปแค่นี้จะพอหรือไม่ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่ควรจะคิด อย่างน้อยส่วนหนึ่งที่พอทำได้ในทรัพยากรที่มีอยู่ หมายความว่าเท่าที่จะพอมีเงิน มีทอง มีทุนอยู่ ก็จะช่วยให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ตามกำลังความสามารถ...(๕) ...การที่นักเรียนได้เรียนต่อนั้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเอง คือเมื่อมีความรู้มากขึ้น ควรจะมีโอกาสที่จะได้เลือกงานอาชีพที่จะเลี้ยงตัว ที่จะทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและทำประโยชน์ให้กับคนอื่นได้มากขึ้น...(๕)

พระราชดำรัสวันศุกร์ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๓๓
และพระราชดำรัสวันศุกร์ที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๓๕

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงติดตามงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ทอดพระเนตรเห็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าที่ลดลงอย่างรวดเร็ว จึงมีพระราชดำริให้ดำเนิน**โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ขึ้นใน **พ.ศ. ๒๕๓๐** เพื่อปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่เด็กนักเรียน

"...งานที่เรียกว่าอนุรักษ์ธรรมชาตินั้น ก็ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ศึกษารู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติว่าจะมีประโยชน์อย่างไรกับเรา และในเรื่องของสภาพแวดล้อมนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้มีความเดือดร้อนต่างๆ มากขึ้น เช่น อาจจะน้ำท่วมหรือว่าน้ำแล้งกะทันหันนั้น ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะว่าในเรื่องของพืชธรรมชาติ ป่าไม้ หรือดินถูกทำลายไป เพราะฉะนั้นถ้าเราศึกษาให้ดีถึงเรื่องพวกนี้ หาวิธีแก้ไข ก็จะสามารถทำให้ต่อไปเราได้รักษาสมบัติของตนเองเอาไว้ได้..." (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๓๘

การงานอาชีพและการสหกรณ์

ใน **พ.ศ. ๒๕๓๑** นอกจากจะมีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์แล้ว ยังทรงเห็นว่ามีเด็กนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถศึกษาต่อในระดับสูงได้ จึงทรงช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ โดยมีพระราชดำริดำเนิน**โครงการฝึกอาชีพ**ขึ้นในปีเดียวกัน ดังพระราชดำรัสว่า

"...ส่วนนักเรียนอีกส่วนหนึ่งนั้น เราที่ทำงานอยู่ก็คงจะรู้จักเด็กและเห็นได้ชัดๆ ว่าบุคคลหรือเด็กเหล่านี้จะเป็นด้วยสติปัญญาและการเตรียมพร้อมตั้งแต่เล็กมาก็ตาม ฐานะทางเศรษฐกิจหรือว่าฐานะทางการเมืองและสังคมไม่เปิดโอกาสแน่ๆ ให้เขาได้ไปศึกษาต่อในระดับมัธยมหรืออย่างน้อยในช่วงนี้ไม่ทันกาล ก็อยากจะให้อะไรกับเขา เป็นส่วนเพิ่มเติมขึ้นมา แม้อาจจะเล็กน้อย แต่ก็ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือ เรื่องของการฝึกฝนให้กระทำอาชีพได้..." (๕)

พระราชดำรัสวันศุกร์ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๓๓

"...จุดมุ่งหมายของเรื่องนี้ก็มี ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งที่เขามาสอนให้กับนักเรียนเล็กๆ นั่น ก็ตั้งใจให้เป็นเหมือนงานศิลปศึกษาหรือหัตถศึกษาของโรงเรียน ซึ่งบางครั้งเราๆ สอนอยู่ เป็นครูสอนหมดทุกวิชา อาจจะนึกไม่ออกถึงการประดิษฐ์ การทำบางอย่างที่แปลกๆ ออกไป ทางเขาก็มาสอน ก็ไม่ได้มุ่งว่าเป็นของให้ซื้อขายได้ เพราะว่าเราก็ต้องรู้ เข้าใจว่านักเรียนยังเล็กๆ อยู่ ทักษะในการทำงาน หรือความสามารถ หรือฝีมือนั้นก็ยังไม่เข้าขั้น แต่ว่าอันนี้เป็นการฝึกให้รู้จักใช้มือใช้กล้ามเนื้อในการทำงานละเอียดๆ เป็นการฝึกนิสัย ฝึกสมาธิ ฝึกความตั้งใจ และลักษณะที่ชอบในเรื่องเชิงศิลปะ หรือการทำงานต่างๆ มาก่อน พอถึงนักเรียนชั้นโตขึ้นมา และศิษย์เก่านั้น ก็มีความตั้งใจว่าบางคนหรืออาจจะเป็น

คนส่วนมากทีเดียว ที่ไม่มีโอกาสไม่มีความสามารถที่จะเรียนต่อในชั้นสูงได้ ก็จะสามารถใช้วิชาที่ได้รับการสอนนี้ไปประกอบอาชีพ เป็นส่วนหนึ่งที่จะหาเลี้ยงชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้...” (๕)

พระราชดำรัสวันศุกร์ที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๓๕

นอกจากการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางการงานอาชีพให้แก่เด็กแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนิน**โครงการส่งเสริมสหกรณ์** เพิ่มขึ้นใน **พ.ศ. ๒๕๓๔** มีพระราชดำรัสว่า

“...ที่เพิ่มเรื่องของการสหกรณ์เข้าไปนั้น สำหรับนักเรียนก็เป็นการฝึกหัดให้ใช้ระบบทำงานด้วยการร่วมกัน เพื่อที่จะได้ไม่เสียเปรียบผู้อื่น ได้ฝึกความละเอียด ความถี่ถ้วน ในเรื่องของการเขียนบันทึก การทำบัญชี แล้วต่อไปเมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นก็จะคุ้นเคยกับระบบนี้ แล้วก็เป็นสมาชิกสหกรณ์ของหมู่บ้าน ของอำเภอ ของจังหวัดต่อไป โดยที่มีความรู้ ความเข้าใจอย่างดี ในการที่ว่าถ้าเราจะซื้ออะไรมาใช้นั้น ถ้ารวมกันซื้อ ก็จะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายหรือในการจะขายสิ่งผลิตอะไรขึ้นมา ถ้ารวมกันนั้นก็จะทำได้ดียิ่งขึ้น และเป็นการฝึกการทำงานร่วมกันในรูปของกรรมการ ซึ่งต่อไปก็จะมีกรรมการอะไรได้อีกหลายๆ อย่าง...” (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๓๖

การปฏิบัติงานพัฒนายังทรงเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมพร้อมๆ กับการพัฒนา เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีความภาคภูมิใจ และรักษาวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของท้องถิ่นไว้ด้วย

พื้นที่ดำเนินการ

"...ที่ผ่านมาก็ยังมีคิดขึ้นอีกเรื่องหนึ่ง คือ การช่วยเหลือบุคคลผู้อยู่ในถิ่นทุรกันดารจริงๆ คือทุรกันดารถึงขนาดที่ว่าไม่เป็นการง่ายที่จะตั้ง แม้แต่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งอาจจะต้องมีจำนวนนักเรียนมากพอสมควร แล้วก็มีความพร้อมอีกหลายๆ อย่าง ก็ยังคงจะต้องให้การศึกษาในลักษณะของการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตลอดชีวิต ชนิดที่ว่าสอนบางระดับอาจจะให้แค่อ่านออก เขียนได้ สามารถจะติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ สามารถที่จะรักษาสุขภาพอนามัยหรือว่าหากิน หาเลี้ยงชีพได้ อันนี้ก็ประสานงานกัน นอกจากตำรวจตระเวนชายแดนแล้วยังมีหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข หน่วยงานการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษานอกโรงเรียน สถานที่เหล่านี้อาจจะไปถึงได้โดยยาก แต่ว่าถ้าทำได้นั้นจะเป็นระบบที่ต่อไปก็อาจจะหวังได้ว่า ทั่วประเทศในเขตแผ่นดินไทยนั้น จะอยู่ได้กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข มีผู้คนสบายพอสมควรแก่อัตภาพ..."(๕)

พระราชดำรัสวันพฤหัสบดีที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๒

การทรงงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ นั้น เมื่อเริ่มต้น ใน พ.ศ. ๒๕๒๓ ทรงงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ๓ โรง ต่อมาทรงขยายโครงการไปในสถานศึกษาอื่นๆ รวมทั้งสิ้น ๗๕๙ แห่ง ใน พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๒๘ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. ๒๕๓๙ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

พ.ศ. ๒๕๔๗ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

การดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริก่อให้เกิดผลดีในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นองค์ความรู้ที่หลายประเทศเห็นประโยชน์จากการดำเนินงาน จึงได้ขอพระราชทานให้ขยายการดำเนินงานไปยังประเทศต่างๆ เช่น

พ.ศ. ๒๕๓๓ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

พ.ศ. ๒๕๓๘ สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

พ.ศ. ๒๕๔๔ ราชอาณาจักรกัมพูชา

พ.ศ. ๒๕๔๙ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
พ.ศ. ๒๕๕๐ มองโกเลีย
พ.ศ. ๒๕๕๐ ราชอาณาจักรภูฏาน
พ.ศ. ๒๕๕๓ สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ

การดำเนินงาน

“การปฏิบัติงานโครงการปีนี้มาถึงปีที่ ๓๐ สามสิบปีถือว่าเป็นเวลาที่ยาวนาน และมีการเปลี่ยนแปลงมาก ในระยะต้นทีเดียวนั้น พอเริ่มคิดก็ไม่กล้าที่จะติดต่อกับใครให้มาร่วมมือมากนัก สตางค์ก็ไม่มี ได้คนช่วยทีละเล็กละน้อย พอมีผู้รู้เรื่องเข้า ต่างคนก็ต่างมาช่วยกันตามที่ใครจะมีกำลังความคิด กำลังทรัพย์ก็มาร่วมกัน ถือว่าได้มีคนช่วย เวลานี้ร่วมกันมากมายหลายหน่วยงาน...” (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓

รัฐบาลได้จัดตั้ง **“กองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร”** หรือเรียกชื่อย่อว่า **กพด.** น้อมเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงใช้ดอกผลในการทรงงานพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้พระราชทานทุนทรัพย์ เริ่มต้น ๑๓ ล้านบาท ภาครัฐ เอกชน และประชาชน ยังได้เข้ามามีส่วนในการสนับสนุนการดำเนินโครงการฯ ด้วย

ใน **พ.ศ. ๒๕๔๔** ทรงตั้งร้านภูฟ้า เพื่อรับผลิตภัณฑ์จากโครงการส่งเสริมอาชีพประชาชนในถิ่นทุรกันดารมาจำหน่าย และนำรายได้ไปใช้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดฯ ให้จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงปัจจุบัน มีแผนพัฒนาฯ ดังนี้

๑. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙
๒. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔
๓. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙
๔. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๙

ในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ครบ ๓๐ ปี รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน ซึ่งการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นงานที่ต้องดำเนินการตลอดไปอย่างยั่งยืน ดังนั้นรัฐบาลจึงได้จัดทำ “โครงการทุนการศึกษาสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร” น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเพื่อเฉลิมพระเกียรติและสืบสานพระราชปณิธานในงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในวงเงิน ๓๑ ล้านบาท เพื่อเป็นทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนในสายอาชีพ เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีแก่เด็กและเยาวชนในวัยศึกษาเล่าเรียนที่มีฐานะยากจนและขาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้ศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้นำวิชาความรู้ไปประกอบอาชีพ พัฒนาความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สังแม้โรงเรียนหนุอยู่ดอยเขา
แต่องค์เค้า "สิรินธร" เสด็จมาถึง
ละเด็บฟันอยู่ในใจ ว่าครั้งนึง
หนุยืนขึ้นหน้าพระพักตร์ถวายรายงาน

(ภาพฝีพระหัตถ์)

โภชนาการและสุขภาพอนามัย

"...ในการพัฒนาเด็กถ้าไม่สามารถพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในด้านสุขภาพอนามัยก่อน เด็กก็จะไม่มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาด้านอื่นๆ ไม่อาจนับว่าเป็นอนาคตของชาติได้ การที่จะช่วยให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสในเรื่องการกินดีขึ้นนั้น ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังทุกฝ่าย..." (๑๑)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ทดลองทำโครงการอาหารกลางวันผักสวนครัว เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ ด้วยจุดมุ่งหมาย คือ

"...เราต้องการช่วยให้นักเรียนในโรงเรียนมีสุขภาพอนามัยบริบูรณ์แข็งแรง รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะและถูกตามส่วนประกอบที่จะบำรุงร่างกาย...อยากให้เป็นพืชผักหรืออุปกรณ์ แล้วให้นักเรียนมาทำการเกษตร ซึ่งเป็นวิธีที่อ้อมและยากขึ้นมาอีกทางหนึ่ง อาหารที่จะให้รับประทานนั้นเป็นอาหารที่ได้มาจากผลิตผลของนักเรียนผู้รับประทานเอง ซึ่งอาจจะได้ผลช้า แต่ก็เป็นวิธีหนึ่งซึ่งจะได้รับอาหาร และคิดว่าจะได้รับประโยชน์เป็นผลพลอยได้ที่สำคัญ คือ ความรู้ทางด้านการเกษตรและด้านโภชนาการ ซึ่งจะเป็นวิชาติดตัวไปจนนักเรียนเหล่านั้นเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และได้ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรกรรม วิชาการใหม่ๆ เหล่านั้น อาจจะนำมาช่วยในการครองชีพได้มากทีเดียว..." (๑๕)

ภายหลังจากที่ได้ทดลองโครงการอาหารกลางวันผักสวนครัวเป็นเวลา ๑ ปี ซึ่งได้ผลดี จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขยายไปสู่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศใน พ.ศ. ๒๕๒๔ เนื่องจากมีการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักสวนครัวด้วย จึงเรียกชื่อใหม่ว่า **“โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน”**

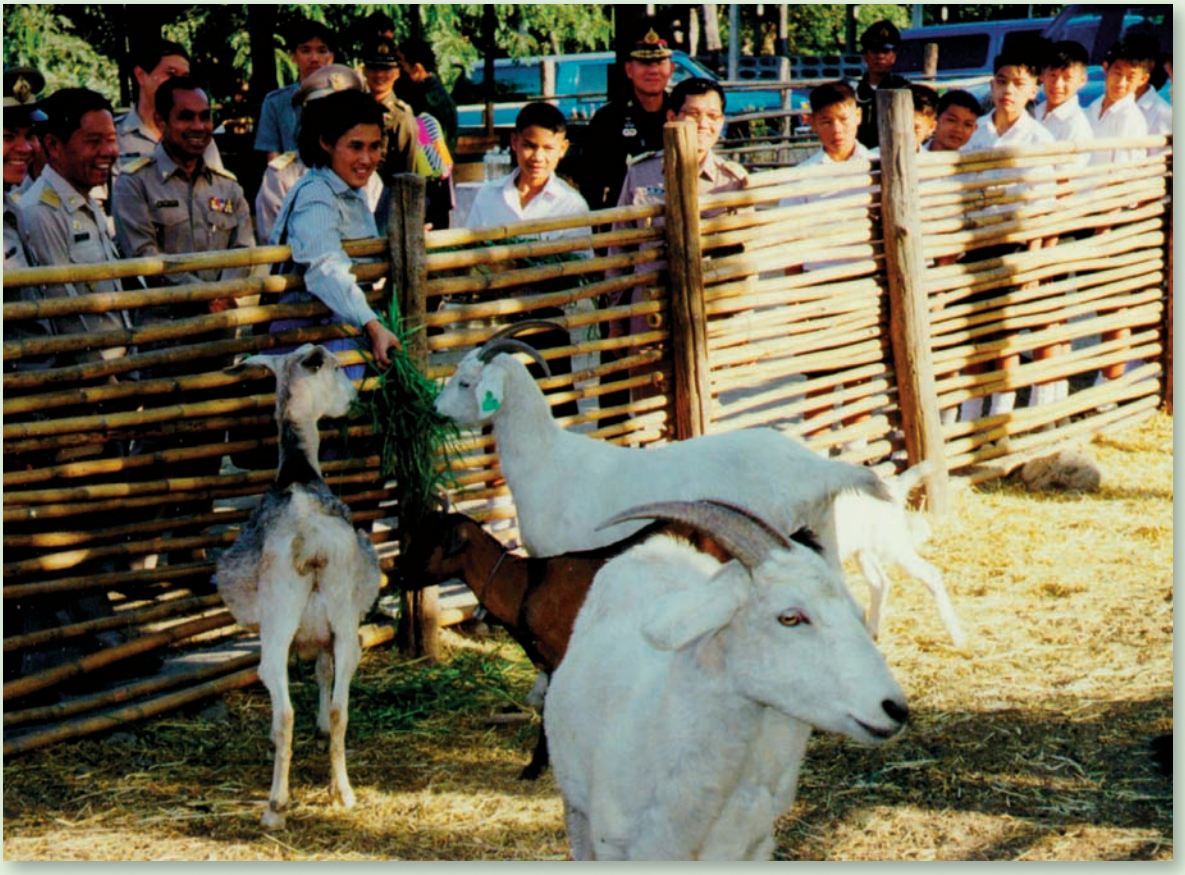

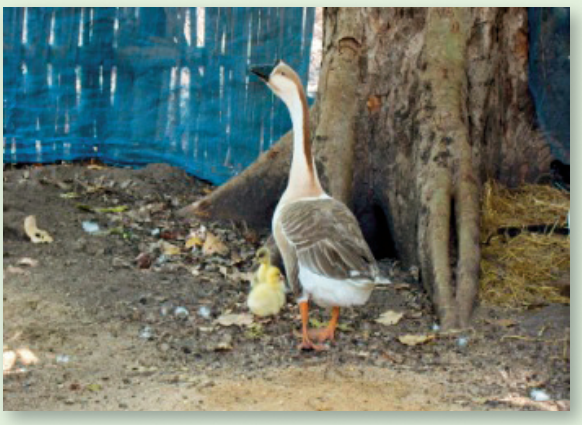

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชประสงค์ให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพอนามัยบริบูรณ์แข็งแรง โดยอาศัยบริโภคอาหารที่ได้จากการเกษตรในโรงเรียน อีกทั้งมีความรู้ทางการเกษตรจากการเข้าร่วมทำการเกษตร และทรงหาแนวทางที่จะช่วยพัฒนาชุมชนโดยให้โรงเรียนเป็นส่วนนำในการพัฒนาและการถ่ายทอดความรู้จากเด็กนักเรียนไปยังชุมชน ดังที่ทรงบรรยาย ไว้ว่า

"...เริ่มแรกเราเน้นให้ความช่วยเหลือทางการเกษตร ให้เพาะปลูกเอง การที่ข้าพเจ้าจะส่งเงินให้เป็นค่าอาหารอย่างเดียวนั้นทำไม่ได้ เด็กเพิ่งเรียนจบปริญญาตรีใหม่ๆ ไม่มีเงินหรอก มีก็เพียงเล็กน้อย นำเงินมาช่วยซื้อจอบ เสียม ซื้อเครื่องปรุงที่เราปลูกเองไม่ได้ และเมล็ดพันธุ์บ้าง บางทีเงินมีไม่พอซื้อเมล็ดพันธุ์ ทำให้เลี้ยงอาหารไม่ได้ทุกวัน แต่ก่อนเลี้ยงอาหารเดือนละครั้ง เดือนหนึ่งให้มีอาหารดีๆ รับประทานสักครั้งหนึ่ง ต่อมาสัปดาห์ละครั้ง ตอนหลังจึงทำได้ทุกวัน...ผู้ใหญ่ที่มีความรู้หรือบุคคลต่างๆ ทั้งในราชการและนอกราชการก็มาช่วยให้ทั้งความรู้ ใครที่มีข้าวของก็นำมาให้ทั้งๆ ที่ไม่ได้โฆษณา... ข้าพเจ้าอาศัยพากเพียรทำงาน เมื่อคนเห็นว่าทำดีเขาก็จะมาช่วย..." (๑๖)

(ภาพฝีพระหัตถ์)

ในการเพิ่มผลผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการประเภทเนื้อสัตว์ ผัก ถั่ว และผลไม้ให้เพียงพอกับการบริโภคของนักเรียนนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำรัสไว้ ดังนี้

“การเกษตรเป็นกิจกรรมสำคัญของโครงการตั้งแต่เริ่มต้นถึงปัจจุบัน เราวางแผนการผลิตให้เข้ากับแผนรายการอาหาร...การผลิตแบ่งออกเป็นเนื้อสัตว์ ถั่วเมล็ดแห้ง ผัก ผลไม้ มีการกำหนดปริมาณอาหารที่นักเรียนควรบริโภค ครูต้องคำนวณอย่างละเอียดเพื่อกรอกแบบรายงานผลผลิตทางการเกษตรและปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหารกลางวันเป็นรายเดือน...โรงเรียนบางแห่งนำผักพื้นเมืองมาปลูกด้วย บางโรงเรียนที่มีผลผลิตเหลือก็ให้ถนอมอาหาร เช่น ดองเก็บไว้ เป็นต้น...” (๑๕)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงให้เด็กนักเรียนร่วมกันทำการเกษตรเพื่อผลิตอาหารสำหรับนำไปบริโภค เด็กนักเรียนได้เรียนรู้เทคนิคการปลูกผัก ผลไม้ โดยใช้พันธุ์พื้นบ้าน การเลี้ยงสัตว์ การเก็บเกี่ยว การแปรรูป และการถนอมอาหาร ฯลฯ

“การปฏิบัติงานโครงการปีนี้มาถึงปีที่ ๓๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ๓๐ ปี ถือว่าเป็นเวลาที่ยาวนาน และมีการเปลี่ยนแปลงมาก ในระยะต้นทีเดียวนั้นพอเริ่มคิดก็ไม่กล้าที่จะติดต่อกับใครให้มาร่วมมือมากนัก สตางค์ก็ไม่มี ได้คนช่วยทีละเล็กละน้อย พอมีผู้รู้เรื่องเข้า ต่างคนก็ต่างมาช่วยกันตามที่ใครจะมีกำลังความคิด กำลังทรัพย์ก็มาร่วมกัน ถือว่าได้มีคนช่วย เวลานี้ร่วมกันมากมายหลายหน่วยงาน ตอนแรกก็ยังไม่ได้คิดอะไรกว้างขวาง ไปเห็นเด็กและเยาวชนหรือแม้แต่คนที่มีอายุมากกว่าวัยเรียน มีสุขภาพอนามัยไม่ดี พยายามคิดว่าจะทำอย่างไรดี นอกจากการพาไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลแล้ว ก็นึกถึงว่าอาหารการกินน่าจะเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อที่จะทำให้คนมีอาหารการกินดี จะมีเรี่ยวแรงในการทำมาหากิน ในการศึกษาเล่าเรียน ทั้งเรี่ยวแรงทางสมอง เรี่ยวแรงทางร่างกาย แต่ว่าการที่จะไป

ซื้อหาอาหารมานั้นก็ทำได้ยาก เพราะตอนนั้นต้นทุนก็น้อยและเห็นว่าวิถีทางที่จะทำได้ก็คือพยายามให้นักเรียนเหล่านั้น หรือโรงเรียนเหล่านั้นผลิตอาหารบางส่วนได้ด้วยตนเอง จะได้ประโยชน์เพิ่มขึ้นมาคือทางนักเรียนเหล่านั้นก็ได้ศึกษาวิชาการทางการเกษตร ครูบางทีก็พูดว่านักเรียนเป็นบุตรหลานของเกษตรกรเป็นส่วนมาก บางครั้งมีความรู้ทางการเกษตรยิ่งกว่าครูเสียอีก แต่ครูในช่วงนั้นจะเป็นครูโรงเรียน ตชด. ส่วนใหญ่ ตชด. มีประสบการณ์ในเรื่องการเข้าไปช่วยเหลือราษฎร และอีกอย่างหนึ่งทางฝ่ายข้าราชการ ฝ่ายเกษตรต่างๆ ในขณะนั้นต้องไปในพื้นที่เหล่านี้อยู่แล้ว และให้ความรู้ต่างๆ แทนที่จะให้ความรู้ผู้ใหญ่เลยก็ให้ความรู้แก่เด็กซึ่งค่อยๆ หัด ค่อยๆ ปฏิบัติไป ก็จะทำให้ชำนาญมากขึ้น สำหรับแนวความรู้ใหม่ๆ และข้อควรรู้ การที่ทำก็ได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน และได้อาหารที่มีคุณภาพมารับประทาน ปรุง และให้ศึกษาด้วยว่า อาหารอย่างไหนบริโภคอย่างไรแล้วดี ไม่ดี อะไรดีจะบำรุงร่างกายอย่างไร นอกจากเรื่องนั้นแล้ว ก็ยังเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วย ที่เปิดทางให้ครูสามารถที่จะช่วยนักเรียนหรือชาวบ้านที่เจ็บป่วย มีช่องทางที่จะรักษาหรือการป้องกันอีกอย่าง" (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓

อาหารเพื่อเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทุรกันดารมักประสบปัญหาการขาดแคลนอาหาร เพราะครอบครัวไม่สามารถผลิตอาหารได้เพียงพอกับความต้องการ และไม่สามารถเข้าถึงอาหารแหล่งอื่นได้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริในการแก้ปัญหาการขาดอาหารในเด็กวัยเรียนโดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ครูและนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนร่วมกันทำการเกษตรเพื่อผลิตอาหารสำหรับนำไปบริโภค ในระยะแรกโรงเรียนสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรมาประกอบเป็นอาหารกลางวันได้ ๑ มื้อต่อสัปดาห์ ต่อมาเพิ่มเป็น ๒ มื้อต่อสัปดาห์ จนในที่สุดสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรมาประกอบอาหารกลางวันทุกวันเรียน การจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียนตามพระราชดำริ เป็นเครื่องมือสำคัญที่เด็กนักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกชุมชน และครูในโรงเรียนได้เรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาพฤติกรรมการกินที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ

อาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชประสงค์ที่จะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในวัยเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังมีพระราชดำรัส ไว้ว่า

"...เราต้องการช่วยให้นักเรียนในโรงเรียนมีสุขภาพอนามัยบริบูรณ์แข็งแรง รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และถูกตามส่วนประกอบที่จะบำรุงร่างกาย..." (๑๕)

"...ตอนแรกเราไม่ได้เคี่ยวเข็ญให้เลี้ยงอาหารเด็กได้ทุกวัน (หมายถึง ๕ วัน) บางโรงเรียนเลี้ยงได้เดือนละครั้ง บางโรงเรียนได้สัปดาห์ละครั้ง หรือ ๓ ครั้ง ที่ได้ทุกวันก็มี..." (๓)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงสรุปภาพรวมของการจัดการอาหารกลางวันในโรงเรียนทั่วไปไว้ ๔ แบบ ตามลักษณะของเด็กนักเรียน ซึ่งอาจใช้เป็นตัวแบบในการจัดอาหารในโรงเรียนต่างๆ ต่อไปได้ ได้แก่

๑. เด็กนักเรียนที่มีฐานะ มีอาหารรับประทานเพียงพอ การจัดอาหารให้เป็นเรื่องของการให้ได้สารอาหารครบถ้วน และฝึกมารยาทการรับประทาน

๒. เด็กนักเรียนพอมีฐานะ จะห่อข้าวไปรับประทานเอง แต่จะซื้อขนมที่ไม่มีประโยชน์มากนัก

๓. เด็กนักเรียนฐานะยากจน ไม่มีอาหารรับประทานเพียงพอหรือไม่มีเลย การจัดอาหารก็เพื่อ “แก้ความหิวโหย”

๔. เด็กนักเรียนมีฐานะปะปนกัน อาจจัดอาหารขายราคาถูก หรือให้นักเรียนทำงานแลกกับอาหาร

อาหารจานเดียว

เนื่องจากเด็กมีปัญหาเรื่องการเลือกรับประทานอาหาร การจัดอาหารจานเดียวเป็นการนำวัตถุดิบที่หลากหลายมาประกอบอาหารให้อยู่ในจานเดียวกัน นอกจากจะมีคุณค่าทางอาหารครบตามหลักโภชนาการแล้ว ยังสะดวกในการจัดเตรียมอีกด้วย

อาหารกลางวันสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

แต่เดิมการจัดการบริการอาหารกลางวันของสถานศึกษามุ่งเน้นที่เด็กเล็กและเด็กนักเรียนประถมศึกษาเท่านั้น ขณะเดียวกัน เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ชนบทและห่างไกลหลายคนมีสุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรงเพราะได้รับอาหารไม่เพียงพอ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ จึงทรงขยายโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันไปสู่เด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ชนบทและห่างไกล พร้อมทั้งพระราชทานเงินให้ด้วย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ ทำให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าและสะอาดปลอดภัย

ภัตตาหารเพล

ใน พ.ศ. ๒๕๔๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้ส่งเสริมโภชนาการของสามเณรที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย น่าน แพร่ พะเยา และตาก โดยพระราชทานเงินแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อจัดภัตตาหารเพลและนมถวาย ปัจจุบันมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งสิ้น ๓๙ โรง และมีสามเณร ๖,๒๖๗ รูป ได้รับภัตตาหารเพล ปีละ ๒๐๐ วันเรียน

อาหารกลางคืน

เด็กนักเรียนชาวไทยมุสลิมอายุตั้งแต่ ๑๒ ปีขึ้นไป จะอดอาหารตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกตลอดเดือนรอมฎอนหรือศีลอด ซึ่งในเวลาปกติเด็กเหล่านี้จะได้รับอาหารกลางวันจากโรงเรียน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้ทดลองรูปแบบการจัด “อาหารกลางคืนระหว่างศีลอด” ด้วยความร่วมมือของโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษาหารูปแบบที่เหมาะสม สุดท้ายพบว่าการให้นมผงและไข่เป็นวิธีการที่ดีและสะดวกที่สุดในการควบคุมภาวะโภชนาการไม่ให้ต่ำลงไปกว่าเดิม

อาหารสำหรับนักเรียนบ้านไกล

โรงเรียนหลายโรงตั้งอยู่ในเขตป่าเขา การคมนาคมยากลำบาก เด็กนักเรียนบ้านอยู่ไกลจากโรงเรียน ไม่สามารถเดินทางไปโรงเรียนและกลับบ้านได้ในวันเดียว นักเรียนจำต้องพักค้างแรมที่โรงเรียน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหอพักแล้วทำโครงการเกษตรเพื่อนำผลผลิตประกอบเป็นอาหารรับประทานทั้งสามมื้อ

อาหารเสริม

“สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางโภชนาการต้องมีอาหารเสริมพิเศษ แต่แรกเงินที่ให้ไปเป็นพิเศษ ทางกองกำกับการ ตชด. จัดซื้อไข่ให้ ต่อมาเลี้ยงไก่ไข่และเอาไข่เข้าโรงครัว นอกจากนั้นมีการเพิ่มโปรตีนด้วยการให้ (เด็กขาดอาหาร) ดื่มนมถั่วเหลือง...” (๓)

สุขาภิบาลอาหารและสุขอนามัยส่วนบุคคล

นอกจากการส่งเสริมโภชนาการแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้ดำเนินการพัฒนาสุขาภิบาลอาหาร โดยพระราชทานเงินและแนวทางในการประกอบอาหารที่สะอาดและปลอดภัย รวมทั้งการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคล มีกิจกรรมต่างๆ เช่น ปรับปรุงโรงครัวให้สะอาด มีมุ้งลวดป้องกันแมลงวัน การทำระบบบำบัดน้ำเสีย การจัดการเรื่องขยะ การอบรมแม่บ้านในเรื่องการปรุงอาหาร การให้เด็กนักเรียนล้างมือก่อนรับประทานอาหาร และการแปรงฟันหลังอาหาร เป็นต้น

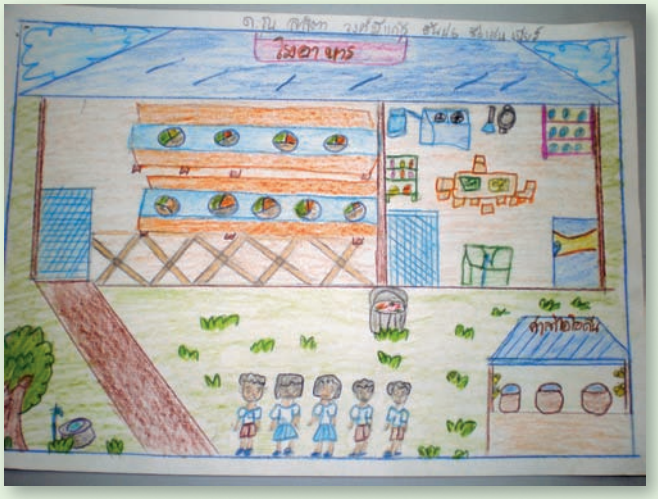
โรงอาหาร

การขาดจุลโภชนาหาร

สารไอโอดีน

“เรื่องการขาดสารไอโอดีน เหตุที่ข้าพเจ้าสนใจเรื่องนี้เพราะแต่ก่อนเคยเห็นคนมีก้อนโตๆ ที่คอมากมายทั้งหมู่บ้าน วันหนึ่งฟังวิทยุ มีบทความของกระทรวงสาธารณสุข บอกว่าถ้าขาดไอโอดีนจะทำให้เป็นโรคเอ๋อได้...

...พยายามจะหาวิธีแก้ไข มีอาจารย์สอนเรื่องให้ตรวจคอ จึงช่วยกันกับเจ้าหน้าที่อนามัย ปัญหาก็ลดลงกว่าเดิมมาก...” (๔)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเริ่มโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ โดยให้คณะทำงานสำรวจหาข้อมูล จากนั้นฝึกอบรมครูตำรวจตระเวนชายแดนสำหรับตรวจนักเรียน แนะนำการใช้ไอโอดีนหยดในน้ำและการใช้เกลือไอโอดีน จนสามารถแก้ไขปัญหาได้มากในสามปี บางเขตชุมชนที่มีปัญหาการขาดสารไอโอดีนอย่างรุนแรง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขแก้ไขด้วยการให้ยาแคปซูลเสริมไอโอดีนในน้ำมัน (ขนาด ๒๐๐ ไมโครกรัม) แก่หญิงมีครรภ์และเด็กนักเรียนทุก ๖ เดือน

นอกจากนั้น ยังให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องโรคขาดสารไอโอดีนและรณรงค์ให้ประชาชนใช้เกลือเสริมไอโอดีนและ/หรือน้ำหยดไอโอดีนในน้ำปลาสำหรับปรุงอาหารในครัวเรือนเป็นประจำทุกวัน

ศาลาไอโอดีน

วิตามินเอและธาตุเหล็ก

"...เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้เหล็กและวิตามินรวมแก่หญิงมีครรภ์ในโรงเรียน ตชด. เราให้วิตามินรวมบ้าง แต่เฉพาะเหล็กกับวิตามินเอนั้น เราพยายามเน้นสารที่มีอยู่ในอาหารชนิดต่างๆ เช่น ผักใบเขียว ผลไม้สีเหลือง เป็นต้น" (๑๕)

นอกจากนี้ ปัญหาการขาดวิตามินเอและการขาดธาตุเหล็ก ยังเป็นปัญหาที่พบอยู่ในถิ่นทุรกันดาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ พระราชทานยาเม็ดเสริมวิตามินเอและธาตุเหล็ก ทรงส่งเสริมให้ผลิตและบริโภคผัก ผลไม้ ที่อุดมด้วยสารดังกล่าวด้วย

การส่งเสริมอนามัยแม่และเด็ก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อส่งเสริมให้หญิงมีครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็กทารกแรกเกิดจนถึงอายุ ๓ ปีที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารได้รับบริการที่เหมาะสม และได้รับความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานว่า

"...ที่ทำโครงการแม่และเด็กนี้ เพื่อป้องกันโรคต่างๆ เพื่อให้เด็กแข็งแรงมาตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์มารดา หรือว่าโรคอื่นๆ ที่พบมาก คือ เรื่องของเลือดจาง ก็อาจอาศัยผ่านนักเรียนและเข้าถึงครอบครัว พวกครูก็ไปช่วยดู แนะนำสุขศึกษา แนะนำเพิ่มเติมพวกวิตามินหรือยาบำรุงให้ดีขึ้น พวกเรื่องโลหิตจางก็อาจจะให้เพิ่มเหล็กโดยที่ร่วมมือกับทางสาธารณสุขอย่างนี้เป็นต้น..." (๑๕)

การปรับปรุงโภชนาการแม่และเด็ก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้จัดกิจกรรมปรับปรุงโภชนาการแม่และเด็ก ดูแลหญิงตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอดบุตรได้อย่างปลอดภัย และทารกแรกเกิดอยู่รอดปลอดภัย ได้รับการเลี้ยงดูให้มีโภชนาการดีและมีพัฒนาการตามวัย โดยฝึกอบรมหมอตำแยให้สามารถดูแลแม่และทำคลอดได้อย่างถูกวิธีจนเด็กคลอดปลอดภัย ต่อมาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของรัฐฝึกอบรมให้แม่และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านติดตามการเจริญเติบโตและให้อาหารเด็กได้อย่างเหมาะสม

การส่งเสริมโภชนาการเด็กเล็ก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้สนับสนุนองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จัดตั้ง **“ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ”** โดยพระราชทานทุนก่อสร้างศูนย์และจ้างคนในชุมชนดูแลเด็ก ศูนย์ฯ จะทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก จัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการของเด็ก จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริม ติดตามการเจริญเติบโตและดูแลสุขภาพของเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี

ปัจจุบันมีศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะตามพระราชดำริ จำนวน ๓๐ แห่ง ใน ๓ จังหวัด ๓ อำเภอ ให้บริการเด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ประมาณ ๑,๒๐๐ คน/ปี เด็กวัยเตาะแตะมีภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัยดีขึ้น และได้รับการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ซึ่งเป็นการส่งต่อเด็กที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบต่อไป

การเสริมสร้างศักยภาพแม่ในอนาคต

ในระหว่างเสด็จพระราชดำเนินไปทรงติดตามความก้าวหน้าของงานพัฒนาในโรงเรียนท้องถิ่นทุรกันดาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงพบว่าเด็กผู้หญิงมักแต่งงานหลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพียง ๒ - ๓ ปี เท่านั้น จึงมีพระราชดำริให้ครูจากโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารร่วมกับ

นักวิชาการจากกระทรวงศึกษาธิการ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจัดทำ **หลักสูตรการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ - ๖** ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุม ๔ หัวข้อ

๑. ประเภทของครอบครัวและบทบาทของสมาชิกในครอบครัว
๒. ความพร้อมของการมีครอบครัวที่เป็นสุข
๓. การดูแลสุขภาพอนามัยของหญิงมีครรภ์และทารก
๔. การปฏิบัติเพื่อให้มารดาและทารกมีโภชนาการดี

หลักสูตรดังกล่าว เริ่มทดลองใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ และมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับวัย วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมของแต่ละท้องถิ่น

การป้องกันโรค

"...นอกจากการอบรมเรื่องโภชนาการที่โครงการจัดเวลาประชุมครู ตชด. แล้ว ครูหลายนายเคยไปอบรมด้านอนามัย บางคนถึงกับออกไปทำคลอดให้ผู้ปกครองนักเรียนได้ และให้เฝ้าระวังโรคอื่นที่ชาวบ้านมักจะเป็น เช่น โรคมาลาเรีย โรคเท้าช้าง โรคพยาธิ โรควัณโรค และโรคทางเดินหายใจอื่นๆ โรคท้องร่วง โรคฟัน โรคหิด เหา การรักษาความสะอาด และเรื่องอนามัยทั่วไป..." (๓)

โรคมาลาเรีย

"...อย่างพูดถึงโรคภัยไข้เจ็บที่ไปพบมากเช่นโรคมาลาเรีย ไปถึงเห็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่การเรียนการสอนทำไม่ได้ เพราะว่านักเรียนก็ป่วย ครูก็เป็น บางทีพาไปถึงโรงพยาบาลหมอในท้องที่ก็เป็น เพราะฉะนั้นก็เลยไม่ต้องทำอะไร ไปเยี่ยมราษฎรก็มีคนปกติมานั่งเฝ้าบ้าง ยืนเฝ้าบ้าง ทีนี้นอนเฝ้าอยู่หลายราย ก็พยายามแก้ไขรักษาป้องกัน แต่ว่าก็คงจะเป็นเรื่องที่ยาก..."(๑๒)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้จัดกิจกรรมอบรมครูให้รู้วิธีตรวจเลือดและวิธีรักษาเบื้องต้น ให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องโรคมาลาเรีย เช่น ทำหนังสือภาพ บูรณาการกับวิชาอื่นๆ เช่น ทำเป็นโครงการวิทยาศาสตร์ แต่งหนังสือเรื่องโรคมาลาเรีย ไปหาข้อมูลและสัมภาษณ์ แล้วนำมาเสนอหน้าชั้นเรียน

สำหรับชาวบ้านก็ส่งเสริมให้นอนในมุ้งชุบสารไล่ยุงชนิดที่ตัวยาไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายมนุษย์ เช่น สารไพรีธอยด์ ซึ่งสกัดจากไพรีธัม ปลูกมากที่ดอยอ่างขาง สามารถกำจัดยุงได้ภายใน ๒ นาที ชาวบ้านจึงเรียกว่า ต้นไม้ไล่ยุง

โรคหนอนพยาธิ

"เด็กบางคนได้รับความช่วยเหลือเรื่องอาหารมานาน ภาวะโภชนาการยังไม่ดีขึ้น ข้าพเจ้าตั้งสมมุติฐานเองว่า อาจจะมีพยาธิแย่งอาหารในท้อง หรือสุขภาพฟันไม่ดี มีหลายชื่อ หลายพันธุ์ หลายลักษณะ บางคนมีพยาธิหลายชนิดในตัว..."(๖)

หนอนพยาธิเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กนักเรียนยังมีปัญหาโภชนาการ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ จึงทรงดำเนินโครงการควบคุมโรคหนอนพยาธิด้วยความร่วมมือของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข โรงเรียน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยทรงให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสุขนิสัยที่เหมาะสมแก่นักเรียน เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ต้องปรุงอาหารให้สุก สวมรองเท้า พร้อมทั้งให้นักเรียนและครอบครัวถ่ายพยาธิ

→ ดอกท้อ อืดอาด พี่ทิด พ่อเกื้อ กอดอก พิดเอื้อ
→ อาทรรออำพร ท่ารำ การะเกด ทำกะทิที่ท่าเรือ
→ ฟ้าหลังฝนบนทางสวย
เงินหลวงหลายล้านบาท
กลุ่มคนถามถึง
มีสลึงพึงหาให้ครบบาท
ทุกคนถามลุงไถง
16
50

การศึกษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเน้นให้เห็นความสำคัญของคุณภาพและโอกาสในการศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตนับตั้งแต่หญิงตั้งครรภ์ เด็กที่อยู่ในวัยเรียน เด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร เด็กที่ร่างกายบกพร่อง พิการ ดังที่ได้มีพระราชดำรัสไว้ว่า

"...เรื่องการศึกษา ต้องเน้นคุณภาพและโอกาสในการศึกษา ไม่ใช่จะสอนอย่างไรก็ได้ โดยไม่มีหลักเกณฑ์ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และมีคุณสมบัติต่างๆ ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม

เด็กที่ด้อยโอกาสแม้จะมีสาเหตุพื้นฐานของความด้อยโอกาสแตกต่างกัน แต่ก็ถือว่าทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน หากได้รับโอกาสทางการศึกษาจะช่วยได้มาก เราช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร เด็กในส่วนที่ไม่มีบริการทางการศึกษา เด็กกำพร้า เด็กที่ร่างกายบกพร่อง พิการ แม้แต่พิการทางสมอง ลูกผู้ลี้ภัย และผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ต้องขังหรือผู้ต้องโทษ เราพยายามที่จะทำให้เกิดโอกาสในการศึกษา..."(๑๖)

"การส่งเสริมคุณภาพของการศึกษา เป็นการหาทางให้เกิดความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ในเมื่อบุคคลที่เคยอยู่ในสภาพแร้นแค้นและยากจน สามารถพัฒนาตนเองขึ้นได้นั้น ก็จะมีส่วนทำให้ประเทศมีความมั่นคงและพัฒนาขึ้นต่อไป" (๕)

พระราชดำรัสวันอาทิตย์ที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๖

โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา มีหน่วยงานต่างๆ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในด้านต่างๆ โดยจัดทำเป็นระบบดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำรัสว่า

"...เราพูดกันถึงเรื่องการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ซึ่งกรมการฝึกหัดครูร่วมมือช่วยเหลือมากด้วยการที่อาจารย์ของเขาไปแนะแนวจัดอบรมครูตำรวจตระเวนชายแดน จัดการแนะแนวเรื่องวิธีการใช้สื่อการสอนเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาหรือให้นักศึกษาฝึกสอนมาสอน โดยทำเป็นระบบว่าวิทยาลัยครูแห่งหนึ่งควบคุมดูแลโรงเรียนกี่แห่ง เป็นโครงข่ายงานระบบ นอกจากนั้นยังได้รับการสนับสนุนเรื่องการศึกษาจากกรมส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในท้องถิ่นก็มี อาทิ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทาง มศว. ก็เข้ามาสนับสนุนด้วยเรื่องสื่อการสอนบ้าง การฝึกอบรมบ้าง แล้วก็หน่วยราชการอื่นๆ อีกแยะ ..." (๑๔)

ส่วนหนึ่งของกิจกรรมในการพัฒนาคุณภาพและโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาครู การพัฒนาห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน การจัดตั้ง พัฒนาสถานศึกษา และการพัฒนาการเรียนการสอน

การพัฒนาครู

“...การพัฒนาครู ครูบางคนเราอนุญาตให้เรียนเพิ่มวุฒิได้โดยไม่ต้องลาเรียน ครูตำรวจตระเวนชายแดน ครูจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูจากการศึกษานอกโรงเรียน ที่ยังไม่จบปริญญาตรีก็ให้เรียนปริญญาตรี จบปริญญาตรีแล้วยังให้เรียนปริญญาโทด้วย แต่ยังทำไม่ได้ทั่วทุกแห่ง จึงใช้วิธีแจ้งให้ครูที่มีความประสงค์จะเรียนต่อเดินทางไปยังสถานที่นัดที่มีเครื่องรับสัญญาณทางไกล ฟังการสอนจากแม่ข่าย คือ สถาบันอุดมศึกษาหรือในวัง สถาบันเหล่านี้ทำสื่อการเรียนให้ด้วย ครูบางคนไม่สามารถขาดงานสอนก็ให้เก็บวันลาไว้ แล้วลาหยุดหลายๆ วันติดกันเพื่อไปเรียน ครูเรียนทางไกลเหล่านี้ตั้งใจเรียนมาก ถึงบางคนจะบ่นว่ายาก บ้างก็มาต่อว่า สถานที่นัดพบมีปัญหา เช่น ไฟดับ ทำให้เสียเวลาเรียน เครื่องมือใช้ไม่ได้ เราก็ต้องมีหน้าที่ในการจัดเตรียมเครื่องใช้ให้เรียบร้อย ให้มีเครื่องปั่นไฟเตรียมไว้ด้วย...” (๑๖)

ผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา คือ ตัวครูผู้สอน โครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ เกี่ยวกับการพัฒนาครู เช่น การฝึกอบรม การผลิตครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน การพัฒนาครูให้ได้รับปริญญาตรีทางการศึกษา การพัฒนาครูให้ศึกษาต่อระดับปริญญาโทจังหวัดน่าน การพัฒนาครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โครงการทุนการศึกษาพระราชทานครูตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น

การอบรมครูและสัมมนาผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดอบรมครูและประชุมสัมมนาผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริ ในเรื่องต่างๆ อย่างต่อเนื่องโดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดการ เช่น การสัมมนาครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ประจำปี การอบรมครูตำรวจตระเวนชายแดน ประจำปี การอบรมครูสอนวิทยาศาสตร์ และการอบรมครูสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้พระราชทานพระราชดำรัสแก่ครูตำรวจตระเวนชายแดนที่เข้ารับการอบรมไว้ว่า

"...งานต่างๆ ซึ่งทำไปเป็นเวลาหลายปีแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงและมีความคืบหน้า สมควรที่ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมมือและผู้ได้มาช่วยเหลือกันจะได้มาพบกันบ้าง เพื่อที่จะแถลงว่าแต่ละคนได้ปฏิบัติงานอะไรไปบ้าง และมีความคิดเห็นอย่างไร จะได้ให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบว่ามีคนที่ได้ทำงานไปถึงไหนบ้าง และมีโอกาสทำอะไร ซึ่งการมาพูดด้วยกัน พร้อมๆ กันนี้ มีประโยชน์ที่ว่างานจะได้ไปในรูปและมีแนวทางเดียวกัน..." (๕)

พระราชดำรัสวันจันทร์ที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๒๗

ในแต่ละปีที่มีการสัมมนาของผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริ ได้พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานตอนหนึ่งว่า

“...การที่ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้เข้ามาสัมมนาทุกๆ ปี อย่างเช่นที่ปฏิบัตินี้ ถือว่ามีประโยชน์มาก เพราะว่าแต่ละปีการปฏิบัติงานหรือว่าความเป็นไปในประเทศล้วนแต่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ที่ทำงานอยู่ก็ต้องมาเรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ๆ แล้วก็ช่วยระดมความคิดจากประสบการณ์ของตน เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติงานได้ผล...”(๕)

พระราชดำรัสวันพฤหัสบดีที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๒

การผลิตครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

“...คุรุทายาท คือ ครู ที่เคยเป็นนักเรียนอยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน แต่ว่ามีใจรักที่จะถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนรุ่นน้องต่อไป ซึ่งบางครั้งเขาบอกว่าเขาได้ชีวิตมาจากตรงนี้ ได้เป็นได้มาเรียนหนังสือ แล้วก็ได้เรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป ต้องการที่จะมาทำงานเพื่อให้คนรุ่นต่อไปมีโอกาสที่ดีเหมือนอย่างเขา สำหรับคนที่จะเป็นคุรุทายาทของตำรวจตระเวนชายแดน ต้องเรียนวิชาตำรวจฝึกตำรวจเหมือนตำรวจทั่วๆ ไป แล้วก็ฝึกวิชาการสอน ในระหว่างที่สอนก็เรียนต่อในระบบต่างๆ ทางไกล หรือว่าลาเรียนก็มี จนกระทั่งจบปริญญาตรี ปริญญาโท ไป...”(๑๑)

พระราชกระแสวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนจึงได้ดำเนินการรับสมัครและคัดเลือกศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ขึ้นไปทั้งชายและหญิงเข้ารับราชการเพื่อทำหน้าที่ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ตนเองสำเร็จการศึกษาหรือภูมิลำเนาเดิมของตน เริ่มเมื่อปีงบประมาณ ๒๕๔๑ จนถึงปัจจุบัน

ในการผลิตครูตำรวจตระเวนชายแดน ตามโครงการคุรุทายาท เมื่อคัดเลือกได้จำนวนกำลังคนแต่ละปีแล้วต้องเข้าฝึกอบรม มี ๒ หลักสูตร คือ

หลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจและบุคคลที่โอนมาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนและชั้นพลตำรวจ (กอป.) ระยะเวลา ๓ เดือน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้ฝึกอบรมเอง

หลักสูตรเตรียมความพร้อมความเป็นครู ระยะเวลา ๖ เดือน โดยสถาบันราชภัฏและภาคเอกชนสนับสนุน

การเข้ารับราชการ เมื่อบรรจุเป็นข้าราชการตำรวจ ยศสิบตำรวจตรี ตำแหน่ง ผู้บังคับหมู่เป็นครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อย่างน้อย ๘ ปี จะได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาต่อระดับปริญญาตรีด้านการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ครู นอกจากนี้จะได้รับการส่งเสริมทักษะในการสอนเพิ่มเติมอย่างน้อยปีละ ๑๕ วัน

ผลของการดำเนินการทำให้สามารถขยายผลโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้คนรักถิ่นฐานบ้านเกิดและมีโอกาสใช้ความรู้พัฒนาท้องถิ่นและลดการอพยพแรงงานหนุ่มสาวเข้าเมือง ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนสามารถปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ได้อย่างยั่งยืน

การส่งเสริมคุณภาพการศึกษาโดยเพิ่มคุณวุฒิการศึกษาให้ครู

การเพิ่มคุณวุฒิการศึกษาให้ครูเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามพระราชดำริ ได้แก่ การจัดการศึกษาให้ครูได้รับวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษา ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู และปริญญาโท

๑. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูให้ได้รับวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษา

การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงในจังหวัดตากและจังหวัดเชียงใหม่ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) ซึ่งเป็นพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลคมนาคม ครูอาสาส่วนใหญ่เป็นครูจากพื้นราบ มักจะอยู่ได้ไม่นานมีการลาออกบ่อย ทำให้ขาดแคลนครู สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ จึงมีพระราชดำริให้จ้างคนในพื้นที่เป็นครู แต่คนในพื้นที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาจึงต้องพัฒนาและให้โอกาสศึกษาต่อปริญญาตรีทางการศึกษา ดังนี้

๑. สำนักงานโครงการส่วนพระองค์ฯ ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงจัดการศึกษาให้ครูโดยใช้ระบบสื่อสารทางไกล (TV Conference)

๒. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จัดอาจารย์ขึ้นไปสอนครูที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

๒. การจัดการศึกษาเพื่อให้ครูได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู

เพื่อให้ครูได้รับวุฒิทางการศึกษาสูงขึ้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูให้แก่ครูและพระอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดน่าน พะเยา แพร่ และเชียงราย

นอกจากนั้น ยังได้พระราชทานทุนให้ครูในโครงการฯ เข้าศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

๓. การจัดการศึกษาเพื่อให้ครูได้รับวุฒิปริญญาโท

การถวายความรู้พระอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน เป็นโครงการพัฒนาคนและการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จัดรูปแบบการเรียนการสอน ๓ รูปแบบ คือ

๑. การเรียนการสอนระบบทางไกล (TV Conference) โดยใช้เครื่องมือและเครือข่ายของพระราชวังสวนจิตรลดาส่งไปยังวัดปรางค์ (โรงเรียนพระปริยัติธรรมในโครงการตามพระราชดำริ)

๒. การเรียนการสอนกับอาจารย์ผู้สอนโดยตรงในพื้นที่ จังหวัดน่าน

๓. การนิมนต์พระอาจารย์นักศึกษาเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในช่วงภาคฤดูร้อน

พระนักศึกษา รุ่นที่ ๑ จำนวน ๖ รูป เริ่มศึกษาภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๒ และพระนักศึกษารุ่นที่ ๒ เริ่มศึกษาภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๕ รูป

๔. ทุนการศึกษาพระราชทานครูตำรวจตระเวนชายแดน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริใน พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้จัดโครงการทุนการศึกษาครูตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ครูตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดครูในสาขาที่ขาดแคลน และให้มีความรู้ความสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริต่างๆ ในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยมุ่งเน้นให้ครูเข้าศึกษาในหลักสูตรด้านการศึกษา ซึ่งภายหลังได้เพิ่มในสาขาที่ขาดแคลนด้วย เพื่อนำกลับมาพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนต่อไป โดยพิจารณาปีการศึกษาละ ๑๐๐ คน ได้รับพระราชทานทุนการศึกษาปีละ ๕,๐๐๐ บาท/ทุน เป็นทุนการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งมีครูที่ได้รับพระราชทานทุนแล้วทั้งสิ้น ๒๐๔ คน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๔ และศึกษาต่อเนื่องจนถึง พ.ศ. ๒๕๔๗

ชมรมรักการอ่าน

การพัฒนาห้องสมุดและสื่อการเรียนการสอน

การพัฒนาห้องสมุด

การพัฒนาห้องสมุดเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงสนับสนุนมาอย่างต่อเนื่อง ดังพระราชดำรัสว่า

“...ห้องสมุดเป็นที่เก็บหนังสือและสื่อความรู้ต่างๆ ถือได้ว่าเป็นศูนย์สารสนเทศและเป็นสมองของโรงเรียน

นักเรียนทุกชั้นเรียนใช้กิจกรรมห้องสมุดประกอบการเรียน และเพื่อความบันเทิง ครูใช้เตรียมการสอน เพื่อค้นคว้าหาความรู้ทั่วๆ ไป และความบันเทิง ศิษย์เก่า และประชาชนก็มาใช้ได้ ครู นักเรียนฝึกเป็นบรรณารักษ์ จัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เด็กส่งเสียงตามสายเผยแพร่ข่าว อ่านหนังสือให้น้องๆ ฟัง มีการประกวดห้องสมุดดีเด่นให้รางวัลเป็นกำลังใจ บางโรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ใช้คอมพิวเตอร์บันทึกทะเบียนหนังสือ เปิด CAI คือ แผ่นซีดีที่ใช้ประกอบการสอนวิชาการต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ วิชาเหล่านี้หาครูชำนาญได้ยาก ทั้งครูและนักเรียนจะศึกษาได้จากสื่อ และการสืบค้นจากอินเตอร์เน็ต...” (๑๕)

โรงเรียนต่างๆ ได้จัดห้องสมุดสำหรับสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนรักการอ่าน อ่านหนังสือในเวลาว่าง ใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเป็นแหล่งศึกษาสำหรับครูและนักเรียน

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงส่งเสริมและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนดังพระราชดำรัสบางตอน ดังนี้

"...การใช้สื่อการเรียนใหม่ๆ เช่น การสอนทางไกลผ่านดาวเทียมช่วยให้นักเรียนได้เรียนวิชาที่ครูอาจจะไม่ถนัด และครูจะมีโอกาสเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียนด้วย..."(๑๕)

"...ไปเห็นโรงเรียนหลายแห่งยังขาดแคลนในเรื่องของบุคลากรไม่สามารถที่จะจัดบุคลากรไปได้มาก สื่อเหล่านี้ก็จะช่วยได้มากเหมือนกัน ก็ไม่ได้มุ่งเฉพาะแต่ว่านักเรียนในโรงเรียนเท่านั้น ศิษย์เก่าหรือชาวบ้านน่าจะมีโอกาสในการได้ใช้สื่อเหล่านี้ คือหนังสือที่พยายามจัดให้มีขึ้นด้วย...สื่อพวกนี้มุ่งให้ครูได้ใช้ด้วย เพราะว่าระบบใหม่ครูต้องใช้ความสามารถในการที่จะถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนในเรื่องใหม่ๆ ก็ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้า จะเอาเฉพาะที่ตนเองเรียนอยู่ เรียนจบมาแล้ว และสอนอยู่หยุดอยู่แค่นี้ก็ไม่น่าจะเป็นไปได้ ก็ต้องทำสื่อให้ครูสามารถที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมไปได้อีก..." (๕)

พระราชดำรัสวันจันทร์ที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๐

การจัดตั้งและพัฒนาสถานศึกษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำรัสถึงการสร้างโรงเรียนไว้ว่า

"...วิธีการที่จะให้การศึกษา เช่น ไปสร้างโรงเรียน เจ้าหน้าที่ของเราจะไปสำรวจหาหมู่บ้านที่ประชาชนยินดีให้บุตรหลานของตนมีความรู้ และแสดงความจำนงที่จะสร้างโรงเรียนให้ เราแบ่งงานกันระหว่างตำรวจตระเวนชายแดนกับหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น การศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าในจุดไหน หน่วยงานไหนเหมาะสมที่จะรับผิดชอบ มีผู้บริจาคเงินช่วยเหลือมากในการสร้างโรงเรียน จัดซื้ออุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์การครัว การเกษตร และมีคนมาช่วยสร้าง แต่ผู้ปกครองนักเรียนก็จะมาร่วมออกแรงก่อสร้างด้วย ไม่ใช่เพื่อช่วยประหยัดเงินเท่านั้น แต่เป็นการย้ำให้เรารู้ว่าเขาต้องการโรงเรียนจริงๆ ถ้าเขาไม่ต้องการเราก็ไม่บังคับ นอกจากนี้มีการปรับปรุงอาคารในบางโรงเรียน ก่อสร้างอาคารเรียนใหม่ให้ เพื่อให้เด็กมีที่เรียนที่เพียงพอและปลอดภัย" (๑๖)

ส่วนการขยายการศึกษาได้มีพระราชดำรัสพระราชทานคณะผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๑ ไว้ว่า

"...มีการขยายงานเพิ่มขึ้นทุกปี อย่างเช่น ได้ขยายการศึกษาเป็นการตั้งโรงเรียนมัธยม ซึ่งแต่ก่อนนี้นักเรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน แล้วก็ส่งไปเรียนโรงเรียนชั้นมัธยม อุดมศึกษา หรืออาชีวศึกษา ตามความถนัด ตามที่ต่างๆ ได้เคยทดลองจัดทำเอง แต่ว่าเมื่อ

ไปเห็นพื้นที่ เช่น ที่โรงเรียนบ้านนายาว มีนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นจำนวนมากกว่าที่อื่นๆ ที่ตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน แล้วชุมชนเป็นชุมชนใหญ่ เลยเห็นว่าน่าจะเป็นการสะดวกที่จะตั้งโรงเรียนเพื่อให้ชุมชนนั้นได้ไม่ต้องไปรับการศึกษาที่ไกล คือมีนักเรียนอยู่ในที่เดียวกันที่จำนวนมากพอ...ชุมชนนี้เป็นชุมชนใหญ่ ซึ่งถ้าตั้งขึ้นก็จะสามารถอำนวยประโยชน์และก็สะดวกได้มาก ถ้าเป็นชุมชนเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่พอที่จะตั้งโรงเรียน นักเรียนไปศึกษาที่อื่นอาจจะสะดวกกว่า...” (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๑

ตัวอย่างการจัดตั้งและพัฒนาสถานศึกษา เช่น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ทุรกันดาร จังหวัดตาก บริเวณพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดตากที่ติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า คือ อำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่ระมาด อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง เป็นพื้นที่ภูเขาสูงชัน มีความทุรกันดารการคมนาคมยากลำบาก ราษฎรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง มักจะอาศัยอยู่รวมกัน ๒๐ - ๓๐ ครัวเรือน เป็นหย่อมบ้านเล็กๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป เนื่องจากมีพื้นที่ทำกินจำกัด เด็กจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐได้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงตระหนักในปัญหาดังกล่าว จึงมีพระราชกระแสในระหว่างการเสด็จพระราชดำเนินติดตามการดำเนินงานโครงการพระราชดำริและทรงเยี่ยมประชาชนในพื้นที่จังหวัดตาก ในระหว่างวันที่ ๒๗ - ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๔ ว่า *“ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันสำรวจข้อมูลและจัดทำแผนที่เขตบริการการศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง”*

การดำเนินงานตามโครงการ มีดังนี้

๑. เนื่องจากมีชุมชนจำนวนมากที่เด็กเข้าถึงการศึกษาได้ยาก จึงจัดตั้งเป็นสถานศึกษาใน ๓ รูปแบบ คือ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา มีกรมการศึกษานอกโรงเรียนรับผิดชอบ ห้องเรียนสาขา มีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนรับผิดชอบ

๒. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ พระราชทานเงินเป็นค่าก่อสร้างอาคารเรียน ที่พักครู ห้องน้ำ ห้องส้วม จัดจ้างครู ระบบน้ำ ระบบไฟ การพัฒนาครู และสาธารณูปโภคอื่นๆ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน ค่าอาหารกลางวัน และอาหารเสริม (นม) สำหรับนักเรียนด้วย ซึ่งต่อมาหน่วยงานที่รับผิดชอบจะตั้งงบประมาณขึ้นมารองรับในภายหลัง

๓. สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นใหม่มีครู ๒ - ๓ คน จัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กสามารถพูดภาษาไทย รวมทั้งการอ่านออกเขียนได้ และคิดเลขเป็น จัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานทั้งด้านโภชนาการ สุขภาพอนามัย

ผลการดำเนินงาน

พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๓ ได้มีการจัดตั้งสถานศึกษาในพื้นที่ทุรกันดารจังหวัดตาก จำนวน ๑๐๐ แห่ง ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ สามารถให้บริการนักเรียน จำนวน ๕,๒๐๐ คน รวมทั้งเด็กๆ ได้รับบริการทางด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัยดีขึ้น

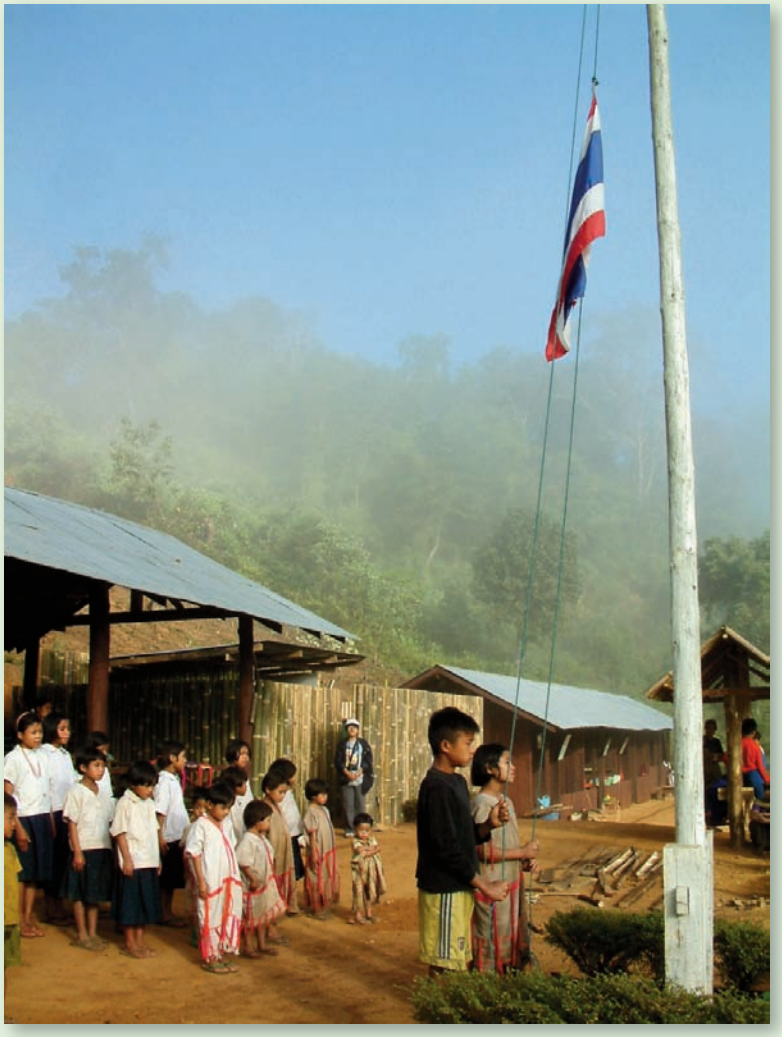

การพัฒนาการเรียนการสอน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงพัฒนาการเรียนการสอนด้านคอมพิวเตอร์และวิทยาศาสตร์ การจัดกิจกรรมพิเศษ การศึกษาสำหรับสามเณร การพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

การสอนคอมพิวเตอร์และวิทยาศาสตร์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริเกี่ยวกับการสอนคอมพิวเตอร์และวิทยาศาสตร์ไว้ว่า

"...การสอนคอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ ขณะนี้โรงเรียนที่ไปช่วยยังมีเครื่องคอมพิวเตอร์น้อย มีผู้บริจาคให้บ้าง ครูที่สอนรู้จักใช้คอมพิวเตอร์ให้เป็นประโยชน์สอดคล้องกับวิชาเรียน เช่น พิมพ์เอกสาร ค้นข้อมูล เสนอข้อมูล หาความรู้ที่ทันสมัย ปัญหาคือ การที่ต้องใช้เครื่องมือไฟฟ้ามาก โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตที่ไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึงก็ต้องใช้น้ำมันปั่นไฟ จึงควรจะต้องมีความรู้ในเรื่องการถนอมเครื่องมือ เท่าที่ไปตรวจดูพบว่ามีปัญหาเรื่องแบตเตอรี่เสื่อมเร็วกว่าที่คนที่มีความรู้ใช้ มีการเสนอโครงงานต่างๆ เช่น โครงงานวิทยาศาสตร์ ให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากชีวิตจริง สัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดการบรรยายให้ชาวบ้านฟัง นอกจากเรื่องโรคมาลาเรียแล้วยังมีเรื่องการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ จุดมุ่งหมายของโครงงาน คือ ให้นักเรียนเห็นว่าสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน เป็นตัวอย่างของวิชาการหลักวิทยาศาสตร์ เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา เป็นต้น"(๑๖)

The Plant
วัฏจักรชีวิตพืช
Life Cycle

ผลงานหนู ๆ

กิจกรรมพิเศษด้านการศึกษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดเกล้าฯ ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมพิเศษด้านการศึกษา เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังที่ได้ทรงบรรยายไว้ดังนี้

“...ข้าพเจ้าเห็นเด็กรุ่นใหม่ชอบหุ่นยนต์ จึงลองใช้หุ่นยนต์เป็นสื่อการสอน ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนหลายแห่งทำได้ดี กิจกรรมนี้ช่วยส่งเสริมความรู้ทางวิทยาศาสตร์ผสมกับความรู้ทางศิลปะ ตัวอย่างเช่น นักเรียนออกแบบหุ่นยนต์วิ่งแข่งกัน หุ่นยนต์ชักเย่อ หุ่นยนต์เก็บของ เครื่องเขย่าหลอดทดลอง ใช้แบตเตอรี่ ในการแข่งขันให้หาเหตุผลว่าทำไมคนนี้ชนะ คนนี้แพ้ คิดว่าจะช่วยให้เด็กมีความคิดในการสร้างสรรค์ออกแบบ และรักศิลปะด้วย เด็กเคยไปแข่งขันที่จีน ฮ่องกง ทราบว่าได้รางวัลมา แต่ไม่ทราบว่าได้รางวัลเพราะพูดเก่งหรืออย่างไร เพราะเด็กที่ไปเสนอผลงานพูดภาษาจีนได้...”(๑๖)

“การทำโครงงานเสนอในโอกาสต่างๆ เช่น โครงงานวิทยาศาสตร์ นำความรู้จากชีวิตจริงมาให้นักเรียนค้นคว้าจากหนังสือและสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วมารวบรวมบรรยายให้เพื่อนๆ ฟัง เช่น เรื่องโรคมาลาเรีย เรื่องการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ จุดมุ่งหมายของโครงงาน คือ ให้นักเรียนเห็นว่าสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน อธิบายได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ฯลฯ...”(๑๕)

“...นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมพิเศษด้านการศึกษา เช่น ฝึกวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่ออย่างง่าย ไม่ต้องใช้เครื่องมือราคาแพง เท่าที่ทำมาเบื้องต้นยังไม่ชำนาญ พืชในขวดติดเชื้อราตายหมด แต่ก็ไม่เป็นไร ถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ว่าการขยายพันธุ์พืชมีหลายวิธี และเมื่อทำไม่สำเร็จ ต้องเรียนรู้จากความไม่สำเร็จ เหตุใดจึงไม่สำเร็จ และดูลักษณะของเชื้อรา ศึกษาชีววิทยาเชื้อราก็ยังได้ เป็นแหล่งความรู้ไปได้เรื่อยๆ กิจกรรมนี้สามารถใช้ในงานเพาะเห็ด เพราะวิธีการคล้ายกัน เด็กในโรงเรียนมัธยมเมื่อฝึกทำแล้วสามารถผลิตกล้าไม้สำหรับใช้ในหมู่บ้านได้ด้วยการใช้เนื้อเยื่อ...”(๑๖)

การจัดการศึกษาสำหรับสามเณร

ใน พ.ศ. ๒๕๓๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมโรงเรียนและศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่อำเภอบ่อเกลือและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร มีปัญหาความยากจน ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตดังที่ได้มีพระราชดำรัสไว้ว่า

“...โรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้ว พ่อแม่ดูแลต่อไม่ได้หรือเห็นว่าอาจจะดูแลได้ไม่ดีเท่าการส่งไปเรียนต่อในเพศสามเณรที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมมีพระเป็นครู หรือมีฆราวาสอาสาสมัครมาเป็นครูด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรมนอกจากสอนวิชาทางศาสนาแล้ว ยังสอนวิชาสามัญด้วย เช่น ที่จังหวัดน่าน มีพระคุณเจ้าหลายท่านมาในวันนี้ที่ทำงานอยู่ด้วยกันช่วยเมตตาสอนเด็กเหล่านี้ การทำงานเราทำเป็นเครือข่าย โรงเรียนพระปริยัติธรรมต่างๆ ร่วมมือกัน เณรมีโอกาสเรียนรู้เรื่องพุทธศาสนา ปฏิบัติอยู่ในศีลในธรรม แต่วิชาการสายสามัญจะช่วยให้มีความรู้คู่คุณธรรม ทันโลก สามารถเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการกับเยาวชนวัยเดียวกัน เช่นไปเสนอโครงงานวิทยาศาสตร์ในกิจกรรมระดับชาติได้ และเด็กที่เคยเรียนอยู่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนต่างๆ มีโรงเรียนเอกชนนอกสังกัด เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม คือ พ่อแม่ให้ลูกบวช เพราะไม่มีค่าใช้จ่ายให้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษา บวชแล้วเรียนโรงเรียนของวัด ทางวัดดูแลเอาใจดี...” (๑๖)

ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบัน ได้ทรงอุปถัมภ์กิจกรรมโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดน่านในด้านการศึกษาและสุขภาพอนามัยของสามเณร โดยจัดอบรมเพื่อพัฒนาครูและสามเณรนักเรียน การบริหารโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จัดโครงงานวิทยาศาสตร์ ถวายค่าภัตตาหารเพล ถวายนมผง และถวายทุนให้แก่สามเณรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

ปัจจุบันมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญในโครงการพระราชดำริจำนวน ๔๙ โรงใน จังหวัดน่าน แพร่ และเชียงราย มีสามเณรนักเรียน ๗,๖๐๖ รูป

การพัฒนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ใน พ.ศ. ๒๕๓๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมโรงเรียนบ้านศาลาใหม่ ตำบลศาลาใหม่ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อติดตามการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริ ขณะนั้นโต๊ะครูโรงเรียนจรรยาอิสลาม (นายอาลี มะสัน) ได้เฝ้าฯ รับเสด็จด้วย และกราบบังคมทูลเชิญเสด็จไปทรงเยี่ยมโรงเรียนจรรยาอิสลามซึ่งมีรั้วติดกับโรงเรียนบ้านศาลาใหม่

โรงเรียนจรรยาอิสลามเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่เปิดสอนเฉพาะวิชาศาสนาเพียงอย่างเดียวแบบปอเนาะดั้งเดิม ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อในการเรียนการสอน โต๊ะครูกราบทูลรายงานว่าอยากให้มีการเรียนการสอนสายสามัญและวิชาชีพด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดเกล้าฯ ให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนเข้าไปจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสายสามัญ และจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสายอาชีพ นอกจากนั้นยังมีพระราชดำริให้จัดการเรียนการสอนเรื่องโภชนาการและอนามัยแม่และเด็กด้วย เพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

กิจกรรมอาหารกลางวัน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงให้ขยายโอกาสทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ มีพระราชดำรัสในการช่วยเหลือ ดังนี้

"...โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำเครือข่ายลักษณะเดียวกันกับโรงเรียนทางพุทธศาสนา มีครูทำหน้าที่สอนเรื่องศีลธรรมจรรยาต่างๆ ส่วนโครงการช่วยเรื่องวิชาการหลายด้าน เช่น อบรมครูคอมพิวเตอร์โปรแกรมต่างๆ จากนั้นครูถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก ข้าพเจ้าติดตามดู เห็นเขาทำงานได้น่าสนใจมาก ด้านการเกษตรก็ช่วยพัฒนา อีกทั้งอาชีพอื่นๆ การสหกรณ์ การอนามัย..."

"...เด็กที่นับถือศาสนาอิสลาม ก็มักจะเข้าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พ่อแม่เขาจะพอใจเพราะถือว่าลูกอยู่ในระเบียบอันดีงามของศาสนา ห่างไกลจากยาเสพติด เป็นเรื่องของงานศาสนาที่ช่วยดูแลเยาวชน ซึ่งเป็นเรื่องที่พูดกันน้อย..." (๑๖)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนในโครงการพระราชดำริรวม ๑๒ โรง สอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่กับหลักสูตรอิสลามศึกษา ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะเกษตรกรรม ฝึกอาชีพ กิจกรรมสหกรณ์ มีโอกาสในการศึกษากว้างขวางขึ้น สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาได้ และยังทรงรับโรงเรียนปอเนาะอีก ๒ โรง เข้าในโครงการพระราชดำริอีกด้วย

ทุนการศึกษาพระราชทาน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้พระราชทานทุนการศึกษาแก่นักเรียน ดังนี้

นักเรียนในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

“...นักเรียนในโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ หรือเท่าที่มีการเปิดสอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้ว นักเรียนส่วนมากไม่ได้ศึกษาต่อ... ...จึงอยากจะตั้งทุนแล้วก็สนับสนุนให้นักเรียนเหล่านั้น เลือกเอาจากโรงเรียนในเขตนี้จะหาโอกาสในการศึกษาต่อได้ยาก ให้ได้รับการศึกษาต่อพอเป็นตัวอย่าง อาจจะมีกฎข้อบังคับบางประการ ให้ต้องกลับมาเป็นผู้ช่วยทำความเจริญให้หมู่บ้านหรืออะไร...”

“...การที่นักเรียนได้เรียนต่อนั้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเอง คือ เมื่อมีความรู้มากขึ้น ควรจะมีโอกาสที่จะได้เลือกงานอาชีพที่จะเลี้ยงตัว ที่จะทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและทำประโยชน์ให้กับคนอื่นได้มากขึ้น...” (๑๖)

จักรีนฤเบศร

เด็กนักเรียนในท้องถิ่นทุรกันดาร เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้ว ส่วนใหญ่จะไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูง เนื่องจากทางบ้านมีฐานะยากจน และตามชายแดนมักไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับสูง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ จึงโปรดเกล้าฯ ให้คัดเลือกเด็กนักเรียนดังกล่าวแล้วพระราชทานพระราชานุเคราะห์ให้นักเรียนเหล่านั้นได้มีโอกาสศึกษาต่อตามระดับสติปัญญาและความเหมาะสม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการคัดเลือกนักเรียนเข้าเป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ฯ เพื่อศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑ ถึงปัจจุบัน ปีละประมาณ ๒๕๐ คน

นอกจากพระราชทานโอกาสให้นักเรียนในพระราชานุเคราะห์ ฯ ได้ศึกษาเล่าเรียนแล้ว ยังทรงพัฒนานักเรียนให้ได้ศึกษาต่อจนสุดความสามารถ โดยจัดกิจกรรม เช่น

๑. กิจกรรมอบรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เป็นการแนะแนวทางการศึกษาต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๒. กิจกรรมค่ายแนะแนวและเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายนของทุกปี ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๘ เป็นการทบทวนความรู้และปูพื้นฐานความรู้ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ และแนะแนวทางเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

๓. กิจกรรมการสอนเสริมเพื่อปรับพื้นฐานการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และ ๕ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบัน เพื่อปรับพื้นฐานความเข้าใจและทักษะความพร้อมด้านวิชาการในการนำไปใช้ในห้องเรียนและการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

๔. การส่งเสริมการศึกษาต่อในประเทศ สถาบันอุดมศึกษาได้ถวายทุนการศึกษาและโอกาสนักเรียนเข้าศึกษาในระบบพิเศษระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในสาขาวิชาต่างๆ

๕. การส่งเสริมการศึกษาต่างประเทศ

“ขณะนี้ได้ทดลองส่งนักเรียนไปศึกษาต่อต่างประเทศก็สามารถที่จะศึกษาต่อได้เหมือนกับคนชาติอื่นๆ คิดว่าการพัฒนาเยาวชนในลักษณะนี้เป็นไปด้วยดี...”

พระราชดำรัสวันพุธที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๑

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดเกล้าฯ ให้คัดเลือกนักเรียนไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ณ สาธารณรัฐอินเดีย ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๙ และศึกษาต่อ ณ สาธารณรัฐประชาชนจีนในสาขาภาษาจีน เป็นต้น

ทุนการศึกษาพระราชทานบุตรครูตำรวจตระเวนชายแดน

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนการศึกษาบุตรครูตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระทางการเงินและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครูตำรวจตระเวนชายแดน เนื่องจากเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริต่างๆ ในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยพิจารณาปีการศึกษาละ ๑๖๐ คน แบ่งสัดส่วนให้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแห่งละ ๑ คน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา เป็นทุนการศึกษาแบบไม่ต่อเนื่อง ในแต่ละปีการศึกษา ผู้รับทุนสามารถขอรับทุนให้บุตรได้เพียง ๑ คนเท่านั้น เพื่อกระจายโอกาสกันได้อย่างทั่วถึง โดยจะได้รับทุนการศึกษาตามอัตราของแต่ละระดับชั้น ซึ่งทุนบุตรครูได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๑ - ๒๕๕๔

ทุนพระราชทานนักเรียนที่ครอบครัวประสบพิบัติภัยจากคลื่นสึนามิ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ พระราชทานทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ครอบครัวได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ “สึนามิ” ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดภาคใต้ คือ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ สตูล และตรัง รวม ๖ จังหวัด ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาถึงระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน มีจำนวน ๖๔ คน

ทุนพระราชทานโครงการบัณฑิตคืนถิ่น

ทุนการศึกษาพระราชทานแก่นักเรียนพื้นที่อำเภออมก๋อย และอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ให้ศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรี ๕ ปี สายครูวิทยาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน ๖ ทุน และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน ๖ ทุน รวม ๑๒ ทุน เพื่อคืนถิ่นไปเป็นครูในอำเภออมก๋อย และอำเภอแม่แจ่ม ทุนละ ๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี รวมเป็นเงิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท เริ่มรับทุนตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๐

ทุนการศึกษาพระราชทานแก่นักเรียนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เรียนหลักสูตรปริญญาตรี ๕ ปี สายครูวิทยาศาสตร์ ศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา จำนวน ๒๐ ทุน เพื่อคืนถิ่นไปเป็นครูใน ๓ จังหวัดภาคใต้ ทุนละ ๕๐,๐๐๐ บาท ต่อปีการศึกษา รวมเป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เริ่มรับทุนตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๐ รวม ๒ รุ่น

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารให้ดีขึ้น ทั้งด้านอาหาร โภชนาการและสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็ทรงห่วงใยเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครเช่นเดียวกัน

พ.ศ. ๒๕๔๙ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำรวจข้อมูลของโรงเรียนและคัดเลือกโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ทำโครงการ จำนวน ๘ โรง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้คัดเลือกโรงเรียนทำโครงการเพิ่มเติมอีก รวมจำนวน ๒๗ โรง ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๕ โรง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๒ โรงทำโครงการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเด็กในการพัฒนาภาวะโภชนาการ เสริมสร้างศักยภาพของโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาของชุมชน โดยมีกิจกรรมดังนี้

๑. การเกษตรเพื่อการเรียนรู้และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

๒. การจัดบริการอาหารกลางวันที่มีคุณภาพทางโภชนาการ สะอาด และปลอดภัย

๓. การเสริมสร้างความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการกิน รวมทั้งการตัดสินใจในการเลือกซื้ออาหารที่เหมาะสม

๔. การส่งเสริมการออกกำลังกายและการกีฬาที่เหมาะสม

๕. การเฝ้าระวังทางโภชนาการและสุขาภิบาลอาหาร

๖. การสหกรณ์และการออมทรัพย์เพื่อวิถีชีวิตที่พอเพียง

๗. ทักษะเพื่อวิถีชีวิตที่ดี

สรุป

การพัฒนาคุณภาพและขยายโอกาสทางการศึกษาในโครงการต่างๆ ในช่วง ๓๐ ปี ตามโครงการพระราชดำริที่ได้ดำเนินการมา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชกระแสเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ ไว้ว่า

“...ส่วนในด้านการศึกษา ตอนนั้นจะเน้นเรื่องการอ่านออก เขียนได้ เป็นสำคัญ เพราะว่าเมื่ออ่านออก เขียนได้แล้ว ก็จะอ่านเอกสารทางราชการที่แนะนำในเรื่องการอาชีพ การรักษาสุขภาพได้ และตอนนั้นมีการศึกษาภาคบังคับถึง ป. ๖ แต่ก็ยังมีเยาวชนจำนวนมากที่ถึงวัยเรียน แต่ไม่มีโอกาสจะศึกษาในระดับแม้แต่ถึงชั้นประถมศึกษา พยายามเน้นตรงนี้ พอดำเนินการไปได้ช่วงหนึ่ง ทางราชการก็เพิ่มช่องทางที่จะเพิ่มโอกาสในการศึกษาให้เยาวชนเหล่านั้นมีโอกาสที่จะศึกษาได้อย่างน้อยถึงชั้นมัธยมต้น พยายามที่จะส่งเสริมก็ไม่สามารถมีทุนให้ทุกคนศึกษาเล่าเรียนได้ พยายามที่จะเลือกเอาคนที่ยังไงๆ ถ้าปล่อยไว้ก็ไม่มีทางได้รับการศึกษาแน่ กับมีความสามารถพอสมควรที่จะเรียนต่อได้ ต่อจากนั้นโอกาสเพิ่มมากขึ้นก็เลยเปิดกว้างให้เรียน กะไว้ว่าถึงชั้นมัธยมปลายแต่พอต่อมาก็เปิดโอกาสให้เรียนระดับอุดมศึกษาต่อมาจนถึงอาจจะระดับหลังปริญญาตรี มาจนถึงให้โอกาสที่จะไปศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อให้มีประสบการณ์ที่กว้างขึ้น ไม่ใช่ว่าให้ได้ทุกคน ให้ได้เฉพาะคนที่มีความสามารถพอและมีความประสงค์ที่จะศึกษาต่อในลักษณะนั้น ดำเนินการไปได้พอสมควรแล้ว...” (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓

การงานอาชีพและการสหกรณ์

"...มีเด็กอยู่กลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถเรียนต่อได้ เนื่องจากสติปัญญาไม่ดี หรือที่มีมากที่สุด คือ ไม่มีสัญชาติ เรียนต่อไม่ได้ ก็ขอให้อาจารย์จากกรมอาชีวศึกษาฝึกอาชีพ (เริ่ม พ.ศ. ๒๕๓๑) ต่างๆ แก่ศิษย์เก่า ชาวบ้านที่สนใจ คณาจารย์ได้ช่วยสอนให้เด็กนักเรียนด้วย วิชาที่สอนศิษย์เก่าและชาวบ้านมุ่งเน้นให้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพสำหรับเด็กนักเรียนให้เป็นพื้นฐานในการทำงานต่อไป..." (๑๕)

งานอาชีพ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้มีการฝึกงานพื้นฐานอาชีพ ซึ่งได้แก่ งานช่างและงานประดิษฐ์ งานการเกษตร ทั้งการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการประกอบอาหาร

งานช่างและงานประดิษฐ์

"...งานที่ฝึกมีหลายอย่าง เช่น การต่อไฟฟ้า การแก้เครื่องยนต์ การทำอิฐบล็อก การเกษตร การตัดเย็บเสื้อผ้า ตัดผม การทำอาหาร การประดิษฐ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การฝึกอาชีพระยะสั้นที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพได้นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ยิ่งเป็นเรื่องของการประดิษฐ์ หรือสิ่งที่จะต้องขาย เรื่องของการหาตลาดทำได้ยาก ผู้บัญชาการ ตชด. ท่านหนึ่ง จึงมีแนวคิดเรื่องการตั้งศูนย์ฝึกอาชีพแต่ละภาค นักเรียนที่คัดเลือกมาต้องอยู่ที่ศูนย์เกือบปี หลักสูตรการศึกษาวิชาชีพค่อนข้างจะเข้มข้น เนื่องจากพวกนี้เป็นนักเรียนประจำจึงมีโอกาสเรียนหนังสือตามหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน จะได้มากได้น้อยตามแต่สติปัญญาของแต่ละคน..." (๑๕)

"...การอาชีวศึกษาของจังหวัดต่างๆ ได้มาช่วยเปิดสอนวิชาชีพให้แก่ครูและศิษย์เก่าเหล่านี้ เช่น ซ่อมเครื่องยนต์ เดินสายไฟ ตัดผม งานเกษตร ทำอาหาร งานประดิษฐ์ต่างๆ ให้พยายามใช้วัสดุในท้องถิ่นเพื่อที่จะทำขายได้ ปัจจุบันเรารับงานฝีมือนักเรียนและแม่บ้านในพื้นที่ใกล้เคียงมาวางจำหน่ายที่ร้านภูฟ้า โรงเรียนใดที่ครูมีนิสัยชอบงานช่างรักศิลปะ จะช่วยปลูกฝังให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์ และฝึกทักษะการทำงานได้..." (๑๖)

ด้านการเพาะปลูก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริว่า การฝึกปลูกพืชสำหรับนักเรียนจะเป็นวิชาติดตัวเพื่อการครองชีพในอนาคต ทรงถือว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางงานเกษตร การปลูกพืชควรมีการทดลองให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งการนำเอาพืชใหม่ๆ แนวคิดใหม่ๆ มาทดลองใช้ด้วย เช่น การปลูกพืชแบบไม่ใช้ดิน การเพาะเห็ด เป็นต้น

"...อยากให้เป็นพืชผักหรืออุปกรณ์แล้วให้นักเรียนทำการเกษตร ซึ่งเป็นวิธีอ้อมและยากขึ้นมาอีกทางหนึ่ง อาหารที่จะให้รับประทานนั้นเป็นอาหารที่ได้มาจากผลผลิตของนักเรียนผู้รับประทานเอง ซึ่งอาจจะได้ผลช้า แต่ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะได้รับอาหาร และคิดว่าจะได้รับประโยชน์เป็นผลพลอยได้ที่สำคัญคือ เป็นความรู้ด้านการเกษตรและด้านโภชนาการ ซึ่งจะเป็นวิชาติดตัวไปจนนักเรียนเหล่านั้นเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ และได้ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรกรรม วิชาการใหม่ๆ เหล่านั้นอาจจะนำมาช่วยในการครองชีพได้มากทีเดียว..." (๕)

พระราชดำรัสวันเสาร์ที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๒๔

"...เรื่องงานเกษตร เราจะพูดว่าเรายกโรงเรียนเป็นศูนย์กลางงานเกษตร ที่มาประสานก็มีบทบาทตรงนี้ที่ว่า สอดคล้องต่อวิชาชีพของราษฎรเป็นจำนวนมากของเมืองไทย ...ข้าพเจ้าชอบวิชาเกษตรว่ามีประโยชน์กับนักเรียนมากในหลายๆ ระดับ เพราะว่าแม้แต่เด็กในวัยเด็กเล็กหรือเด็กวัยประถมศึกษาถึงจะอยู่โรงเรียนในเมือง ซึ่งเด็กไม่ได้อยู่ในครอบครัวเกษตรกรก็ทำได้ งานเกษตรนี้เห็นชัดๆ เลยว่าช่วยให้เด็กได้ออกกำลังกาย ขุดดิน พรวนดิน ได้เคลื่อนไหวแล้วก็อยู่กับธรรมชาติ ได้ดูการเจริญเติบโตของพืช ส่วนมากเด็กก็จะตื่นเต้นมาก ถ้าปลูกอะไรในกระถางแล้วดูการเจริญเติบโต ได้รู้จักกับสิ่งที่สร้างสรรค์อยู่กับธรรมชาติ แม้แต่งานอย่างนี้ก็โยงกับวิชาต่างๆ หลายอย่าง เช่น สปช. ก็ได้ว่าได้รู้จักสิ่งแวดล้อมหรือวิทยาศาสตร์ ในแง่วิทยาศาสตร์ก็ได้ จะได้เรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ แล้วก็ซึมซาบไปโดยธรรมชาติเป็นตัวอย่างได้ แล้วอาจจะเกี่ยวกับศิลปะก็ได้โดยการที่ว่า ให้เด็กวาดรูปต้นไม้เหล่านั้นหรือเกี่ยวกับการร้องเพลง แต่งเพลงให้สอดคล้องหรือเกี่ยวกับภาษาไทย เกี่ยวกับอะไรก็โยงได้ทั้งนั้น..." (๑๖)

ปุ๋ยหมัก

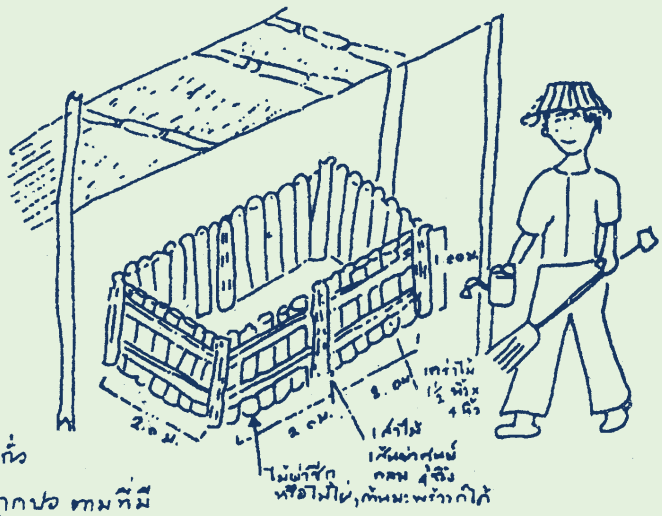

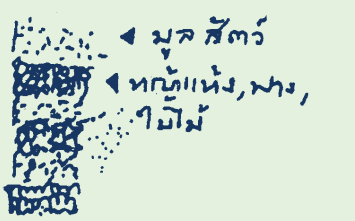

ต้นไม้ทุกชนิดต้องการอาหารเพื่อการเจริญเติบโต
พูดง่ายๆ เราต้องใส่ปุ๋ยไว้ในสวนของเรา
ผักผลจึงจะงามดี เดี๋ยวนี้ปุ๋ยที่ซื้อตามท้องตลาด
แพงเหลือเกินนี่! เรามาทำปุ๋ยหมักใช้เองดีกว่า

วิธีทำ ของที่ต้องเตรียม

1. ซากพืช ได้แก่ ใบไม้ ผักตบชวา หญ้าแห้ง ลำต้นกล้วย ลำต้นข้าวโพด ใบและต้นมันสำปะหลัง กระดูกปลา ตามที่มีสับเป็นท่อนๆสั้นๆ ให้เปื่อยเร็ว
2. ก. ปุ๋ยคอก คือมูลสัตว์ ขี้ววัว ขี้ควาย ขี้เป็ด ขี้ไก่ ขี้ค้างคาวอีกก็ได้
   ข. ปัสสาวะ คน หรือสัตว์
   ค. กากเม็ดนุ่น, กากถั่ว, ซากต้นถั่วชนิดต่างๆ (พืชตระกูลถั่ว)
3. ดินร่วนพอสมควร ถ้าเป็นหน้าดินยิ่งดี

การกองปุ๋ย 1. กองในหลุม ต้องขุดหลุม ขนาดกว้างรอบ 1 เมตร ยาว 1 เมตร ลึก 1 เมตร ระวังดินพังทลายลงในหลุม ถ้ามีการระบายน้ำได้ยิ่งดี

2. กองในคอก ปรับดินบริเวณที่จะกองปุ๋ยหมักให้แน่น ใช้ไม้ไผ่หรือไม้อื่นที่หาได้ กั้นเป็นคอกกว้าง 2 เมตร ยาว 4 เมตร สูง 1 เมตร แบ่งคอกเป็น 2 ส่วน ครึ่งหนึ่งไว้ใส่ปุ๋ยหมัก อีกครึ่งหนึ่งไว้กลับกองปุ๋ย ทำหลังคาใบจาก หรือใบมะพร้าว คลุมหลังคา ถ้ามีถุงปลาสติกคลุม กันฝนชะปุ๋ยก็ดี

3. เอาซากพืชที่เตรียมไว้ กองเกลี่ยในคอก (หรือในหลุม) ให้เป็นชั้น เหยียบตามขอบให้แน่น ขนาดคนเหยียบแล้วไม่ยุบอีก ชั้นหนึ่งๆ สูงราว 1 คืบครึ่ง (30 ซม.) รดน้ำให้ชุ่ม แล้วเอาปุ๋ยคอกโรยทับให้ทั่วกันสูง 2 องคุลี (5 ซม.) ถ้ามีปุ๋ยเคมี (สูตร 16-20-0 หรือ 14-14-14, แอมโมเนียมซัลเฟต หรือยูเรีย) ก็โรยบางๆให้ทั่ว แล้วทับด้วยดินละเอียด หนาประมาณ 1 องคุลี สลับด้วยซากพืช แล้วรดน้ำทำเป็นชั้นๆอย่างนี้จนปุ๋ยเต็มคอก (น้ำที่รดจะผสมด้วยปัสสาวะด้วยก็ได้)

ข้อควรระวัง 1. อย่าให้มีน้ำขัง การรดน้ำมากไป จะทำให้ระบายอากาศไม่ดี
2. ปุ๋ยกองใหญ่ไป จะเกิดความร้อนสูง ปุ๋ยจะเสีย ถ้าในกองปุ๋ยมีความร้อนสูงไป ให้เติมน้ำลงไปบ้าง
3. ปุ๋ยกองเล็กไป จะสลายตัวช้า
4. อย่าใช้ปุ๋ยเคมีพร้อมกับใส่ปูนขาว จะทำให้ธาตุไนโตรเจนสลายตัว

การกลับปุ๋ย ทุก 30 วัน ควรกลับกองปุ๋ย โดยเอาชั้นบนสุดของกองนำไปเกลี่ยในอีกส่วนของคอกเป็นชั้นล่างสุด แล้วเอาชั้นล่างเกลี่ยทับ แล้วรดน้ำ ควรกลับปุ๋ย (ทุก 30 วัน) จนกว่าซากพืชจะเปื่อยยุ่ยหมด ทั้งกองกินเวลา 3-4 เดือน เมื่อปุ๋ยใช้ได้ สังเกตจากความร้อนในกองจะใกล้เคียงกับความร้อนของอากาศ ปุ๋ยหมักจะเป็นสีน้ำตาลแก่ เอาตะแกรงร่อนปุ๋ยหมักเก็บไว้

การใช้และประโยชน์ ประหยัดการใช้ปุ๋ยเคมีได้ครึ่งหนึ่งทำให้ดินร่วน อุดมสมบูรณ์ เพิ่มธาตุไนโตรเจน ไม่เป็นอันตราย รักษาความชุ่มชื้นของดิน

หมายเหตุ ถ้าที่เป็นดินทรายใช้อยู่ลึกลงในหลุม จะทำให้ได้ผลดีขึ้น

สวิน ธร.

"...โรงเรียน ตชด. มักจะปลูกถั่วไม่ได้เพราะพื้นที่น้อย สภาพไม่ค่อยเหมาะสม ครูต้องจัดซื้อมาให้นักเรียน ผักและผลไม้มักมีเพียงพอ คือจะมีผักและไม้ผลหลายชนิด ในระยะนี้เมล็ดพันธุ์ผักมีคุณภาพดีขึ้น ถ้าอากาศและดินเหมาะสมมักขึ้นได้ดี โรงเรียนบางแห่งนำผักพื้นเมืองมาปลูกด้วย บางโรงเรียนที่มีผลผลิตเหลือก็ให้ถนอมอาหาร เช่น ดองเก็บไว้ เป็นต้น ชาวบ้านช่วยนำต้นที่ตนเองปลูกไว้มาให้นักเรียน หรือว่าทางโรงเรียนให้เมล็ดพันธุ์ไปปลูก การปลูกผักทดลองหลายๆ วิธี เช่น เมื่อมีปัญหาพื้นที่ไม่พอ หรือน้ำท่วม ก็ปลูกในภาชนะตั้งหรือแขวน มีปัญหาศัตรูพืช ก็ใช้วิธีดักแมลงด้วยถุงสีเหลือง ทากาวเหนียว และการปลูกผักกางมุ้ง ดินไม่ดีก็ใช้การก่ออิฐ ซีเมนต์กั้นเป็นแปลงและเอาดินดีมาใส่ มีการปลูกผักแบบไฮโดรโปนิกส์ (Hydroponics) หรือผักไร้ดิน มีการใช้ศัตรูตามธรรมชาติของศัตรูพืชที่เรียกว่า ตัวห้ำ ตัวเบียน เป็นแมลงหรือเชื้อราบางชนิด มีการใช้สาร พด. ของกรมพัฒนาที่ดิน ทำปุ๋ยชีวภาพ ยาไล่แมลง และยาดับกลิ่น เป็นต้น..." (๑๕)

"...มีการนำพืชใหม่ๆ มาทดลองปลูก เช่น ไม้ผลเมืองหนาว การใช้พืชพื้นเมืองเป็นต้นตอและนำพันธุ์ดีมาต่อ เป็นต้น ในเขตที่ปลูกยางได้ก็สอนเรื่องยาง ตั้งแต่การปลูกจนการทำยางแผ่น ไม้ประดับที่จะเป็นรายได้ ได้แก่ การขยายพันธุ์และผสมพันธุ์บอนสี ซึ่งทดลองสอนในโรงเรียนทางภาคใต้ โรงเรียนที่มีพื้นที่มาก บางทีปลูกข้าว เกี่ยวข้าว สีข้าว จนถึงหุงข้าว พื้นที่ตั้งของโรงเรียน ตชด. หลายแห่งอยู่ในที่ห่างไกลและทุรกันดาร มีข้าวไม่พอบริโภค ต้องให้ศิษย์เก่าแสดงการทำนา ทดลองวิธีใหม่ๆ ต่างๆ เช่น ปลูกข้าวนาปรัง ปลูกข้าวสลับกับถั่วเพื่อเพิ่มผลผลิต ระหว่างที่ยังเพิ่มผลผลิตไม่ได้ก็ใช้วิธีหุงข้าวผสมกล้วย แต่อย่างหลังนี้ยังไม่เป็นที่นิยม ต้องหาสูตรใหม่..." (๑๕)

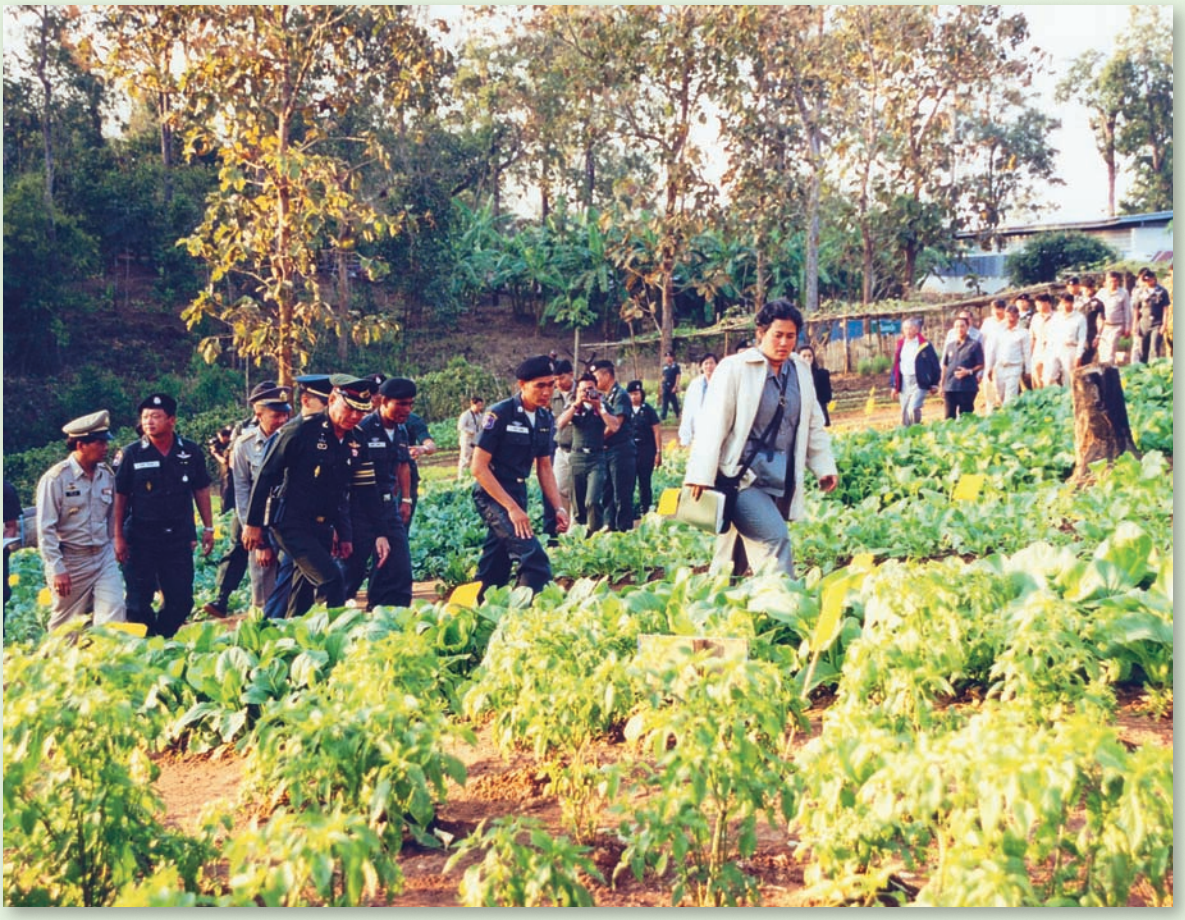

"...บางโรงเรียนปลูกผักพื้นเมืองด้วย สืบเนื่องมาจากระยะเริ่มต้น เงินทุนที่ทำโครงการมีไม่พอ ได้นำของพื้นเมืองต่างๆ ผักที่ไม่อยู่ในรายการของกรมส่งเสริมการเกษตรมาวิเคราะห์ในห้องทดลองว่ามีคุณค่าทางอาหารอย่างไร เป็นส่วนที่เป็นอาหารทดแทนอาหารที่เป็นทางการ บางโรงเรียนเมื่อผลิตเหลือก็ให้ใช้วิธีถนอมอาหาร เช่น ดองเก็บไว้ บางทีชาวบ้านนำผลิตผลที่ตัวเองผลิตมาให้นักเรียน หรือทางโรงเรียนให้เมล็ดพันธุ์ไปปลูกหรือให้สัตว์ ให้ไก่ หมู ที่ไหนดินไม่ดีเราใช้วิธีก่ออิฐ หรือใช้ก้อนหินธรรมชาติก่อเป็นแปลง แล้วนำดินดีมาใส่ ดินจะไม่หลุดไป ไม่ถูกน้ำชะไป และมีการปลูกผักแบบไฮโดรโปนิกส์ (hydroponics) หรือผักไร้ดิน มีการปลูกพืชปรับปรุงดิน..." (๑๖)

"...การเพาะเห็ด มีการสอนเทคนิคต่างๆ ตั้งแต่การบรรจุวัสดุปลูกลงในถุงพลาสติก การนึ่งถุง การเขี่ยเชื้อเห็ด และการดูแลรักษา ส่วนใหญ่เพาะเห็ดนางฟ้าและเห็ดนางรม แต่มีบางแห่งเพาะเห็ดหอมและเห็ดฟาง ผลผลิตทางการเกษตรเหล่านี้ นอกจากจะใช้เข้าโรงครัวประกอบอาหารเลี้ยงนักเรียนโดยปกติแล้ว ยังขายให้ชาวบ้านผ่านทางสหกรณ์ กรณีที่เกิดภัยธรรมชาติเดินทางออกไปไหนไม่ได้ อาหารที่ผลิตในโรงเรียนก็พอให้ครู นักเรียน ประทังชีวิตกันได้..." (๑๕)

ด้านการเลี้ยงสัตว์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเล่าประสบการณ์การเลี้ยงแพะนม การเลี้ยงเป็ด การเลี้ยงไก่ และการเลี้ยงปลา ไว้ว่า

" ...ตัวอย่างที่จะยกให้เห็นได้อีกเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องที่กำลังภูมิใจมาก คือ โครงการเลี้ยงแพะ แพะนม คือไปเห็นที่ปักษ์ใต้ ...สมเด็จแม่เคยเล่าให้ฟัง ท่านเล่าว่า ตอนสมัยท่านเล็กๆ อยู่ในระหว่างสงคราม สมัยสงครามโลกครอบครัวก็ยากจนมาก ลำบาก แต่คุณยายเป็นคนระดับมีความรู้ พอมีเงินก็ไม่ได้ซื้อของฟุ่มเฟือยหรูหรา ของเล่น เสื้อผ้าอะไรก็เก่าๆ แทบจะไม่มีของดีๆ แต่ว่าเรื่องอาหารกับการศึกษาพยายามให้ลูกเต็มที่ ทีนี้คุณยายกับเสด็จตาก็ไปซื้อนมแพะมาทุกวัน (สมเด็จแม่) ต้องเลี้ยงแพะเอง อาบน้ำแพะเอง รีดนมแพะ พอแพะคลอดก็ต้องช่วยกันทำคลอดแพะเอง ท่านบอกว่าท่านเลี้ยงมา ท่านก็รับประทานนมแพะทุกวัน ซึ่งท่านไม่โปรดเลย ก็พยายามใช้ trick คือ เอาผ้าบังๆ

แล้วก็เททิ้งเวลาผู้ใหญ่เผลอ ก็เลี้ยงแพะแล้วก็รับประทานนมแพะมา แถมยังเล่าให้ฟังว่าแพะชอบข้าวคลุกแกงเผ็ด นึกถึงท่านแล้วก็นึกถึงแพะที่ไปเห็น พอดีไปเจอแพะพันธุ์ที่ออสเตรเลีย เขาถวายมาพันธุ์ซาเนล ซึ่งพันธุ์นี้มีมานานแล้ว ทางผู้ใหญ่เคยเล่าให้ฟังว่าสมัยสงครามโลกนั้นขาดนม ฝรั่งชอบกินนมจะเลี้ยงวัวก็แพง ก็สั่งแพะพวกนี้มา ทหารอังกฤษก็เลี้ยง สำหรับเมืองไทย คุณหลวงสุวรรณฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นคนนำเข้ามา ก็ไปเจอะแพะนี้เข้า ก็ทำงานร่วมกับกรมปศุสัตว์ จัดการเอาแพะชาวบ้านกับแพะพันธุ์ผสมกัน บางตัวก็เลือด ๕๐% เลือด ๗๕% แล้วก็ตั้งกลุ่มเลี้ยงแพะ ในขณะเดียวกันก็ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กเล็กไม่มีกำลังโต้แย้ง ให้กินอะไรก็กิน ให้ทำอะไรก็ทำ เด็กเล็กยังไม่ค่อยมีฤทธิ์ ก็บังคับเด็กเล็กให้รับประทานนมแพะ ตอนหลังเด็กก็ติดนม พอวันหยุดไม่มีนมแพะเลี้ยงที่ศูนย์ เด็กก็มาตามหานมแพะกิน อีกหน่อยพ่อแม่ก็ต้องทำ ก็เป็นการฝึกนิสัยการกินนมแพะ แล้วเขาก็มีจนกระทั่งตอนหลังไปที่โรงเรียนมัธยม ครูเกษตรเขาก็เปรยๆ บอกว่าที่โรงเรียนมัธยมมีโครงการเลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงอะไรเยอะแยะ แต่ว่ายังไม่มีโครงการเลี้ยงแพะก็ขอ ก็ยังทำเฉยๆ กับเขาอยู่ ยังไม่ได้ตกลงกับเขาว่ายังไง ซึ่งยังไม่ได้ตกลงแน่ว่าเขาจะดูแลได้ดีแค่ไหน...” (๑๖)

“...เป็ด ไก่ และไข่ไก่ถืออยู่ในหมวดเนื้อสัตว์ที่ผลิตได้มากที่สุด เมื่อโรคไข้หวัดนกระบาดในประเทศไทย โรงเรียนเกือบทั้งหมดไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่ระบาด เพราะอยู่ในถิ่นห่างไกลการคมนาคม แต่โรงเรียนปรับปรุงเล้าไก่ให้ถูกต้องตามหลักที่ราชการแนะนำ คือ ไม่ให้นกจรจัดเข้าไป หรือถ่ายมูลลงไปได้ ผู้ที่จะเข้าในเล้าจะต้องสวมเสื้อคลุม ใส่รองเท้าบู๊ต เหยียบน้ำยาฆ่าเชื้อ เมื่อถึงช่วงที่ต้องปลดไก่ก็ให้ระงับการเลี้ยงรุ่นใหม่ จนกว่าจะแน่ใจว่าปลอดภัยจึงนำไก่รุ่นใหม่มาเลี้ยง...” (๑๕)

“...การเลี้ยงปลา มีทั้งเลี้ยงปลาในบ่อดิน ในหนอง ในบึงธรรมดา เลี้ยงปลาในกระชัง เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ บ่อพลาสติก การขุดบ่อเลี้ยงปลาไม่ใช่ว่าขุดได้ทุกที่ บางแห่งขุดแล้วเก็บน้ำไม่ได้ น้ำแห้ง หรือฤดูฝนมีน้ำ ถึงฤดูแล้งน้ำแห้ง ไม่มีน้ำตลอดปี โรงเรียนบางแห่งตั้งอยู่ในที่สูงอากาศหนาวเย็น ปลาเมื่อถูกอากาศหนาวจะกินอาหารไม่อร่อย หยุดกินอาหาร ทำให้ผอมซีดไม่เติบโต กรมประมงแนะนำให้ใช้พลาสติกคลุมบ่อไว้เพื่อเพิ่มอุณหภูมิ ตอนหลังทดลองหาพันธุ์ที่ทนความเย็นได้เช่น ปลาจีน บ่อเลี้ยงปลาบางแห่งลึกเกินไป จับปลายาก จะตีอวนตีแหก็ไม่ใช่ง่าย จึงใช้วิธีเลี้ยงในกระชัง...” (๑๖)

การแปรรูปอาหาร

นอกจากจะมีพระราชดำริให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตอาหารแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ยังมีพระราชดำริให้นำผลผลิตทางการเกษตรที่เหลือจากการบริโภคมาแปรรูป ผลดังกล่าวจะทำให้นักเรียน ครัวเรือน มีอาหารแปรรูปบริโภคและยังสามารถเป็นอาชีพต่อไปได้

"...ได้หาวิทยากรที่มีความรู้ที่จะถ่ายทอดอีกครั้ง ทั้งด้านการเกษตรและทางด้านโภชนาการ คือ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นอาหารที่ถูกต้อง..." (๕)

พระราชดำรัสวันจันทร์ที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๐

"...ความช่วยเหลือนี้ก็พยายามที่จะให้สอดส่องไปถึงผู้ปกครอง ยกตัวอย่างเช่น ของที่เราผลิตได้และรับประทานในโรงเรียนแล้วก็อาจจะมาถนอมเพื่อให้นักเรียนได้บริโภคทุกครอบครัว..." (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๑

"...งานช่างต่างๆ ก็เป็นเรื่องสำคัญ ทั้งในงานช่างที่เป็นช่างในชีวิตประจำวัน ที่ควรจะรู้หรือทำเองได้ และมาจนกระทั่งงานช่างที่จะนำไปประกอบอาชีพหรือแปรรูปสิ่งต่างๆ ที่เราทำมา พวกนี้สำคัญ..." (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓

โครงสร้างของสหกรณ์โรงเรียน

สหกรณ์โรงเรียน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงส่งเสริมสหกรณ์ในโรงเรียนเป็นการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักเรียนในการรวมกันซื้อ รวมกันขาย หลักการทำบัญชีออมทรัพย์

"...เรื่องสหกรณ์โรงเรียน (เริ่ม พ.ศ. ๒๕๓๔) ก็เป็นงานหนึ่งที่ข้าพเจ้าพยายามจัดให้มีขึ้นทุกแห่ง เมื่อเริ่มโครงการข้าพเจ้ากำชับไว้ว่าผลผลิตที่เกิดจากงานเกษตรห้ามขายเด็ดขาด ต้องให้นักเรียนรับประทานเพื่อบำรุงร่างกาย ซึ่งเป็นจุดประสงค์หลักของโครงการ ถึงแม้ว่าจะมีปริมาณเกินกว่าที่จะบริโภคได้หมด ก็ให้ทำการถนอมอาหารเก็บไว้ หรือแจกให้นักเรียนไปรับประทานที่บ้าน ต่อมาเมื่อโครงการประสบความสำเร็จพอสมควรแล้ว ก็ยอมให้ขายได้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนให้โครงการบางส่วนเลี้ยงตัวเองได้ ทั้งนี้ต้องไม่ให้มีผลกระทบต่อภาวะโภชนาการ เมื่อมีการซื้อขาย ก็ต้องเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าระบบที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งโรงเรียน ตชด. มากที่สุดก็คือ ระบบสหกรณ์ เพราะแต่ละคนมีเงินน้อย เมื่อร่วมกันจึงพอลงทุนธุรกิจใดๆ ได้ ในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษา ก็มีบทที่ว่าด้วยการสหกรณ์อยู่แล้ว จึงสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจริงในโรงเรียน กรมส่งเสริมสหกรณ์ (สหกรณ์จังหวัด สหกรณ์อำเภอ) ได้มาช่วยจัดกิจกรรมสหกรณ์ โดยให้สหกรณ์ (จริงๆ) ที่อยู่ใกล้เคียง ช่วยเป็นพี่เลี้ยงดูแลแนะนำให้กรรมการสหกรณ์เด็กนักเรียนไปดูงานถ้าเป็นไปได้..." (๑๕)

"...ส่วนใหญ่จัดเป็นสหกรณ์ร้านค้าและสหกรณ์ออมทรัพย์ มีร้านค้าขายของใช้จำเป็น ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าจะซื้อของมาใช้ในโรงเรียน ก็ให้ซื้อผ่านสหกรณ์ ก็จะได้เป็นราคาขายส่ง ในการที่จะขายสินค้าต่างๆ แม้แต่ขายของจากแปลงเกษตรเข้าโรงครัวก็ให้ผ่านสหกรณ์ การที่จะร่วมมือกันหาตลาดผลิตภัณฑ์ก็ต้องให้กรรมการสหกรณ์รับทราบ การฝึกหัดเด็กนักเรียนในเรื่องสหกรณ์ ทำให้เด็กได้ฝึกหัดทักษะหลายอย่าง คือ หัดมาประชุมกัน ใช้เหตุผลโต้เถียงกัน อันเป็นการฝึกหัดการอยู่ในสังคมประชาธิปไตย เมื่อประชุมก็ให้มีการจดบันทึกการประชุม เป็นการฝึกหัดเขียนหนังสือ ฝึกหัดขาย เมื่อขายก็ต้องรู้จักการทำบัญชี ซึ่งก็เป็นอีกวิชาหนึ่ง...บางครั้งกิจการร้านค้าสหกรณ์เจริญรุ่งเรืองมาก เด็กนักเรียนและครูพากันไปขายของ ทำให้ละเลยเรื่องการเรียนการสอน ก็ต้องเตือนกัน..." (๑๕)

"...เรื่องการสหกรณ์ ดำเนินการอย่างเดิม เน้นเรื่องการทำงานด้วยกัน สร้างระบบการทำบัญชีที่ถูกต้อง มีกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นผู้ช่วยสอน คณะกรรมการนักเรียนจะมีโอกาสดูงานสหกรณ์จริงๆ และไปทัศนศึกษา มีการประกวดการจดบันทึกการประชุมสหกรณ์และการทำบัญชีสหกรณ์ โรงเรียนมีกิจกรรมร้านสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์ออมทรัพย์นักเรียนที่ทำงานเกษตรจะต้องทำบัญชีของกิจกรรมแต่ละอย่าง และการขายผลผลิตเข้าสหกรณ์เพื่อเข้าโรงครัว มีการออกแบบวิธีการบัญชีส่วนนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ อบต. เข้าใจ

สหกรณ์นักเรียน
ร.ร.ตชด.บ้านถ้ำเสือ
เวลาเปิดบริการ
07.00-08.30 , 12.00-13.00
16.00 - 16.30 น.

การเรียนรู้และการทำบัญชีมีประโยชน์ เพราะจะช่วยให้เรารู้ว่าเราต้องลงทุนทำกิจกรรมต่างๆ เท่าไร มีรายได้เท่าไร เมื่อคำนวณแล้วได้กำไร ขาดทุนเท่าไร ต้องรู้จักตั้งราคาของที่เหมาะสม กำไรจากการดำเนินการจะแบ่งเป็นหลายส่วน เช่น เก็บไว้ลงทุนต่อ ปันผลให้แก่สมาชิก ตอบแทนกรรมการ เมื่อทำกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนได้แล้ว นักเรียนจะรู้จักทำบัญชีฟาร์ม ครัวเรือน และบัญชีส่วนตัว ปัจจุบันโรงเรียนบางแห่งเริ่มศึกษาวิธีการลงบัญชีด้วยคอมพิวเตอร์ แต่ยังให้ตรวจสอบด้วยวิธีคำนวณและลงบัญชีในสมุดอย่างเดิม...” (๑๕)

“...การออมทรัพย์เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะช่วยให้มีการวางแผนชีวิต ไม่ให้ใช้จ่ายเกินกว่าที่ตนเองมี เพื่อให้มีพอใช้เมื่อจำเป็น เช่น เวลาเจ็บไข้ เป็นต้น...” (๑๖)

พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ด้านต่างๆ ดังข้างต้น เป็นเพียงตัวอย่างบางส่วนเท่านั้น ที่แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพในการพัฒนาที่ได้ทรงเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้มีอาหารที่เพียงพอในขณะกำลังศึกษา การฝึกปฏิบัติจริงเพื่อจะได้เป็นวิชาติดตัวไปประกอบเป็นอาชีพได้ การส่งเสริมการรวมกลุ่มในการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ การฝึกทักษะในการจัดทำบัญชี รวมไปถึงการส่งเสริมการออม จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในอนาคตต่อไป

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยชีวิตความเป็นอยู่ในอนาคตของเด็กและเยาวชน เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาควรจะมีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า และช่วยกันรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามเอาไว้ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความมั่นคง

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

“...สิ่งแวดล้อมเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต มีความหมายทั้งในด้านที่เป็นรูปธรรม เช่น ดิน น้ำ อากาศ สัตว์ พืช และเป็นนามธรรม เช่น สภาพความสัมพันธ์อันดี ความเป็นมิตร หรือเป็นสิ่งที่ไม่ดี ก็คือ การประหัตประหารกัน สิ่งแวดล้อมทุกประเภทมีผลต่อการเกื้อกูลกัน...” (๑๗)

“...ต้องพยายามอนุรักษ์สมดุลธรรมชาติด้วยการดูแลรักษา มิให้ทรัพยากรธรรมชาติหมดสิ้นไป...” (๘)

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างขาดความระมัดระวัง ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา คุณภาพดิน น้ำ อากาศ เสื่อมโทรมลง มลพิษตกค้างปนเปื้อนในแหล่งธรรมชาติมากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติลดปริมาณลง ภัยพิบัติจากธรรมชาติรุนแรงมากขึ้น มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั่วไป การปล่อยให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ ย่อมก่อให้เกิดหายนะ

จนยากที่จะฟื้นกลับคืนให้คงเดิม หนทางแก้ไขและการป้องกันที่ดีที่สุด คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและลงทุนน้อยที่สุด แต่การอนุรักษ์ฯ ไม่สามารถทำให้เกิดผลสำเร็จได้เพียงลำพังคนเดียว กลุ่มเดียว หรือพื้นที่เดียว จำเป็นต้องช่วยกันทุกฝ่าย ทุกคน ทุกพื้นที่ อย่างตั้งใจและรีบด่วน แข่งกับการที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลงทุกวัน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงเห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งและมีพระราชปณิธานที่จะเร่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คืนกลับสู่สภาพเดิมโดยเร็ว แนวทางพระราชดำริ คือ ให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยทรงเล็งเห็นว่าเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันสำคัญในอนาคตให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การรักษาและใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการรักษาสมบัติของตนเองไว้ จึงมีพระราชดำริให้มีโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้น โดยในขั้นแรกมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชนให้เห็นคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความรัก หวงแหน ร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยตัวของเขาเอง ดังที่ทรงบรรยายในโอกาสต่างๆ ว่า

“...ในโรงเรียนที่ไปปฏิบัติการนั้นก็มีหลายคนที่ผู้ปกครอง หรือบิดา มารดา มีความจำเป็นต้องเผาป่า ต้องทำลายสิ่งแวดล้อม จึงเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องคิดหาวิธีการที่จะช่วยกันอนุรักษ์ ฟื้นฟู และรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม... (๑๗)

“...สิ่งแวดล้อมนี้สำคัญ ถ้าเราทำลายสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดหรือแหล่งที่เราพบพืชพันธุ์ธรรมชาติเหล่านี้ ถ้าทำลายป่า ทำลายน้ำหมดไป แล้วเราจะเอาอะไรกินกัน...” (๑๗)

เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุงที่ ๑๐๗ บ้านห้วยจะค่าน ตำบลปิ้งโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ทรงพบว่าเพียงปีเดียว สภาพพื้นที่เปลี่ยนไป ป่าไม้ถูกทำลายลงไปมาก จึงมีรับสั่งให้ช่วยกันดูแลอนุรักษ์ป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลาย และให้ดำเนินการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่เด็กและเยาวชนในโครงการฯ และเริ่มให้โรงเรียนปลูกสะเดาเพื่ออาศัยร่มเงา ยอดสะเดาใช้ประกอบอาหาร เมล็ดสะเดาใช้เป็นสารป้องกันกำจัดแมลงบางชนิดในแปลงผัก การปลูกสะเดาจึงแพร่ขยายไปยังโรงเรียนอื่นๆ ด้วย

“...ราว พ.ศ. ๒๕๓๐ ข้าพเจ้าไปอินเดียได้ไปศึกษาเรื่องการใช้สะเดาเป็นยากำจัดศัตรูพืชที่ปลอดภัย กลับมาก็ทดลองส่งเสริมการปลูกสะเดา มอบกล้าสะเดาให้แก่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและให้ใช้ในการกำจัดศัตรูพืช ปรากฏว่าได้ผลบ้าง ปัจจุบันเกษตรจังหวัดบางจังหวัดนำสารสกัดจากสะเดานำไปมอบให้โรงเรียนได้ผลดี ข้าพเจ้าเคยเห็นบางโรงเรียนเอาสาบเสือมาหมักเป็นยาปราบศัตรูพืช จึงขอให้เจ้าหน้าที่เกษตรไปทดลองว่าจะได้ผลจริงหรือไม่ ได้ทราบมาว่าได้ผลดีกับศัตรูพืชบางอย่าง...” (๑๕)

“...ตั้งใจที่จะปลูกฝังให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาลักษณะนิสัยในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หลายอย่างเดินตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...” (๑๗)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริที่จะสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กและเยาวชน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไปด้วย

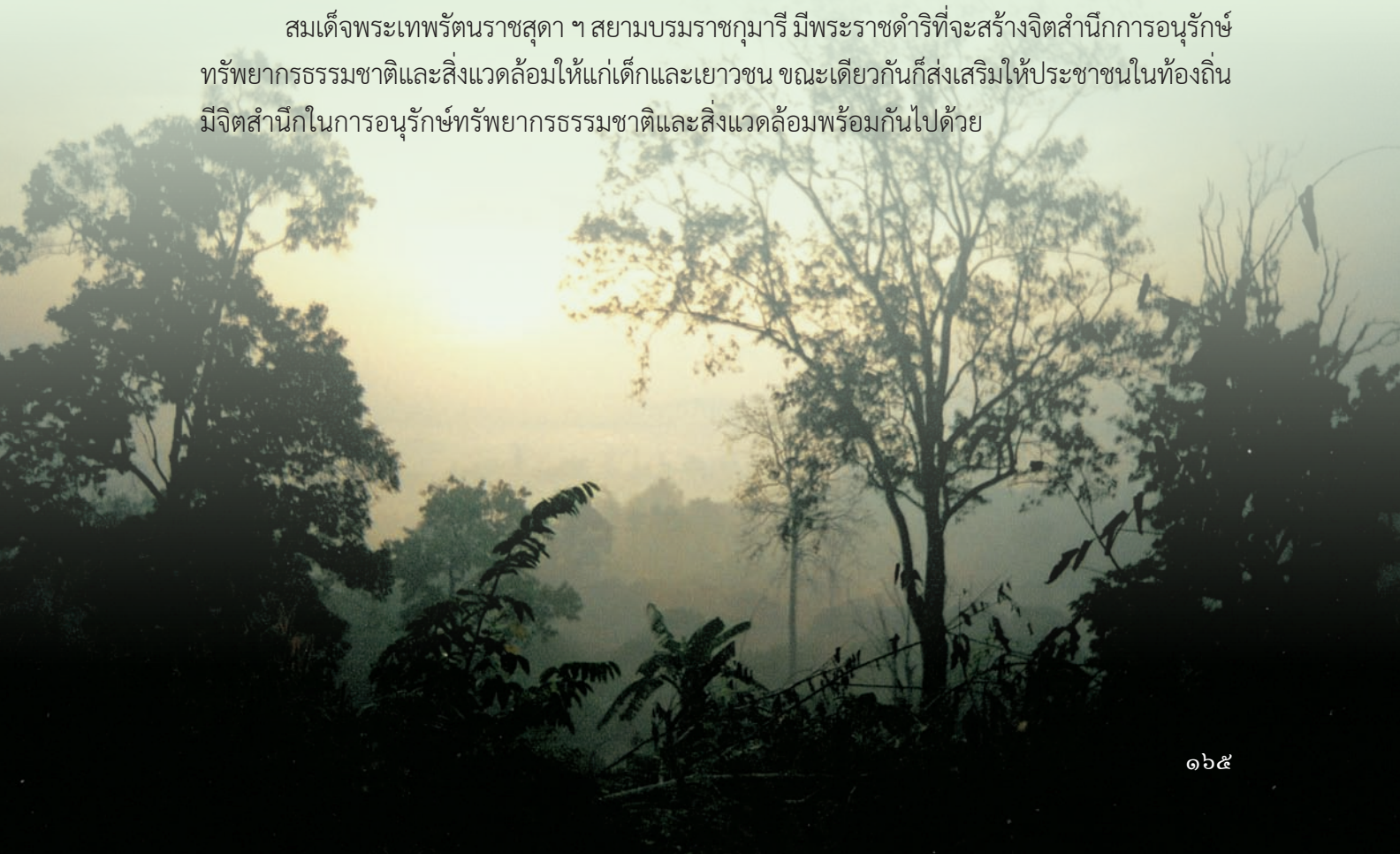

การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนของโครงการฯ เริ่มตั้งแต่การทำหลักสูตร การฝึกอบรมครูผู้สอน การจัดหาสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ รู้คุณค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง เช่น ป่าไม้ถูกทำลาย พิษภัยของควันไฟจากการเผาป่า การเรียนรู้ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลน เช่น ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำแดง จังหวัดจันทบุรี เรียนรู้ประโยชน์ของหญ้าแฝกในการช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ การอนุรักษ์ความหลากหลายพันธุกรรมพืช เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังทรงให้มีการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่ประชาชนให้ตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกัน และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในถิ่นของตน

“...พยายามชี้แจงให้เห็นถึงข้อนี้ว่า ถ้าทำลายต้นไม้หรือว่าเผาเลย สิ่งที่ได้ไม่คุ้มกับสิ่งที่เสียไป พยายามให้นักเรียนศึกษาดูซิว่า สิ่งแวดล้อมเหล่านี้แต่ละชนิด ต้นไม้แต่ละอย่างมีคุณสมบัติอย่างไร ใครเรียนรู้ ยิ่งเรียนรู้มาก ก็ยิ่งจะรักสิ่งเหล่านี้ เพราะเรื่องสำคัญที่จะต้องรักษาไว้ นี่เป็นสมบัติของตัวเราเอง เป็นสมบัติของชุมชนไม่ใช่ของคนอื่น...” (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓

“...การรักษาทรัพยากร คือ รักชาติ รักแผ่นดิน หมายถึง รักสิ่งที่เป็นของตัวเขา การให้เขารักษาประเทศชาติ หรือรักษาสมบัติของเขานั้น ทำได้โดยการสร้างความรัก ความเข้าใจ ให้รู้จักว่าสิ่งนั้นคืออะไร เขาจะรู้สึกชื่นชมและหวงแหนในสิ่งนั้นว่าเป็นของตน และทำให้เกิดประโยชน์...”(๙)

“...โรงเรียนบางแห่งก็ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารแต่ยังมีพืชพรรณต่างๆ ขึ้นอยู่ที่คนอื่นๆ นอกพื้นที่จะเข้าไปศึกษาได้ยาก ทั้งผู้เรียนและผู้ปกครองก็อาจมีความรู้นั้นมากกว่าคนอื่นๆ ผู้เรียนก็อาจจะเรียนจากผู้ปกครองของนักเรียน เป็นเรื่องของภูมิประเทศท้องถิ่นว่าพืชชนิดนี้คืออะไร...” (๙)

จากพระราชดำริฯ เด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นได้ศึกษาเรียนรู้ เห็นประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลกระทบจากการทำลายสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฯ ตามพระราชปณิธาน

การส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การพัฒนารักษาป่าชุมชน ป่าใกล้โรงเรียน ป่าพื้นที่ต้นน้ำ ป่าพื้นที่ชุ่มน้ำ และการปลูกป่า การทำสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การสร้างฝายชะลอน้ำ เป็นต้น สำหรับการปลูกป่าทรงอธิบายถึงการปลูกป่า ๓ อย่าง และประโยชน์ ๔ อย่าง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่า

“...การปลูกป่าจำเป็นต้องผสมผสานความต้องการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ควบคู่ไปกับความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ทรัพยากรของชุมชน ป่า ๓ อย่าง ได้แก่ ป่าไม้ใช้สอย อาทิ ไม้ไผ่ ไม้โตเร็วอย่างสะเดา เป็นต้น ป่าไม้กินได้ ได้แก่ ไม้ผลและผักกินใบหรือกินหัวชนิดต่างๆ และป่าไม้เศรษฐกิจ คือ ไม้ที่ปลูกไว้ขายเนื้อไม้ เช่น ไม้สัก เป็นต้น ประโยชน์จากป่า ๔ อย่าง คือ นอกจากจะเป็นไม้ไว้ใช้สอยแล้วยังเป็นอาหาร เป็นแหล่งรายได้ทางเศรษฐกิจและยังช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำด้วย การใช้หญ้าแฝกอย่างที่กล่าวแล้วยังไม่พอต้องปลูกพืชธรรมชาติ ซึ่งมีรากที่จะยึดดินได้...”(๑๗)

“...หญ้าแฝกมีประโยชน์มากเพราะเป็นพืชที่มีรากยาวและรากตรง การให้นักเรียนปลูกหญ้าแฝกตามริมบ่อ ที่ลาดชัน ที่รอบๆ ไม้ผล และสังเกตการเจริญเติบโตของหญ้าแฝก ศึกษาระบบราก นักเรียนจะมีความเข้าใจดีว่าต้นหญ้าแฝกจะอนุรักษ์ดินและน้ำได้อย่างไร คือ ยึดดินไม่ให้ร่วงมา เดี๋ยวนี้โรงเรียนหลายแห่งมีความจำเป็นที่จะต้องรู้เรื่องนี้ เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ที่ขอบหน้าผา เสี่ยงต่อการที่ดินถล่มลงมามาก สิ่งที่ช่วยได้มีหลายอย่าง เช่น ปลูกหญ้าแฝกยึดดิน บางส่วนมีวิธียึดดินต่างๆ เช่น ผ้าห่มดิน หมอนดิน คือ เอากาบมะพร้าวคลุมดิน แล้วปลูกพืชข้างบน ถ้าหนักๆ เข้าก็ใช้กระสอบมีปีก คือ เป็นกระสอบที่ต่อปากให้มีเนื้อที่กว้างออกมาหน่อย นำมาใส่ดินและซ้อนกัน ต้องถือว่าการมีภาวะดินถล่มร้ายแรง ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นประโยชน์เพิ่มพูนของการใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ...”(๑๗)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงอธิบายถึงกิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนไว้ ดังนี้

“...ปัจจุบันข้าพเจ้าจึงจัดให้มีโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนทั้งในโรงเรียนประถมและมัธยม ให้เด็กนักเรียน ครู และผู้ปกครองไปสำรวจหาพืชพื้นเมืองมาปลูกในโรงเรียน ศึกษาตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำหอพรรณไม้ในโรงเรียน ที่จริงเพื่อเน้นว่าพืชในท้องถิ่นมีอะไรรับประทานได้ พืชพวกนั้นมีชื่อทางพฤกษศาสตร์อย่างไร และเอาไปวิเคราะห์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลว่ามีคุณค่าทางโภชนาการอย่างไร...”(๑๕)

"...สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่กล่าวมาข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เป็นโครงการที่ทำมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอนุรักษ์ต้นไม้ คือ ยางนา บางทีผ่านไป ผ่านมาแต่ละปีมีคนตัดไปเรื่อย ก็ค่อนข้างจะหมดไป เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและเห็นความสำคัญของพืชว่า พืชในเมืองไทยมีพันธุกรรม ถ้าทำลายไปหมด พันธุกรรมพืชก็จะหายไปอย่างน่าเสียดาย บางทีจะทำอ่างเก็บน้ำ จะตัดถนนที่ต้องตัดต้นไม้ ก็ต้องพยายามเก็บพันธุกรรมพืชในรูปแบบต่างๆ พยายาม

เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เพื่อที่จะไปปลูกที่อื่นได้หรือย้ายไป ต้องปกปักพันธุกรรมพืชในพื้นที่ป่าธรรมชาติ รวบรวมพืชที่มีแนวโน้มว่าจะสูญพันธุ์มาเก็บไว้แล้วนำมาเพาะปลูกและรักษาในพื้นที่ที่เหมาะสมทางกายภาพ และปลอดภัยจากการรุกรานรวมทั้งสอนการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์พืช ตั้งศูนย์พันธุกรรมพืช วางแผนพันธุกรรมพืช สร้างจิตสำนึกในหมู่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน...” (๑๗)

จากการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้ทำกิจกรรมอันเป็นประสบการณ์ตรงมีโอกาสสัมผัสใกล้ชิดกับสมบัติของตนเอง ก่อให้เกิดความรัก หวงแหน ความสามัคคี มีอุปนิสัยการอนุรักษ์ฯ ช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป

การส่งเสริมการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประชาชนส่วนใหญ่ในถิ่นทุรกันดารมีอาชีพเกษตรกรรม มีการบุกรุกทำลายป่าเพื่อใช้พื้นที่ทำการเกษตร ทำให้ผิวดินถูกชะล้างพังทลาย ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง ต้องพึ่งพาปุ๋ยเคมี และต้องใช้สารเคมีอันตรายกำจัดศัตรูพืช ซึ่งกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริที่จะลดปัญหาเหล่านี้ โดยเริ่มต้นให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้วิธีการทำการเกษตรและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมิให้เป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นที่โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนด้วยการใช้อินทรียวัตถุปรับปรุง บำรุงดิน ลดการใช้สารเคมีการเกษตร ใช้ตัวห้ำตัวเบียนและเชื้อราที่ไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์มาช่วยกำจัดศัตรูพืช ใช้ถุงสีเหลืองทากาวเหนียวดักแมลง ปลูกผักกางมุ้ง ใช้วัสดุธรรมชาติแทนสารเคมี

สังเคราะห์ เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติย้อมผ้า ใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรป้องกันและรักษาโรค การนำมูลสัตว์มาผลิตก๊าซชีวภาพเป็นพลังงานทดแทน ฯลฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงให้คำนึงถึงลักษณะธรรมชาติและวิธีการทำการเกษตรในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ดังพระราชดำรัสบางตอนว่า

"...รู้จักการปลูกพืชหมุนเวียน ไม่ใช่ว่าปลูกพืชอะไรปลูกซ้ำๆ จะทำให้ดินจืด และก็ไม่สามารถที่จะปลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป บางทีถ้าดินจืดแล้วการใช้ปุ๋ยธรรมชาติไม่ใช้สารเคมีเติมบางครั้งก็เป็นไปไม่ได้เลย..." (๑๗)

จากการที่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทำให้ประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นสนใจหันมาทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

การอนุรักษ์วัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นคำที่มีความหมายรวมกันของพฤติกรรมของคนในสังคมอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่โดดเด่นเฉพาะตัว เป็นวิถีชีวิตของสังคมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ วัฒนธรรมเกิดจากความรู้ ความคิด ภูมิปัญญา ความเชื่อที่สั่งสมมายาวนานและยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม รวมทั้งได้รับการยอมรับยึดถือปฏิบัติสืบต่อกัน มีความสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วอย่างขาดเหตุผล มิได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและขีดความสามารถของสังคมในเรื่องที่เกี่ยวข้องย่อมมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ดังนั้นความเข้าใจ รู้คุณค่าและความเป็นมาของวัฒนธรรมของตนย่อมจะทำให้สามารถพิจารณาความเหมาะสมที่จะดำรงรักษา หรือยอมรับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขวัฒนธรรมบางอย่างของตนโดยไม่กระทบต่อความมั่นคงทางสังคมที่รุนแรงเกินไป

เป้าหมายของการอนุรักษ์วัฒนธรรมในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารก็เพื่อให้เด็กและเยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า ไม่ละเลยหลงลืมวัฒนธรรมที่ดีงามและความเป็นไทย เกิดความภาคภูมิใจและรักท้องถิ่นของตน ดังที่มีพระราชดำรัสไว้ว่า

“...นอกจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ยังสอนให้อนุรักษ์วัฒนธรรมเพราะเป็นสิ่งที่เป็นรากฐานชีวิตของนักเรียนทุกคน เมื่อรู้ว่าท้องถิ่นของตนมีอะไรดีบ้าง ก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มีการบันทึกสิ่งที่เป็นของมีคุณค่าที่เป็นความคิดของมนุษย์ เป็นจิตวิญญาณของบุคคล ให้ร่วมกันทำงานอนุรักษ์พร้อมๆ กับงานพัฒนาชุมชน...” (๑๖)

“...แต่ละประเทศ แต่ละชุมชน ก็ต้องพยายามที่จะรักษาความรู้ และสมบัติวัฒนธรรมส่วนดีๆ อันมีค่าของท้องถิ่น ซึ่งมีความหลากหลายให้ดำรงไว้...” (๑๔)

How to weave cotton textiles

“...นอกจากความเจริญในทางด้านวัตถุสมัยใหม่แล้ว สิ่งที่มีความสำคัญควบคู่กันไป จะละลืมเสียมิได้ คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาติ อันเป็นเครื่องหมายของความเจริญที่มีมาแต่ปู่ ย่า ตา ยาย อันเป็นหน้าที่ของเราผู้เป็นลูกหลานในชั้นหลังจะต้องช่วยกันรักษาและส่งเสริมไว้ให้มีความเจริญสืบไป...” (๑๖)

กิจกรรมวัฒนธรรมตามพระราชดำริที่ดำเนินการในท้องถิ่นต่างๆ มีดังนี้

วัฒนธรรมด้านอาหาร ในแต่ละท้องถิ่นมีอาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่ อาจเหมือนกันหรือต่างกันขึ้นอยู่กับวัตถุดิบหรือผลิตผลในท้องถิ่นและการสืบทอดภูมิปัญญา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้พัฒนาโภชนาการเพื่อเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารเหล่านั้น มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง มีสติปัญญาดีที่จะศึกษาเล่าเรียน เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ จึงมีพระราชดำริให้สร้างตำรับอาหารจานเดียว เป็นตำรับอาหารกลางวันของนักเรียน โดยมีหลักเกณฑ์ว่าปรุงง่าย ไม่ยุ่งยาก ใช้ผลิตผลท้องถิ่นที่สดใหม่ตามฤดูกาล ได้คุณค่าอาหารครบ ๕ หมู่ ในปริมาณตามความต้องการของร่างกายและช่วยแก้ไขปัญหาการที่เด็กเลือกรับประทานแต่เฉพาะกับข้าวที่ชอบเท่านั้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้พระราชทานพันธุ์ปลา ไก่ และทรงส่งเสริมให้มีการปลูกพืชผักในโรงเรียนของโครงการฯ เช่น ปลูกผัก พืชสมุนไพร ผักพื้นบ้าน ฯลฯ แล้วนำผลผลิตที่ได้มาประกอบอาหารเพื่อเป็นอาหารกลางวันแก่เด็ก ส่งเสริมให้ปลูกกล้วย มะละกอ ทุกโรงเรียน

ซึ่งพืชทั้งสองชนิดนี้ให้ผลเร็ว ปลูกได้ทั่วไป มีคุณค่าทางอาหารสูง ประกอบอาหารได้หลายอย่าง ซึ่งเป็นที่นิยมบริโภคของคนไทยทั่วไปอันเป็นความกลมกลืนทางวัฒนธรรมด้านอาหาร ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กและเยาวชน เสริมสร้างมารยาทการกินอาหารและมารยาทในสังคม ฝึกสุขนิสัยเพื่อสุขภาพที่ดี เช่น ล้างมือก่อนการกินอาหาร แปรงฟันหลังกินอาหาร รู้จักเลือกกินอาหารที่สุก สะอาด มีคุณค่า

ทางโภชนาการ ดื่มน้ำสะอาด ดื่มน้ำสะอาดที่เติมสารละลายไอโอดีน ฝึกนิสัยให้ชอบดื่มนมถั่วเหลือง ชอบดื่มนมแพะ

"...การที่มีเด็กหลายเผ่าในโรงเรียนทำให้ส่งเสริมโภชนาการยาก วัฒนธรรมการกินของแต่ละเผ่าต่างกัน เราต้องไปลองกินอาหารกับชาวบ้าน เพื่อทราบรสนิยมของเขาและดัดแปลงเติมของมีประโยชน์เข้าไป (ปัจจุบันไม่สู้เป็นปัญหานัก นักเรียนปรับตัวในเรื่องการบริโภคได้ดีขึ้น)..." (๑๕)

"...เคยได้รับการสอนมาจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ เมื่อสมัยเด็กๆ ว่า คนไทยเรานี้มีลักษณะอย่างหนึ่ง คือ ไม่หวงอาหาร ถ้าใครหวงอาหารนี่ถือว่าแย่มากเลย ใครมาถึงบ้านและบางทีกำลังรับประทานอาหารอยู่ ก็ชวนรับประทานข้าว มีของน้อยอยู่ก็แบ่งๆ กันไป อันนี้เป็นวัฒนธรรมของชาติเรา แม้แต่เป็นพระบิณฑบาต และเราใส่บาตรนั้น ท่านก็ถือว่าเป็นการสอนให้เรามีจิตใจรู้จักแบ่งปันการช่วยเหลือกันในสังคมตามวัฒนธรรมไทยนั้น เชื่อว่าส่วนใหญ่ทีเดียวที่แก้ปัญหาโภชนาการของบ้านเราได้..." (๑๙)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ พระราชทานเงินทุนจัดตั้งธนาคารข้าวหมู่บ้าน เพื่อการพึ่งพากันเอง ให้สามารถยืมข้าวไปบริโภคในยามขาดแคลน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการโภชนาการของเด็กและเยาวชนในโครงการไว้ เช่น

"...พอแห่งหนึ่ง ส่งเสริมนมถั่วเหลือง ทุกคนก็จะทำนมถั่วเหลืองกันหมดทั่วประเทศ ทีนี้ถ้าภาคเหนือดี แต่ว่าที่อื่นๆ บางแห่งปลูกไม่ได้ เพราะว่าถั่วเหลืองไม่ค่อยทนทานกับสภาพแวดล้อมที่ลำบากเท่าไร ก็ยังพยายามคอยเตือนเขาว่า หาอย่างอื่นที่มีคุณค่าทางอาหารที่ดีพอสมควร อาจเท่าหรือไม่เท่าถั่วเหลืองก็ทำไป ถั่วเขียวนี้ก็ได้ แต่ว่าที่เขาไม่ค่อยชอบกันเพราะว่างานมากพอปลูกแล้วการปลูกถั่วเขียวรู้สึกเปลืองแรงงานมาก แต่ว่าถั่วเขียวทนสภาพอากาศพื้นดินบางอย่างได้ดีกว่า แล้วก็ทำง่ายๆ ถั่วเขียวต้มน้ำตาลก็กินได้..." (๑๐)

"...ให้เขาเลี้ยงไก่ไข่ พอไก่ไข่ออกมาดี เขาก็เอาไข่ไปขาย แล้วก็ได้สตางค์มา ซึ่งไม่แน่ว่าจะนำเงินไปซื้อของให้ลูกกินเสมอไป เอาไปซื้ออย่างอื่นก็ตั้งเยอะแยะ ทีนี้เอาไก่ไปแจก เอาไก่แจ้ไปแจก มันออกไข่ออกมาไม่ได้มาตรฐาน เอาไข่ลูกเล็กๆ ไปขายไม่ได้ ลูกกลับเจริญเติบโตดีกว่า เพราะว่าพอขายไม่ออกก็ต้องให้ลูกกินเอง เลยดีไป..." (๑๙)

"...เด็กเล็กยังไม่ค่อยมีฤทธิ์ ก็บังคับเด็กเล็กให้รับประทานนมแพะ ตอนหลังเด็กก็ติดนมแพะ พอวันหยุดไม่มีนมแพะเลี้ยงที่ศูนย์ เด็กก็มาตามหานมแพะกิน อีกหน่อยพ่อแม่ก็ต้องทำ ก็เป็นการฝึกนิสัยการกินนมแพะ..." (๑๐)

"...อาหารจานเดียว..เรื่องนี้ต้องให้คำจำกัดความว่า จานเดียวแต่เติมได้หลายหน และในอาหารสิ่งหนึ่งนั้นให้ปรุงอย่างไร ให้มีธาตุอาหารครบ อย่างที่เรียนอยู่ชั้นประถมในวิชาสุขศึกษานั้นว่ามี ๕ หมู่ ให้มีครบอยู่ในนั้น คุณค่าทางอาหารแต่ละประเภทนั้นก็มีอยู่หลายชนิด เรื่องนี้ต้องอาศัยศิลปะในการทำครัวเล็กน้อย ว่าทำอย่างไรให้มารวมกันได้เป็นอาหารจานหนึ่งมีครบทุกอย่าง ประหยัด ราคาถูก ไม่แพงเกินไป ไม่สิ้นเปลืองเวลาในการทำอาหาร ไม่สิ้นเปลืองเครื่องมือ เครื่องใช้ เรื่องนี้เป็นการฝึกนิสัยบริโภคของเด็กไม่ให้เลือกอาหาร ไม่เขี่ยทิ้ง..." (๑๙)

วัฒนธรรมด้านภาษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมด้านภาษาอย่างมาก โดยเฉพาะภาษาไทย ได้พระราชทานพระราชดำริไว้ว่า การอนุรักษ์ภาษาถิ่นนั้นก็เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและการเรียนรู้ภูมิปัญญาในอดีตที่อาจหลงลืมไปแล้ว ความเป็นสากลด้านภาษานั้นต้องเป็นส่วนนำมาพัฒนาต่อยอด เรียนรู้สติปัญญาของคนอื่น

วัฒนธรรมด้านภาษา หมายถึง การใช้ภาษาสื่อสารถึงกันทั้งภาษาพูด ภาษาเขียนและภาษากาย ซึ่งสืบทอดต่อกันมายาวนานเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาติ การใช้ภาษาเดียวกันสื่อเข้าใจ ย่อมก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ และอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข ขณะเดียวกันก็ยังมีภาษาถิ่นที่ใช้พูดสื่อความเข้าใจเฉพาะกลุ่ม ซึ่งคนต่างกลุ่มอาจเข้าใจยากหรือไม่เข้าใจ และมีภาษาเขียนที่ใช้อักษรโบราณบันทึกจารึกเป็นเอกสารในสมุดใบลาน สมุดข่อย หรือพับสา การที่จะเข้าใจชื่อสรรพสิ่ง กิริยา ท่าทางที่เป็นภาษาถิ่นและอักษรโบราณต้องใช้ความรู้ความเข้าใจที่สืบทอดต่อกันมา หากมิได้มีการสืบทอดหรือให้ความสนใจ ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่บันทึกไว้ ก็ไม่สามารถนำมาศึกษาต่อยอดภูมิปัญญาได้ เอกสารเหล่านั้นมักจะถูกทอดทิ้งให้เป็นเพียงวัตถุโบราณ ที่มีโอกาสถูกขายไปยังต่างถิ่นที่ไกลออกไป

“...การศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนก็เป็นการสอนเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ และเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป...” (๑๕)

“...การที่ทำให้คนเรียนหนังสือได้อ่านออกเขียนได้นั้น ก็เป็นการทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชาติ และการติดต่อสื่อสารกันได้...” (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๗

"...เด็กที่เรียนแล้วออกไปทำงานได้ ก็อ่านเอกสารทางราชการที่จะติดต่อในลักษณะอื่นๆ ได้ เมื่ออ่านเอกสารทางราชการทำให้รู้เรื่องอย่างเดียวกัน คือ ยึดถือหลักเกณฑ์และกติกาอันเดียวกัน ทำให้เรารวมตัวกันอยู่ได้ ก็ปกครองกันได้ อันนี้เป็นลักษณะทางเรื่องมหาดไทย เป็นการรวมตัวกันให้อยู่เป็นสุข ยึดถือกติกาหลักปฏิบัติอันเดียวกัน คนต้องยึดถือสิ่งเดียวกันพอสมควร ถึงจะอยู่กันได้ ต้องมีอะไรร่วมกัน..." (๑๐)

"...ภาษาที่ว่าเรียนภาษาไทยให้ดีๆ ภาษาอังกฤษดีๆ เพราะว่าเป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าวิชาการต่างๆ ที่จะให้ตัวเองพัฒนาสูงขึ้นไป แต่เรื่องภาษาถิ่นนั้นต้องรักษาเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ตัวเอง แต่ไม่ใช่เอาแต่ท้องถิ่นแล้วไม่เอาของที่เป็นสากล คือ ภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ..." (๕)

พระราชดำรัสวันอังคารที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓

โรงเรียนที่อยู่ในโครงการฯ จึงจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ภาษาถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ตำรายาสมุนไพรป้องกันและรักษาโรค นิทานพื้นบ้าน สุภาษิตสอนการครองตน คุณธรรม บทเพลงภาษาถิ่น ฯลฯ

วัฒนธรรมด้านศาสนา ศาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธาของผู้นับถือศาสนานั้น และบุคคลทั่วไปยอมรับว่าเป็นศาสนาที่ถูกต้องดีงาม เป็นที่เหนี่ยวรั้งจิตใจให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งดี มีประโยชน์ การปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาช่วยขจัดทุกข์ ก่อให้เกิดความสงบสุข สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกศาสนาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน มุ่งส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีศีลธรรมจรรยาที่ดี สอดคล้องกับคำสอนของทุกศาสนา เด็กและเยาวชนก็คงนับถือศาสนาและปฏิบัติตามคำสอนที่ถูกต้อง อยู่ร่วมกันในสังคมได้และไม่ทำลายศาสนาอื่น หลักธรรม จริยธรรมที่ปลูกฝังแก่เด็กและเยาวชน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน สุจริต มีสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พึ่งพาตนเองได้ กตัญญูรู้คุณ รักความสามัคคี ฯลฯ มีกิจกรรมสร้างสื่อคุณธรรม การรักษาวัฒนธรรมทางศาสนา

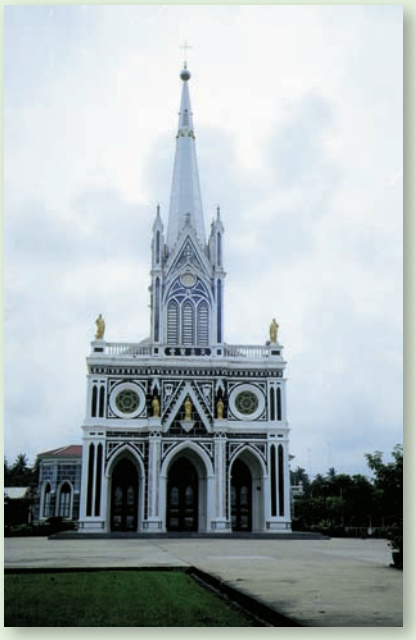

วัฒนธรรมการแต่งกาย เป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม ที่ไม่เพียงแต่งกายเพื่อป้องกันความร้อนหนาวเท่านั้น แต่ได้มีการพัฒนาภูมิปัญญา ความคิดจินตนาการ จนได้รูปแบบอันเป็นที่ยอมรับ นิยมสวมใส่ มีความปลอดภัย สวยงาม มีเอกลักษณ์เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

และทางสังคม เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ นับตั้งแต่การสรรหาวัสดุเส้นใยจากพืช สัตว์ นำมาสร้างกระบวนการผลิตเส้นด้าย ทอเป็นผืนผ้า การย้อมด้วยวัสดุธรรมชาติเป็นสีต่างๆ การสร้างลวดลายที่สวยงามวิจิตร ด้วยวิธีการทอและการย้อม การตัดเย็บเสื้อผ้า การนุ่งห่มตามรูปแบบนิยม ตลอดจนส่วนประกอบเครื่องแต่งกาย เช่น เครื่องประดับต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของตน นับเป็นภูมิปัญญาที่สมควรอนุรักษ์ ศึกษา ต่อยอดให้มีคุณค่ายิ่งๆ ขึ้นไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ พระราชทานเครื่องแบบนักเรียน ขณะเดียวกันก็ทรงส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติในบางส่วนตามความสามารถ เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติเป็นสีย้อมผ้า การทอผ้า การปักผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้า การเขียนลายผ้าบาติก การแต่งกายตามประเพณีนิยมในวันสำคัญต่างๆ ตามท้องถิ่นของตน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เช่น การสวมรองเท้าเป็นปรกตินิสัย เพื่อป้องกันโรคและอันตรายอื่นๆ ที่อาจผ่านเข้าสู่ร่างกาย

(ภาพฝีพระหัตถ์)

วัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี มักเป็นเรื่องที่ยอมรับถือปฏิบัติเป็นปรกติ และเป็นนามธรรมเป็นส่วนใหญ่ สืบทอดด้วยการอบรมกันตั้งแต่ภายในครอบครัว และการเรียนรู้จากสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่าง มีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ความเชื่อ และความเจริญทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี บางเรื่องมีเหตุผลเป็นการเฉพาะควรรักษาไว้ การฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีที่เปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกไปแล้วมักกระทำได้ยาก การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามทำให้สังคมรวมกันอยู่ได้อย่างมั่นคง ต้องรักษาไว้ ซึ่งจะมีผลต่อกฎ กติกา ข้อบังคับของสังคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ จดบันทึก และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น เข้าร่วมในกิจกรรมงานประเพณีในเทศกาลต่างๆ ของแต่ละท้องถิ่น เช่น การละเล่นพื้นบ้าน พิธีบายศรีสู่ขวัญ ฯลฯ ตลอดจนเปิดโอกาสให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในโอกาสที่เหมาะสม

วัฒนธรรมด้านดนตรี เกิดจากจินตนาการสร้างสรรค์ คิดค้น ประดิษฐ์เครื่องดนตรีจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นและพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ เพื่อสร้างเสียง ทำนอง จังหวะ ที่มีผลต่อจิตใจ อารมณ์ ให้มีความอ่อนโยนเป็นสุข สนุกสนาน คึกคัก ฮึกเหิม มีผลต่อการอยู่ร่วมกันของสังคม มีเอกลักษณ์ที่แสดงถึงภูมิปัญญา ความสามารถ ความเจริญของชนชาติตน เป็นสมบัติของชุมชน เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสานมรดกวัฒนธรรมด้านดนตรีด้วยการเรียนรู้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน เรียนรู้การสร้างเครื่องดนตรี เล่นดนตรีพื้นบ้านได้ ปัจจุบันนักเรียนในโครงการฯ มีความสามารถในการเล่นดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้านในงานต่างๆ ได้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงพระปรีชาสามารถด้านดนตรีไทย ทรงเครื่องดนตรีไทยได้หลายชิ้น เช่น ระนาด ซอด้วง ซออู้ ทรงส่งเสริมสนับสนุนและทรงร่วมกิจกรรมดนตรีไทยของเยาวชนตลอดมา ดังพระราชนิพนธ์ เรื่อง เด็กและดนตรี ในหนังสือมณีพลอยร้อยแสง ความตอนหนึ่ง

(ภาพฝีพระหัตถ์)

(ภาพฝีพระหัตถ์)

"...ถึงแม้จะไม่ได้เล่นดนตรีเก่งเป็นอาชีพ แต่เสียงดนตรีจะช่วยกล่อมจิตใจให้สงบร่มรื่น ฝึกสมองทำให้มีสมาธิขึ้น การได้เล่นดนตรีเป็นหมู่ เป็นการส่งเสริมความสามัคคี ได้พบปะสังสรรค์กัน ได้สร้างความสัมพันธ์ในฐานะนักดนตรีด้วยกัน ในฐานะเพื่อน ฐานะครูกับศิษย์..." (๑๘)

กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านดนตรี โดยเด็กและเยาวชนในโครงการฯ ประมาณ ๕๐๐ คน ร่วมกันบรรเลงเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้านอย่างไพเราะ ต่อพระพักตร์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔

วัฒนธรรมด้านศิลปะ เป็นงานหรือผลงานที่สร้างหรือประดิษฐ์ขึ้นจากภูมิปัญญาและความสามารถเฉพาะของคนในสังคมที่มีจินตนาการล้ำลึก มีการพัฒนาที่สูงขึ้นอย่างมีเอกลักษณ์ ศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถเลียนแบบถ่ายทอดไปสู่ชนรุ่นหลังได้ แต่สิ่งที่อาจสูญหายหากมิได้ถ่ายทอดไว้ คือ เทคนิค กลวิธีการประดิษฐ์งานศิลปะ การสร้างเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการทำงานศิลปะ และส่วนที่เป็นนามธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่สมควรเรียนรู้สืบทอด คือ การพัฒนาสติปัญญาและภาวะจิตที่เข้าถึงงานศิลปะ งานศิลปะจึงเป็นงานที่แสดงถึงความเจริญทั้งทางวัตถุและจิตใจที่คนในสังคมภาคภูมิใจ สามารถอวดให้สังคมอื่นยอมรับนับถือในภูมิปัญญา เช่น สถาปัตยกรรม หัตถกรรม จิตรกรรม วรรณกรรม ศิลปะการแสดง ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นมีงานด้านศิลปะหลากหลายที่มีโอกาสเลือนหาย

“...ตั้งใจให้เป็นเหมือนงานศิลปศึกษาหรือหัตถศึกษาของโรงเรียน...เป็นการฝึกให้รู้จักใช้มือใช้กล้ามเนื้อในการทำงานละเอียดๆ เป็นการฝึกนิสัย ฝึกสมาธิ ฝึกความตั้งใจ และลักษณะที่ชอบในเรื่องเชิงศิลปะหรือการทำงานต่างๆ ...” (๕)

พระราชดำรัสวันศุกร์ที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๓๕

(ภาพฝีพระหัตถ์)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดให้ผู้รู้ ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดศิลปะต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ตามขีดความสามารถ เช่น งานจักสานไม้ไผ่ การประดิษฐ์รูปสัตว์จากใบมะพร้าว การเรียนรู้เรื่องปราสาทผึ้ง การทำเครื่องเงินชาวเขา การเขียนลายผ้าบาติก การรำโนราห์ ลิเกฮูลู การแกะสลักพระไม้ การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือทิ้ง เป็นต้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๑

RUSSIA
MONGOLIA
CHINA
NEPAL
BHUTAN
INDIA
BANGLADESH
MYANMAR
VIETNAM
LAO
THAILAND
CAMBODIA
South China Sea
The Bay of Bengal
The Gulf of Thailand
MALAYSIA

การพัฒนาเด็กและเยาวชน
ตามพระราชดำริในต่างประเทศ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงอุทิศพระองค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ด้อยโอกาสในราชอาณาจักรมากว่า ๓๐ ปี พระราชกรณียกิจเหล่านี้มิได้เป็นที่ประจักษ์เฉพาะประชาชนชาวไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ประจักษ์ในนานาชาติด้วย มีพระราชดำริให้ดำเนินงานโครงการความร่วมมือการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนกับประเทศต่างๆ ตลอดจนร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศหลายแห่ง อาทิ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โครงการอาหารโลก (World Food Program) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ตลอดจนองค์กรเอกชนอื่นๆ เพื่อร่วมกันสร้างความอยู่ดีกินดี และความสงบสุขแก่ประชากรในภูมิภาค ปัจจุบันมีโรงเรียนโครงการตามพระราชดำริในต่างประเทศ รวม ๗๕ โรง ใน ๗ ประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มองโกเลีย ราชอาณาจักรภูฏาน และสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมร่วมกับประเทศอื่นๆ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Laos People's Democratic Republic)

พ.ศ. ๒๕๓๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คนไทยที่พำนักอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเงินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้พระราชทานเงินดังกล่าวให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใช้สร้างหอพักให้แก่เด็กกำพร้า โรงเรียนวัฒนธรรมหลัก ๖๗ แขวงเวียงจันทน์ แล้วโปรดให้ทำกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กนักเรียนด้วย ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๔๙ มีพระราชดำริให้ขยายความร่วมมือไปสู่โรงเรียนอื่นๆ อีก ๑๕ โรง ทั้งในแขวงเวียงจันทน์ คำม่วน อุดมไซย หัวพัน เซกอง และอัตตะปือ รวม ๖ แขวง มีเด็กนักเรียน ๓,๔๙๗ คน เป็นโรงเรียนประจำของชนเผ่าต่างๆ ๔ โรง โรงเรียนประถมศึกษา ๙ โรง และโรงเรียนมัธยมศึกษา ๒ โรง (๔)

การดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเป้าหมายที่จะพัฒนาโภชนาการและสุขภาพอนามัยของเด็กให้ดีขึ้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทุกปี เพื่อทรงติดตามความก้าวหน้าของโครงการ และพระราชทานเครื่องมืออุปกรณ์ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ตลอดจนสนับสนุนระบบน้ำดื่มน้ำใช้ นอกจากนี้ยังมีพระราชดำริให้จัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ครูหลายเรื่อง เช่น งานอนามัยส่วนบุคคล การเฝ้าระวังทางโภชนาการ สุขาภิบาลอาหาร เป็นต้น รวมทั้งการเสริมทักษะด้านอาชีพและเทคโนโลยีการศึกษา การดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริทำให้โรงเรียนเหล่านี้มีชื่อเสียง เป็นที่ศึกษาดูงานของโรงเรียนอื่นๆ รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วย

สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (Republic of the Union of Myanmar)

ใน พ.ศ. ๒๕๓๘ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าได้ขอพระราชทานส่งคณะผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการและครู จำนวน ๘ คน มาศึกษาดูงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย เพื่อนำไปดำเนินการในสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้พระราชทานอุปกรณ์ทางการเกษตร การประกอบอาหาร และเมล็ดพันธุ์ผัก เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการในสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๗ มีพระราชดำริให้ขยายความร่วมมือออกไป เป็นโรงเรียนทั้งหมด ๔๘ โรง ใน ๖ เขต และ ๗ รัฐ กิจกรรมที่ดำเนินการส่วนใหญ่เป็นการเสริมสร้างศักยภาพทั้งในด้านการเกษตร โภชนาการ และการศึกษา

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๕๒ เมื่อพายุไซโคลนนาร์กีสพัดเข้าในเขตตอนกลางและตอนใต้ของสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้พระราชทานความช่วยเหลือ โดยจัดทำเป็นโครงการก่อสร้างอาคารเรียนพร้อมทั้งเป็นที่หลบภัยหากมีพายุไซโคลนเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมทั้งดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในโรงเรียนและที่หมู่บ้านกะดงกะนิ เมืองโบกาเลย์ เขตอิรวดี (๒)

ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนราชอาณาจักรกัมพูชาหลายครั้ง ทรงพบว่าประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลมีความทุกข์ยากอันเนื่องมาจากขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับของประเทศไทย ใน พ.ศ. ๒๕๔๔ มีพระราชดำริให้ก่อสร้างวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล ซึ่งอยู่ที่ตำบลซ็อมโบร์ อำเภอปราสาทซ็อมโบร์ จังหวัดกำปงธม เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เปิดสอนทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนกัมพูชามีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษาประมาณ ๑,๒๐๐ คน (๑)

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๔๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ในพระราชฐานะทูตสันถวไมตรีขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โปรดเกล้าฯ ให้ร่วมมือกับราชอาณาจักรกัมพูชา ทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนใน ๓ จังหวัด คือ โรงเรียนประถมศึกษาดอมเบอ (Domber Primary School) ในจังหวัดกำปงจาม (Kampong Cham Province) โรงเรียนประถมศึกษาทมปุง (Tompung Primary School) ในจังหวัดกำปงสะปือ (Kampong Speu Province) และโรงเรียนประถมศึกษาปุนเลย (Ponlei Primary School) ในจังหวัดเปรแวง (Prey Veng Province) ให้มีกิจกรรมการเกษตรแบบผสมผสานขนาดเล็ก พัฒนาแหล่งน้ำประจำโรงเรียน การบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ รวมทั้งการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลและสุขาภิบาล การดำเนินงานโครงการครอบคลุมเด็กนักเรียน ๒,๓๒๘ คน ซึ่งจะเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนและชุมชนอื่นๆ ต่อไป

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam)

ใน พ.ศ. ๒๕๔๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ในพระราชฐานะทูตสันถวไมตรี ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กชนกลุ่มน้อยด้วยการศึกษาและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โปรดเกล้าฯ ให้ร่วมมือกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จัดทำโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในกลุ่มประเทศเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศดังกล่าว การดำเนินงานมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านการเกษตร อาหารโภชนาการ และสุขภาพอนามัย ได้พระราชทานโรงครัวใหม่ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ โรงเรียนสามารถพัฒนาจนเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนใกล้เคียงมาศึกษาดูงานและนำไปใช้ในโรงเรียนของตนได้ การดำเนินงานโครงการครอบคลุมเด็กนักเรียน ๑,๓๕๗ คน จากโรงเรียนห่างไกล ๓ โรง ที่มีลักษณะภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมแตกต่างกัน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเคาซัน (Cao Son Lower Secondary School) ในจังหวัดหวาบินห์ (Hoa Binh Province) โรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาฮุ่งถัง (Hung Thang Primary & Secondary School) ในจังหวัดกวัวนินห์ (Quang Ninh Province) และโรงเรียนประถมศึกษานินห์หมี (Ninh My Primary School) ในจังหวัดนินบินห์ (Ninh Binh Province) (๓)

BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG LÀ NGHĨA VỤ CỦA MỖI CÔNG DÂN

มองโกเลีย (Mongolia)

พ.ศ. ๒๕๕๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดเกล้าฯ ให้จัดโครงการศึกษาดูงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน แก่รัฐมนตรีช่วยว่าการและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ ประเทศมองโกเลีย ตามคำกราบบังคมทูลของโครงการอาหารโลก (World Food Program) ซึ่งเข้าไปประเมินโครงการอาหารในโรงเรียนร่วมกับองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ผลจากการศึกษาดูงานของคณะดังกล่าว ทำให้เกิดโครงการความร่วมมือ ๕ ปี เพื่อเป็นโรงเรียนต้นแบบของโครงการอาหารสำหรับที่จะขยายไปทั่วประเทศ ที่โรงเรียนอัลตันบูลัก อำเภออัลตันบูลัก จังหวัดทูฟ ซึ่งปัจจุบันมีนักเรียน ๔๖๔ คน ครู ๓๐ คน (๘)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนและติดตามความก้าวหน้าโครงการของโรงเรียนอัลตันบูลัก เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ราชอาณาจักรภูฏาน (Kingdom of Bhutan)

พ.ศ. ๒๕๕๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดเกล้าฯ ให้จัดการฝึกอบรมและศึกษาดูงานให้แก่คณะทำงานโครงการอาหารโรงเรียนของราชอาณาจักรภูฏาน เพื่อให้คณะทำงานได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะในเรื่องการเกษตร ในการผลิตอาหารสำหรับบริโภค การจัดการผลผลิตโดยอาศัยหลักการสหกรณ์ การจัดอาหารกลางวันที่มีคุณค่าตามหลักโภชนาการ และสะอาดปลอดภัยตามหลักสุขาภิบาลอาหาร การควบคุมคุณภาพของการจัดอาหารในโรงเรียน การประเมินภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน รวมทั้งการแปรรูปและการถนอมอาหาร

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๕๔ โปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินงานโครงการความร่วมมือกับราชอาณาจักรภูฏานในโรงเรียน ๓ โรง ประกอบด้วย โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นยูรุง (Yurung Lower Secondary School) ในเมืองเพมากาตเชล (Pemagatshel) โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกเนข่า (Genekha Lower Secondary School) ในเมืองทิมพู (Thimpu) และโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นวานาข่า (Wanakha Lower Secondary School) ในเมืองพาโร (Paro) ครอบคลุมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๘๗๕ คน

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ (People's Republic of Bangladesh)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ หลังจากนั้นพระราชทานพระราชวโรกาสให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาขั้นพื้นฐานและมวลชน และคณะผู้บริหารการศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศมาศึกษาดูงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพระราชดำริ ในประเทศไทย ในระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ทำให้คณะผู้บริหารการศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศมีความเข้าใจและตระหนักมากยิ่งขึ้นว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาตั้งแต่เด็กและเยาวชน การแก้ปัญหาต้องมีการบูรณาการหลายสาขาวิชา เช่น โภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษา เป็นต้น รวมทั้งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งจากราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป

Heartiest welcome
Her Royal Highness
Princess Maha Chakri Sirindhorn
Princess of Thailand
To
Mariali Government Primary School
Mariali,Joydebpur,Gazipur

The Kingdom of Thailand and the People's Republic of Bangladesh Collaborative Project
in Development of Children
under the Patronage of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn
at Mariali Government Primary School
12 December 2011

หลังจากนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ โปรดเกล้าฯ ให้ร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนขึ้นในโรงเรียน ๒ โรง คือ โรงเรียนประถมศึกษารัฐบาลมาเรียลิ (Mariali Government Primary School) และ โรงเรียนประถมศึกษารัฐบาลอะซัมเพอ (Azampur Government Primary School) ในเขตธากา (Dhaka Division) ครอบคลุมนักเรียนในระดับประถมศึกษา จำนวน ๑,๑๗๙ คน มีเป้าหมายให้มีการพัฒนาเชิงบูรณาการ เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้โรงเรียนสามารถเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนได้

ความร่วมมืออื่นๆ

นอกจากนี้ ใน พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังมีพระราชดำริให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนกับสมาพันธ์ยุวชนแห่งชาติจีน (All China Youth Federation) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย

ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการในต่างประเทศ

การที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ มีพระราชดำริให้ดำเนินงานโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศ นอกจากจะทำให้ภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัย ตลอดจนคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในภูมิภาคดีขึ้นแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้านด้วย ดังข้อคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ ดังนี้

ท่านอินทา จันสี ครูสอนโรงเรียนสามัญกินนอนชนเผ่า แขวงคำม่วน เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้กล่าวไว้เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า *"...เป็นโครงการที่ดีมาก ทำให้ความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนดีขึ้นกว่าเดิม จากการที่ได้ทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันมา โรงเรียนสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มาประกอบอาหารได้ทั้ง ๓ มื้อ และสังเกตเห็นว่านักเรียนมีสุขภาพดีขึ้น นักเรียนก็มีความรู้ในการทำการเกษตร และโรงเรียนยังเป็นสถานที่ดูงานเรื่องการเพาะเห็ด และการปลูกผักของชาวบ้านในชุมชนโดยรอบและชาวบ้านก็นำไปทำที่บ้านของตนเอง..."*

ท่านนางมะนีวัน ไชยะสิด รองหัวหน้าแขนงสามัญ แผนกศึกษาแขวงอุดมไซ ได้กล่าวเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า *"...โรงเรียนในแขวงอุดมไซ ได้นำเอาความรู้ที่ได้รับมาใช้ที่โรงเรียน เช่น การปรับปรุงด้านสุขภาพของเด็กนักเรียน ตอนนี้ให้โรงเรียนจัดอาหารกลางวันให้เด็ก พยายามให้ได้อาทิตย์ละ ๑ ครั้ง จากเดิมเดือนละ ๑ ครั้ง และผลผลิตที่นำมาประกอบอาหารส่วนใหญ่ก็มาจากผลผลิตการเกษตรของโรงเรียนทั้งพืชผักและเนื้อไก่ มีผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาช่วยครูด้วย ในส่วนของเด็กนักเรียนก็ได้รับความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพของตัวเอง ผลการชั่งน้ำหนักที่โรงเรียนส่งมาเห็นว่านักเรียนมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีมาก จะพยายามให้โรงเรียนอื่นมาดูเป็นแบบอย่างต่อไป..."*

Mr. Pech Seang ครูจากโรงเรียนวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ว่า *"...มีคนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพมาก บางคนได้ไปเรียนต่อ มีงานทำช่วยพัฒนาชาติ ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวมาจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้พระราชทานของขวัญที่ดีที่สุดให้แก่ชาวกัมพูชา รวมถึงรัฐบาลไทย รัฐบาลกัมพูชา และหน่วยงานต่างๆ ก็ได้เล็งเห็นความสำคัญของโครงการนี้..."*

Mr. Kimchaeng Hong ครูจากโรงเรียนวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล ราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งได้รับพระราชทานทุนการศึกษา ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ใน Chulalongkorn Education Newsletter ว่า *"...สิ่งที่ได้จากการมาเรียนที่เมืองไทย มี ๒ อย่าง อย่างแรก คือ ได้เรียนรู้วัฒนธรรมจากเพื่อนๆ และยิ่งกว่านั้น คือ เราเป็นประเทศเพื่อนบ้านกัน ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับกัมพูชา อย่างที่สอง คือ ได้รับความรู้จากการมาศึกษาในครั้งนี้อย่างมาก ทั้งวิธีการจัดการเรียน การสอน เทคนิคการศึกษาวิจัย และความร่วมมือในการเรียนให้สำเร็จ...ข้าพเจ้าอยากขอบคุณอาจารย์ทุกท่าน และยิ่งไปกว่านั้น คือ ทุนพระราชทานที่ได้ให้โอกาสข้าพเจ้าได้มาศึกษาในครั้งนี้ ขอบคุณสำหรับการต้อนรับที่อบอุ่นตลอดเวลาที่มาอยู่ที่เมืองไทย ข้าพเจ้ามีความสุขมากๆ..."*

Ms. Nguyen Thi Chuan ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาฮุ่งถัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๒ ว่า *"...โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์มาก เพราะครอบครัวต้องออกไปทำงาน ไม่มีเวลากลับมาเตรียมอาหารกลางวันให้ลูก ทราบว่าที่โรงเรียนมีการประกอบอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายไม่แพง คุณภาพอาหารก็ดี มีครูดูแลตลอด ลูกไม่ต้องรีบวิ่งกลับไปกินข้าวที่บ้านหรือหาซื้อกินเอง และมีเวลาพักผ่อนหลังกินข้าว รู้สึกพอใจและสบายใจที่ลูกมาเรียนที่โรงเรียนนี้ และจะชวนผู้ปกครองท่านอื่นๆ สนับสนุนให้ลูกกินอาหารที่โรงเรียน..."*

Mr. Phan Xuan Dung ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เคาซัน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๒ ว่า *"...โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมากจากโครงการนี้ ทั้งคุณภาพการเรียนการสอนโดยรวมและโดยเฉพาะคุณภาพชีวิตของเด็กนักเรียน เด็กๆ ขาดเรียนน้อยลง และมีผลการเรียนที่ดีขึ้น และทางโรงเรียนยังได้มีการจัดการประกวดอาหารอร่อยและสวยงาม โดยนำผลผลิตจากโครงการฯ มาปรุงด้วย..."*

U Zaw Min ผู้ใหญ่บ้านกะดงกะนิ เมืองโบกาเลย์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ได้กล่าวไว้เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ว่า *"...ในครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้พบพระองค์ท่าน เมื่อเสด็จไปเปิดอาคารหลบภัย วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๓ ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมและศรัทธาต่อพระองค์ท่านอย่างยิ่งที่พระองค์ท่านได้เสด็จพระราชดำเนินมาด้วยพระเมตตาอันเปี่ยมล้นที่จะทรงมอบอาคารหลบภัยให้ และในครั้งที่สองนั้น ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพบในช่วงของการอบรมที่ในเมืองไทยที่พระองค์ท่านจะพระราชทานทุนสร้างและปรับปรุงอาคารเก่าของโรงเรียนเพื่อฝึกอบรมอาชีพให้นักเรียน..."*

Daw Cho Cho ครูใหญ่โรงเรียนบ้านกะดงกะนิ เมืองโบกาเลย์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ได้กล่าวไว้เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ว่า *"...ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเห็นพระราชกรณียกิจอันดีงามของพระองค์ ซึ่งพระราชกรณียกิจเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มคนไม่ว่าชาติและศาสนาใดแล้ว ก็ยังทำให้เห็นถึงพระประสงค์ของพระองค์ในการที่จะทำให้โครงการต่างๆ เหล่านั้นเป็นรูปธรรมออกมาด้วย ดังนั้น คณะครู อาจารย์ นักเรียน และครอบครัวของนักเรียนชุมชนกะดงกะนิ ขอขอบคุณในพระกรุณาธิคุณและพระเมตตาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี..."*

U Mya Lwin ครูใหญ่โรงเรียนประถม การศึกษาพื้นฐาน หมายเลข ๒ เมืองปาซุนดวง กรุงย่างกุ้ง สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ว่า *"...เราจะนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมนี้ ไปสอนให้กับเด็กนักเรียน เด็กๆ ก็จะสามารถฝึกปฏิบัติงานด้านการเกษตรได้ด้วยตัวเอง และในส่วนเรื่องสุขอนามัยก็เช่นกัน เมื่อเด็กสร้างสุขอนามัยส่วนตัว เช่น การล้างมือให้สะอาดเป็นประจำแล้ว การปฏิบัติเช่นนั้นก็จะกลายเป็นนิสัยของพวกเขาไป ซึ่งนิสัยนั้นก็จะได้รับการถ่ายทอดไปสู่ครอบครัวของเด็กด้วยเช่นกัน..."*

นายควาง-โจ คิม ผู้อำนวยการองค์การยูเนสโก สำนักงานประจำภูมิภาคด้านการศึกษา ภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก กรุงเทพฯ ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า *"...องค์การยูเนสโกรู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่งทูตสันถวไมตรี องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กชนกลุ่มน้อยด้วยการศึกษาและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และได้ทรงงานในตำแหน่งทูตสันถวไมตรีมาอย่างต่อเนื่อง..."*

หมายเหตุ

- นายอำนาจ มณฑาทอง และนางสาวรจนา มโนวลัยเลา เป็นผู้สัมภาษณ์และแปลข้อคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และองค์การยูเนสโก
- นายวิจิตร คริเสถียร เป็นผู้สัมภาษณ์และแปลข้อคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

Her Royal Highness
Princess Maha Chakri Sirindhorn
1991 Ramon Magsaysay Award
for
Public Service

พระเกียรติคุณระดับนานาชาติ

มูลนิธิรามอน แมกไซไซ ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลรามอนแมกไซไซ ด้านบริการสาธารณะ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๓๔ ณ กรุงมะนิลา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณ ความตอนหนึ่งว่า

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระอัจฉริยภาพเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกัน ทรงสนพระราชหฤทัยในความเป็นไทย ทรงเป็นพลังแห่งการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ทรงส่งเสริมการพัฒนางานหัตถกรรม โดยให้มีการสืบทอดภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง มีการฟื้นฟูหนังตะลุง ซ่อมแซมวัดวาอารามที่สำคัญ รวมทั้งส่งเสริมศิลปะด้านดนตรีไทย ทรงเครื่องดนตรีไทยได้หลายประเภท โปรดทรงระนาดเอก ทรงเดี่ยวระนาด ซึ่งแต่เดิมมักเล่นเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ทรงฟื้นฟูดนตรีไทยให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งหนึ่ง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับปริญญาเอกในสถาบันการศึกษาภายในประเทศไทย ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องต่างๆ อย่างกว้างขวาง นับแต่ภาษาของเอเชีย จนถึงเทคนิคและทฤษฎีการศึกษาสมัยใหม่ ใน พ.ศ. ๒๕๒๗ ทรงใช้เทคโนโลยีการสำรวจระยะไกลศึกษาสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน ปัจจุบันทรงเป็นอาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า การโปรดเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนประเทศต่างๆ ทั่วโลกทำให้นานาประเทศรู้จักประเทศไทย ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือหลายเล่มเกี่ยวกับการเดินทาง นับเป็นหนังสือประเภทขายดีที่สุด รายได้จากการจำหน่ายทรงพระกรุณาพระราชทานเป็นทุนการศึกษาแก่เด็กที่ขาดแคลน

เหนือสิ่งอื่นใด สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระเมตตาต่อเด็กไทย มูลนิธิในพระราชูปถัมภ์ได้ช่วยเหลือเด็กกำพร้าและเด็กอนาถาให้ได้รับการดูแลและมีบ้านใหม่ เด็กลี้ภัยจำนวนมากได้รับการดูแลจากสภากาชาดไทยในฐานะที่ทรงเป็นอุปนายิกาผู้อำนวยการฯ เด็กหูหนวกและตาบอดทั่วประเทศมีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียนพิเศษ และเด็กนับแสนคนในถิ่นทุรกันดารตามชายแดนได้บริโภคอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ทั้งยังได้เรียนรู้การพึ่งตนเองด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว น้ำพระราชหฤทัยอันแผ่ไพศาลนับว่าเป็นต้นแบบ ทำให้มีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ทำให้โครงการมีทุนและการบริหารจัดการที่ดี ไม่เพียงแต่ทรงอุปถัมภ์เด็กๆ ที่อยู่ห่างไกล แต่ทรงติดตามความก้าวหน้าของเขาอย่างใกล้ชิด ทรงเยี่ยมและพระราชทานกำลังใจในทุกแห่งหนเป็นประจำ

การพระราชทานกำลังใจของพระองค์เป็นของขวัญล้ำค่าแก่คนไทย ทรงเป็นที่เทิดทูนในความถ่อมพระองค์และความเรียบง่าย ทรงงานหนักด้วยความเสียสละเพื่อบริการแก่สังคม มีพระราชอัธยาศัยร่าเริง และทรงเป็นเจ้าฟ้าพระอารมณ์ดีที่คนไทยชื่นชอบและยึดถือเป็นต้นแบบของความเป็นไทยที่สามารถก้าวไปในโลกสมัยใหม่อย่างมั่นใจ

ในการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล รามอน แมกไซไซ ด้านบริการสาธารณะ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๔ แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี คณะกรรมการเทิดพระเกียรติพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นสมเด็จพระบรมราชกุมารีแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการพัฒนาประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรือง และทรงสร้างสิ่งดีๆ อันเป็นที่สุดของความเป็นไทยอย่างเป็นรูปธรรม

สภานานาชาติเพื่อการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายโล่เกียรติยศผู้นำดีเด่นผู้อุทิศตนเพื่อโครงการกำจัดโรคขาดสารไอโอดีนอย่างยั่งยืนในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๗ ณ กรุงเทพมหานคร และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณ ความตอนหนึ่งว่า

ตลอดระยะเวลาที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นผู้นำที่ทรงอุทิศพระองค์ในการดำเนินงานโครงการฯ จนเป็นที่ประจักษ์ชัด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑. ทรงอุทิศเวลาและพระกำลังในการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนของประเทศ

๒. ทรงเป็นประธานคณะกรรมการโรคขาดสารไอโอดีนแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ ทำให้เกิดความร่วมมือและความเชื่อมโยงของหลายหน่วยงานอย่างกว้างขวางในการแก้ปัญหาโรคขาดสารไอโอดีนในประเทศไทย

๓. ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมสัมมนาระดับชาติ ครั้งที่ ๑ เรื่อง โรคขาดสารไอโอดีน เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ในหัวข้อ การควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในประเทศไทย พระราชทานพระราชดำรัสเปิดการประชุม ความตอนหนึ่งทรงแสดงความห่วงใยว่า หากปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องโดยทันที คุณภาพชีวิตของคนไทยนับล้านจะเสื่อมลงจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความมั่นคงของประเทศ

๔. ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมสัมมนาระดับชาติ ครั้งที่ ๒ เรื่อง โรคขาดสารไอโอดีน ในหัวข้อ มุ่งสู่การกำจัดโรคขาดสารไอโอดีนในประเทศไทย ทรงบรรยายเรื่อง หลักการและประสบการณ์ในโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน

๕. ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมใหญ่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ อันเป็นปีแห่งการรณรงค์ระดับชาติเพื่อกำจัดโรคขาดสารไอโอดีน เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในพระราชพิธีกาญจนาภิเษก พระราชทานเกลือไอโอดีนแก่ประชาชนจำนวนประมาณ ๑๒ ล้านครอบครัวทั่วประเทศเพื่อรณรงค์การใช้เกลือไอโอดีนในการประกอบอาหาร

๖. เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นประจำทุกปี เพื่อประเมินผลความก้าวหน้าและสถานภาพของโครงการ

พระราชกรณียกิจดังกล่าว แสดงถึงภาวะผู้นำในทิศทางอันถูกต้องของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ที่ทรงเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการกำจัดโรคขาดสารไอโอดีน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและความมั่นคง และการที่ทรงเข้าถึงประชาชนระดับรากหญ้า ทำให้การควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในประเทศไทยประสบความสำเร็จได้ถึงระดับนี้ ทรงเรียนรู้ประสบการณ์อันทรงคุณค่าเหล่านี้จากการสัมผัสปัญหาและสภาพชีวิตจริงของประชาชนมาแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์

สภานานาชาติเพื่อการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนจึงมีความยินดียิ่งในการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระเกียรติในฐานะที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงมีบทบาทโดดเด่นในการกำจัดโรคขาดสารไอโอดีนอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

โครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติได้ขอพระราชทานให้ทรงเป็นทูตพิเศษของโครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติ ด้านโครงการอาหารโรงเรียน ในการประชุมคณะกรรมการโครงการอาหารโลก เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ ณ กรุงโรม สาธารณรัฐอิตาลี และนายเจมส์ มอร์ริส ผู้อำนวยการโครงการอาหารโลก ได้กล่าวคำปราศรัยไว้ ความตอนหนึ่งว่า

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับตำแหน่งทูตพิเศษของโครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติ ด้านโครงการอาหารโรงเรียน ความเชี่ยวชาญด้านโภชนาการและพระราชประวัติที่โดดเด่นเกี่ยวกับพระราชปณิธานด้านมนุษยธรรม ประดุจประทีปส่องทางให้แก่เด็กหิวโหย ๓๐๐ ล้านคนทั่วโลก โดยที่ ๑๐๐ ล้านคนไม่มีโอกาสเข้าโรงเรียน

อาหารในโรงเรียนเป็นการลงทุนที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตของประเทศ ข้าพเจ้าสำนึกในพระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงเห็นคุณค่าของการศึกษาและโภชนาการที่ดีของเด็ก

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ขอพระราชทานให้ทรงเป็นทูตสันถวไมตรีแห่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กชนกลุ่มน้อยด้วยการศึกษาและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๘ ณ กรุงเทพมหานคร และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณความตอนหนึ่งว่า

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นทูตสันถวไมตรีพระองค์แรกจากประเทศในอาเซียน ทรงมีบทบาทสนับสนุนการสร้างศักยภาพให้แก่เด็กชนกลุ่มน้อย ด้วยการให้การศึกษาและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ จะมุ่งเน้นบริเวณอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ทูตสันถวไมตรีจะแสวงหาโอกาสให้เด็กเหล่านี้ได้เข้าเรียนอย่างเต็มที่ในระบบการศึกษาที่มีอยู่ รวมทั้งดูแลปัญหาทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย สุขภาพและโภชนาการ ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน และความยากจน ทูตสันถวไมตรีจะสนับสนุนและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในหมู่ชนกลุ่มน้อย พระราชกรณียกิจในด้านนี้จะทำให้มั่นใจได้ว่า ทุกเสียงจะได้รับการตอบรับ และเด็กทุกคนจะมีโอกาสเข้าถึงและได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ พระราชกรณียกิจที่ทรงสั่งสมมาอย่างยาวนาน รวมทั้งพระราชูปถัมภ์อันทรงคุณค่า จะเป็นแรงผลักดันให้ความพยายามขององค์การยูเนสโกที่จะส่งเสริมการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุผลสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

มหาวิทยาลัยจอห์นส์ ฮอบกินส์ ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญาเอกกิตติมศักดิ์ สาขา Humane Letters เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ณ มหาวิทยาลัยจอห์นส์ ฮอบกินส์ สหรัฐอเมริกา และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณ ดังนี้

คำถามว่า สถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีมาแต่โบราณมีบทบาทหรือไม่ในโลกสมัยใหม่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นคำตอบหนึ่งที่ดีที่สุด

ด้วยพระราชหฤทัยที่ผูกพันอย่างลึกซึ้งกับผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสในประเทศไทย ทรงอุทิศพระองค์ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ตามรอยเบื้องพระยุคลบาทพระราชบิดา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะช่วยเหลือชนบทห่างไกลทั่วทุกถิ่น มิใช่ประทับอยู่เพียงในพระราชวัง หากแต่ประทับท่ามกลางชาวเขาภาคเหนือ ชาวทะเลเร่ร่อน ตลอดจนชาวมุสลิมในภาคใต้ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอย่างเป็นระบบเพื่อรณรงค์เรื่องการศึกษา โภชนาการ สาธารณสุข สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ในเวทีโลก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงได้รับเกียรติในฐานะที่ทรงสนับสนุนวัฒนธรรมดั้งเดิม ชนกลุ่มน้อย และชาวชนบทยากไร้ที่ขาดการเหลียวแล

มูลนิธิรางวัลอินทิรา คานที ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลอินทิรา คานธี ประจำปี ๒๕๔๗ ด้านสันติภาพ การลดอาวุธและการพัฒนา เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ณ กรุงนิวเดลี สาธารณรัฐอินเดีย และนายมานโมฮัน ซิงห์ นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐอินเดีย ได้กล่าวสุนทรพจน์ดังนี้

พวกเราในประเทศอินเดียต่างรู้จักสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีเป็นอย่างดี ทรงเป็นที่เคารพนับถืออย่างสูงในประเทศของเราเช่นเดียวกับในประเทศของพระองค์ เรารู้จักพระองค์ในฐานะทรงเป็นนักวิชาการสันสกฤตอย่างแท้จริง และในฐานะที่ทรงเป็นพุทธศาสนิกที่เคร่งครัด

แต่ทว่ามิได้ทรงเป็นเพียงทั้งหมดที่พรรณนามา ยังทรงเป็นที่รู้จักด้วยพระเกียรติคุณด้านอื่นๆ อีก พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจพิสูจน์ให้เห็นว่า ทรงเป็นพลเมืองผู้ยิ่งใหญ่แห่งโลก พระราชกรณียกิจด้านเด็กและเยาวชน และด้านการอนุรักษ์สมบัติวัฒนธรรมของประชาชนของพระองค์ แสดงให้เราเห็นอยู่เสมอมาว่า เราจะสามารถทำอะไรได้มาก หากมีแรงบันดาลใจให้ทำ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นทั้งตัวแทนผู้น่าชื่นชมแห่งประชาชนไทย และเป็นสัญลักษณ์อันวิเศษแห่งประชาชาติที่ยิ่งใหญ่

สมาพันธ์โภชนาการนานาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลพิเศษสมาพันธ์โภชนาการนานาชาติ เพื่อเทิดพระเกียรติผลงานดีเด่น ในการช่วยเหลือและส่งเสริมโภชนาการของผู้ด้อยโอกาส อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๒ ณ กรุงเทพมหานคร และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณ ดังนี้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นดวงประทีปให้แก่ชาวโลก ให้เห็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีความมั่นคงทางโภชนาการอย่างทั่วถึง ตลอดระยะเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมา ทรงอุทิศพระองค์เพื่อพัฒนาโภชนาการและคุณภาพชีวิตของผู้ยากไร้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกเด็กๆ ซึ่งเป็นอนาคตของชาติและของโลก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงแสดงให้เห็นว่าการสร้างความมั่นคงทางโภชนาการต้องข้ามพ้นกำแพงทางสังคม วัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ ทรงเป็นผู้นำการบุกเบิกอย่างเป็นระบบ ในการนำอาหาร โภชนาการ และการศึกษา เข้าถึงประชาชน ซึ่งมิใช่คนส่วนใหญ่ของสังคม แต่เป็นผู้คนที่มักถูกละเลย พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เข้าถึงเด็กและครอบครัวจำนวนนับไม่ถ้วนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารที่ประชาชนถูกละเลย เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนา ทรงเอื้อมพระหัตถ์ข้ามพระราชอาณาจักร เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ในประเทศเพื่อนบ้านและประเทศที่อยู่ห่างออกไป ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สหภาพพม่า และมองโกเลีย

ทักษะความเชี่ยวชาญของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ขยายขอบข่ายครอบคลุมการศึกษา โภชนาการ การสาธารณสุข สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ในโลกปัจจุบันการบูรณาการความรู้สาขาต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาแบบองค์รวมเป็นเรื่องที่ไม่พบบ่อยนัก แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อันนำไปสู่การพัฒนาโภชนาการอย่างยั่งยืน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นนักปฏิบัติที่ทรงมุ่งผลสำเร็จ โดยทรงเชื่อมั่นว่า การเริ่มต้นเล็กๆ เรียนรู้จากความผิดพลาด และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าจะนำไปสู่ความสำเร็จ ทรงเป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ทรงแสวงหาความรู้ใหม่ๆ นำมาประยุกต์ใช้อย่างเรียบง่าย ประหยัด และก่อให้เกิดผลในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กๆ มารดา และครอบครัวได้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาหลายด้าน ทรงเชื่อว่าการแก้ปัญหาโภชนาการและสุขภาพของเด็กต้องเริ่มให้เร็วที่สุด จึงทรงจัดให้มีโครงการอบรมโภชนาการพื้นฐานและสุขวิทยาให้แก่เด็กหญิงวัยรุ่นและหญิงมีครรภ์ รวมทั้งหญิงที่ให้นมบุตร ทำให้เขาเหล่านั้นสามารถเลี้ยงลูกได้อย่างถูกต้อง และดูแลด้านสุขภาพอนามัยได้เมื่อจำเป็น

โครงการอาหารและโภชนาการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี นำไปสู่การพัฒนาโภชนาการอย่างยั่งยืน การเกษตรเพื่ออาหารกลางวันทำให้เด็กๆ ได้เข้าร่วมในโครงการ

ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และได้ความรู้และทักษะ รวมทั้งได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคและสุขอนามัยส่วนบุคคล การพัฒนาตามแนวทางดังกล่าว ทำให้เขาเหล่านั้นมีเครื่องมือที่ทรงคุณค่าในการดำรงชีวิต

แรงบันดาลพระราชหฤทัยที่ทรงได้รับจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้ทรงเชื่อมั่นในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในด้านการเกษตรและการปศุสัตว์ เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถผลิตอาหารได้ด้วยตนเอง ทำให้มีอาหารที่มีคุณภาพสำหรับหญิงมีครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็กๆ เกิดความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการภายในครอบครัว

ในการพัฒนาโภชนาการ ทรงคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ในพื้นที่ที่ประชาชนมีขนบประเพณีทางศาสนาที่ต่างกัน มีความเชื่อทางวัฒนธรรมของตน และมีการแพทย์ดั้งเดิมของท้องถิ่น ทรงใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือในการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านอาหารและโภชนาการ

สมาพันธ์โภชนาการนานาชาติรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ในการประกาศพระเกียรติคุณสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้เปี่ยมด้วยพระราชปณิธานอันมุ่งมั่น และพระราชกรณียกิจด้านโภชนาการอันกอปรด้วยมนุษยธรรมให้ปรากฏสืบไป

สถาบันการจัดการเทคโนโลยีระดับนานาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลผู้นำด้านการจัดการเทคโนโลยี (Leadership in Technology Management Awards, LTM. 2010) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓ สถาบันการจัดการเทคโนโลยีระดับนานาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล “ผู้นำด้านการจัดการเทคโนโลยี” (Leadership in Technology Management Awards, LTM. 2010) เป็นรางวัลสำหรับผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และการบริหารงานตามหลักการบริหารจัดการเทคโนโลยี” เพื่อเฉลิมพระเกียรติที่ทรงนำเทคโนโลยีหลากหลายสาขามาประยุกต์และบูรณาการ ในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อการพัฒนาชนบทและผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะด้านการศึกษา อาหาร และโภชนาการ การแพทย์และสุขภาพส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กและประชาชนในชนบทห่างไกล ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ

นักเรียนในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ส่วนมากอาศัยอยู่ในชนบทห่างไกล มีฐานะยากจน ประสบความทุกข์ยาก พระเมตตาทำให้แต่ละคนมีชีวิตที่ดีขึ้น ดังตัวอย่างคำบอกเล่า

สิบตำรวจโท มนัส ลิสะนิ นักเรียนในพระราชานุเคราะห์ฯ อายุ ๒๘ ปี ตำแหน่งผู้บังคับหมู่ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ ๑๓ ปฏิบัติหน้าที่ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทิไล่ป่า อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี คุรุทายาท รุ่น ๖ ได้ถ่ายทอดความจริงและความรู้สึก ไว้ว่า

“....แม่ผมเสียชีวิตด้วยโรคบาดทะยักตั้งแต่ผมอายุได้ ๒ ขวบ มีเพียงรูปบานใหญ่เหลือให้ผมได้รู้ว่านี่ คือ แม่ พ่อแต่งงานใหม่ตั้งแต่แม่เสียชีวิตแล้ว ยังไม่เคยได้พบหน้ากัน ผมได้รับความรักความเมตตาจากตาและยายแท้ๆ เป็นผู้เลี้ยงดูผมมาตั้งแต่เกิด จึงรู้สึกว่าผมมีครบเหมือนกับคนอื่น คือมีพ่อ แม่ พี่ เหมือนคนอื่นๆ ผมเรียกตาว่าพ่อ เรียกยายว่าแม่ เรียกน้าชายว่าพี่

เมื่ออายุ ๘ ขวบ ก็มีเหตุให้ต้องย้ายจากสุพรรณบุรี มาทำไร่ข้าวโพดที่ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เพราะไม่มีที่ดินทำกิน ผมจึงย้ายมาเรียน ป.๔ ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งมะเซอย่อ ผมเริ่มเรียนรู้และรู้จักโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมากยิ่งขึ้น

ผมและเพื่อน ๘ คน จะเดินทางออกจากบ้านไปโรงเรียนด้วยกัน ระยะทางใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที ผมและเพื่อนใช้เวลานี้เดินทางไปกลับเช้า - เย็น เฉลี่ย ๓ ชั่วโมงต่อวัน การเดินทางก็จะเดินเท้าในป่า ลุยน้ำห้วย ในช่วงฤดูฝนจะติดร่มหรือพลาสติกผืนใหญ่ไว้กันฝนไปด้วย ถ้าช่วงฝนตกหนัก น้ำในห้วยเยอะจะข้ามห้วยไม่ได้ก็ถือว่าได้โอกาสขาดเรียน ส่วนฤดูหนาวก็จะเดินลุยน้ำซึ่งน้ำไหลตลอดทั้งปี ฤดูหนาวน้ำจะเย็นมากๆ

พอขึ้น ป. ๖ โรงเรียนสร้างบ้านพัก ‘นักเรียนบ้านไกล’ ให้สำหรับนักเรียนที่บ้านอยู่ไกลโรงเรียนมานอนค้างที่โรงเรียน คือ เช้าวันจันทร์มาโรงเรียนพักค้างที่โรงเรียน พอถึงเย็นวันศุกร์ก็เดินกลับบ้าน คุณครูบอกว่าจะช่วยให้ลดการขาดเรียนของนักเรียนได้ โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนซึ่งเป็นอุปสรรคในการ

เดินทาง การนอนพักค้างที่โรงเรียนจะมีกิจกรรมให้ผมและเพื่อนได้ทำ คือ ตื่นนอนตอนเช้านักเรียนหญิงจะเข้าครัวหุงข้าว ทำกับข้าว ล้างจาน ส่วนนักเรียนชายจะลงทำงานแปลงเกษตรปลูกผักไว้กิน เมื่อถึงเวลานักเรียนหญิงก็เข้าครัว นักเรียนชายลงแปลงเกษตร หลังรับประทานอาหารเย็นเสร็จ คุณครู ตชด. ก็จะให้อ่านหนังสือ ทำการบ้าน เป็นแบบนี้ทุกๆ วัน นักเรียนบ้านไกลจึงมีระเบียบ วินัย รู้จักเวลาส่วนรวม เวลาส่วนตัว สิ่งนี้เองที่ติดตัวผมมาถึงทุกวันนี้

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเหมาะสมกับคนยากจนอย่างผมที่สุด เพราะไม่เพียงแต่หนังสือตำราเรียนหรืออุปกรณ์การเรียนที่ได้รับโดยไม่ต้องจ่ายสักบาทเดียว ซึ่งเมื่อตอนที่ผมเรียนอยู่สุพรรณบุรีจะต้องซื้อทุกอย่าง ทั้งนี้รวมไปถึงอาหารการกิน สุขภาพด้วย อาหารมื้อเที่ยงจะมีให้นักเรียนทั้งโรงเรียน นักเรียนไม่ต้องห่อข้าวกับข้าวมารับประทาน โรงเรียนจัดให้มีสารอาหารครบทั้งห้าหมู่ ใส่เกลือไอโอดีน แถมมีน้ำนมถั่วเหลืองดื่มในช่วงบ่ายๆ ก่อนลงแปลงเกษตร ปลูกผัก รดน้ำผัก ให้อาหารปลา หมู ไก่ ภาพความประทับใจที่คุณครู ตชด. หว่านแหจับปลา จัดการไก่ที่เลี้ยงไว้ให้กลายเป็นอาหารอันโอชะให้นักเรียนรับประทานอย่างเอร็ดอร่อยอิ่มหมีพีมันอย่างถ้วนหน้า คุณครู ตชด. จะเคร่งครัดเรื่องการแปรงฟันหลังอาหารทุกมื้อเพื่อให้สุขภาพปากและฟันของนักเรียนดี พร้อมทั้งตรวจคอพอกของนักเรียนเป็นประจำ ทำให้ผมรู้สึกได้ว่าการเรียนที่โรงเรียน ตชด. นอกจากจะได้รับความรู้ในห้องเรียนตำราเรียน แล้วยังได้รับการดูแลเอาใจใส่เรื่องของปากท้อง สุขภาพจากคุณครูมากๆ รู้สึกอบอุ่นอย่างบอกไม่ถูกจริงๆ ครับ

กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน เน้นในเรื่องการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่ม คุณครู ตชด. ได้สอนวิธีการขายสินค้า การทำบัญชี ซึ่งการทำบัญชีนั้นนอกจากจะได้ฝึกฝนการคิดเลขแล้วยังได้ฝึกความรอบคอบ ความละเอียดเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดอีกด้วย

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งมะเซอย่อได้สร้างอาคารเรียนใหม่เสร็จสิ้น และได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฮงเค็ลไทย และในปีเดียวกันนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ มาทรงเยี่ยมโรงเรียน นี่คือครั้งแรกในชีวิตของผมที่ได้ร่วมรับเสด็จ ด้วยความปลื้มปีติ ในวันนั้นทุกคนมีความสุขมากทีเดียว

ผมเรียนจนถึงชั้น ป. ๖ คุณครู ตชด. บอกว่าคะแนนการเรียนของผมและเพื่อนอีก ๒ คน ได้รับการคัดเลือกให้เป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ ซึ่งเป็นโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน ครอบครัวของผมดีใจมาก เพื่อนบ้านในหมู่บ้านต่างก็แสดงความยินดีด้วย เพราะผมจะเป็นเด็กคนแรกที่จะได้ออกไปเรียนต่อข้างนอก สำหรับตัวผมเองดีใจเป็นที่สุด ผมตั้งมั่นไว้ในใจว่าผมจะมุ่งมั่นตั้งใจให้ถึงที่สุดให้สมกับที่ได้รับโอกาสนี้

แม้ผมได้ออกมาเรียนข้างนอกแล้ว คุณครู ตชด. ก็ยังติดตามดูแลเยี่ยมเยือนสอบถามถึงปัญหาหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้ พร้อมคำสั่งสอนที่เป็นกำลังใจ คือ ให้ปรับตัวเข้ากับสังคมที่อยู่ร่วมกับผู้อื่น

ปรับตัวระบบการเรียน เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีความสุขกับการเรียน อีกทั้งทางโรงเรียนนี้ได้จัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาให้คอยดูแล ควบคุม เอาใจใส่ด้านการเรียน ความประพฤติ และแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ยังมีคุณอาจากสำนักงานโครงการส่วนพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี คอยติดตามดูแล ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง นับเป็นพระกรุณาธิคุณแก่เด็กบ้านป่าอย่างผมที่มีผู้มาคอยดูแล เอาใจใส่ แก้ไขปัญหา หาทางออกที่ดีที่สุดให้

เมื่อจบมัธยมศึกษาตอนปลาย ผมผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์” ก็ประสบความสำเร็จทางการศึกษาตามที่ได้ตั้งมั่นไว้ ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาชุมชน ผมตระหนักและสำนึกเสมอว่าที่มีวันนี้ได้ เพราะผมได้รับพระราชทานโอกาสที่ดีที่สุดในชีวิต โดยเฉพาะผมจะจดจำภาพความประทับใจไปตลอดชีวิต คือ ได้รับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระหัตถ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ผมทำงานเป็นผู้ช่วยนักวิจัย ๑ ปี หลังจากนั้นเข้าทำงานร่วมกับบัณฑิตอาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในตำแหน่งนักวิจัยรุ่นใหม่ อีก ๑ ปี และเมื่อมีประกาศรับสมัครตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผมตัดสินใจเข้าสมัครสอบทันทีและผมสอบได้

สิ่งที่ผมใช้เป็นหลักมั่นในการดำเนินชีวิตข้าราชการของผม คือ “ก้อนดินเล็กๆ ก้อนหนึ่ง” ชีวิตผมจากนี้ไปขอเป็นก้อนดินก้อนเล็กๆ ที่อยู่ใต้ร่มไทรใหญ่ ก้อนดินก้อนนี้จะสะสม เพิ่มเติม แร่ธาตุ อินทรีย์สาร เป็นพลังงาน เพื่อบำรุง เป็นประโยชน์ให้ต้นไทรใหญ่เจริญรุ่งเรือง งดงาม พร้อมกันนี้ก้อนดินก้อนเล็กๆ หลายๆ ก้อน จะผนึกรวมกันเป็นที่ยึดมั่นของรากต้นไทรใหญ่ให้ยืนหยัดต้านทาน กระแสลมแรง แรงน้ำ เป็นต้นไทรที่สูงเด่นเป็นสง่า ให้ความร่มเย็นแก่ผู้คนที่อยู่บนผืนแผ่นดิน”

เรืออากาศโท อรรถพล ศรีเปารยะ จบจากโรงเรียน ตชด. กลุ่ม ๕ ประชารัฐ จังหวัดสตูล ปัจจุบันปฏิบัติงานในตำแหน่ง นายทหารเครื่องส่ง ผทน.วส. ๙๑๒ สนภ. ๔ นทพ. เล่าว่า *“รู้สึกดีใจมากและสำนึกในพระกรุณาธิคุณของพระองค์ที่ได้พระราชทานโอกาสให้ศึกษาจนจบปริญญาตรี มีงานทำ มีเงินพอที่จะเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ จากเด็กชนบทที่ทางบ้านมีฐานะยากจนไม่รู้จะได้ศึกษาเล่าเรียนถึงระดับใด ถ้าไม่ได้เป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ฯ ตอนนี้ข้าพเจ้าถือว่าประสบความสำเร็จในชีวิตในระดับหนึ่ง”*

สิบตำรวจตรีหญิง สุรางคนางค์ ทบด่านกลาง เกิดที่จังหวัดลพบุรี เล่าว่า *“ต้องย้ายโรงเรียนบ่อยๆ เพราะพ่อและแม่ทำงานรับจ้าง จนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ พ่อได้ไปรับจ้างเฝ้าไร่ที่จังหวัดกาญจนบุรี จึงได้ย้ายมาเรียนที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฮงเค็ลไทย และในปีนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมาเปิดโรงเรียน ทำให้มีโอกาสรับเสด็จพระองค์เป็นครั้งแรก เมื่อครั้งเป็นนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ป่วยเป็นโรคคอพอก ครูได้ให้น้ำหยดสารไอโอดีนมาหยดใส่น้ำดื่มที่บ้าน และให้เกลือไอโอดีนมาให้แม่ประกอบอาหารแทนน้ำปลา ปัจจุบันหายเป็นปกติแล้ว เห็นว่าครูให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพไม่ใช่แค่เรื่องคอพอก แต่ยังมีเรื่องของการรักษาฟัน การเจาะเลือดหาเชื้อมาลาเรีย เพราะในวัยเด็กตนเองป่วยเป็นไข้มาลาเรียทุกปี ครูจะสอบถามเสมอว่ากางมุ้งไหม กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงไหม ทำให้รู้สึกเหมือนเป็นคนสำคัญคนหนึ่ง”*

สิบตำรวจเอกหญิง อรนุช จิตตาคำ เชื้อชาติจีน สัญชาติไทย ศาสนาคริสต์ เล่าว่า *“มีพี่น้อง ๕ คน ตนเองเป็นบุตรคนที่ ๔ ตั้งแต่เริ่มจำความได้ เคยถามพ่อแม่ว่า ทำไมเราต้องมาอยู่บนดอยติดชายแดนไม่กลัวพม่ารบกันหรือ ได้รับคำตอบว่า มาอยู่ที่นี้ก็เพราะหนีการรบมานั่นแหละ ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ กองทหารจีนคณะชาติหรือกองพล ๙๓ ของนายพล หลิว เหยี่ยน หลิง ที่เมืองเชียงลับถูกทหารผสมจีน-พม่าบุกเข้าทำลายทหารจีนคณะชาติที่อยู่ในบริเวณของรัฐฉานไม่มีฐานที่มั่น จึงได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย ในสมัยนั้นครอบครัวลำบากสุดๆ เพราะได้มาแต่ตัวกับหัวใจจริงๆ (เสื่อผืน หมอนใบ ยังไม่มี) มาถึงเมืองไทยหาเช้ากินค่ำ ครอบครัว*

ตกอยู่ในสภาพเช่นว่านี้หลายปี พอรู้ข่าวว่า มีโรงเรียน ตชด. มาตั้งอยู่ที่บ้านห้วยลึก หมู่บ้านใกล้เคียง พ่อแม่ดีใจมาก เลยเอาลูกทั้งหมดไปเรียนที่โรงเรียน ตชด. ตนเองได้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียน ตชด. เฉลิมพระเกียรติฯ และสอบทุนนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ได้ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงดาว พอจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้ไปศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่วิทยาลัยการอาชีพฝาง ต่อมาประสบกับโรคภัยไข้เจ็บไม่มีโอกาสศึกษาต่อ ระหว่างนั้นก็เข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ เป็นล่ามแปลภาษาไทย - จีน ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สาขานิติศาสตร์ ปี ๓ จุดเปลี่ยนของชีวิตที่ทำให้ตนเองเข้ามารับราชการได้ก็คือ วันหนึ่งมีโทรศัพท์จากครู ตชด. ว่ามีโครงการของสมเด็จพระเทพรัตนฯ เปิดรับศิษย์เก่าที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียน ตชด. และจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สามารถสอบเข้าเป็นตำรวจได้ แต่ต้องทำหน้าที่ครูในโรงเรียน ตชด. ในบ้านเกิดของตน ตนเองสอบติดเป็นคุรุทายาทรุ่นที่ ๔ ปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียน ตชด. เฉลิมพระเกียรติฯ คิดว่าเป็นอาชีพเดียวที่สามารถสวมหมวกหลายใบ ทั้งครู ตำรวจ และภารโรง ทุกอย่างรวมนี้หมด ทั้งสนุกสนาน เฮฮา ทุกข์ สุข เครียดว่ากันไป เป็นอาชีพที่มีเกียรติสูง สิ่งหนึ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้ามาเป็นครู ตชด. ที่ถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก ถ้าเทียบกับตำราก็คงจะเป็นตำราเล่มที่แพงที่สุด นั่นก็คือความเสียสละของครู ตชด. สิ่งที่อยู่ในใจเสมอก็คือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พอนึกถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ ทำให้มีแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานต่อไป”

สิบตำรวจตรี ศิวะ สุใจ๋ เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนรัปปาปอร์ต จบการศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่วิทยาลัยสารพัดช่างเชียงใหม่ สามารถสอบเข้ามาเป็นครูคุรุทายาทในรุ่นล่าสุดที่ผ่านมา ตอนนี้ก็อยู่ในช่วงของการรอปรับพื้นฐานการเป็นตำรวจตระเวนชายแดน ตั้งใจว่า *“ถ้าข้าพเจ้าเลือกเกิดได้ ข้าพเจ้าก็จะเลือกเกิดมาบนผืนแผ่นดินนี้ แผ่นดินที่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินทรงงานหนัก เพียงเพื่อพสกนิกรของพระองค์ได้อยู่ดีกินดี”*

สิบตำรวจเอกหญิง ทิพากร แซ่ลี จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ ปัจจุบันทำหน้าที่ครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ โรงเรียน ตชด. ทอท. เฉลิมพระเกียรติฯ เล่าว่า *“ประทับใจไม่รู้ลืม ก็คือ โครงการอาหารกลางวันทำให้ท้องอิ่ม เมื่อคนเราอิ่มก็จะมีสมาธิในการร่วมกิจกรรมต่างๆ และเป็นโครงการที่นักเรียน ตชด. ชอบมากโครงการหนึ่ง เพราะว่านักเรียน ตชด. ส่วนมากจะเป็นชนเผ่าซึ่งฐานะทางบ้านยากจน ผู้ปกครองประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน จึงไม่มีเวลาในการดูแลบุตรเท่าที่ควร และอาหารการกินของชนเผ่าก็ไม่ได้เน้นว่าต้องครบห้าหมู่ หรือมีคุณค่าทางโภชนาการเพียงแต่หวังให้ท้องอิ่มและมีแรงในการทำกิจกรรมต่อเท่านั้น และอีกโครงการหนึ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมและมีคุณค่ามาก คือ โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ ทำให้สามารถศึกษาต่อจนถึงระดับปริญญาตรีได้”*

สิบตำรวจเอกหญิง ใหนย่าน ยั่งยืนวณิชกุล (แซ่ฟุ้ง) ชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า นักเรียนในพระราชานุเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๓๖ คุรุทายาท รุ่นที่ ๒ ศิษย์เก่าโรงเรียนตชด. ช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ ๙ ปัจจุบันทำหน้าที่ครูโรงเรียน ตชด. อาชีวศึกษาเชียงราย - พะเยา เล่าว่า *“ตอนเด็กพ่อพาไปฝากไว้กับครูที่โรงเรียน มีความสุขที่ได้มาเรียน ก่อนจะมาเรียนแม่จะนำน้องมัดติดหลังไปด้วยทุกวัน จำได้ว่าวันหนึ่งครูนำเมล็ดถั่วเหลืองมาให้และบอกว่าจะสอนให้ทำนม นักเรียนทุกคนมองดูด้วยความงง บางคนก็หยิบมาลูบๆ ดู นึกไม่ออกว่าถั่วเหลืองจะกลายเป็นนมได้อย่างไร จนกระทั่งครูสอนให้ทำและบอกว่านี่คือน้ำนมถั่วเหลือง ตั้งแต่วันนั้นก็ได้ดื่มนมถั่วเหลืองทุกเช้า ด้วยพระกรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทำให้เยาวชนในหมู่บ้านหลายคนได้รับโอกาส ความใฝ่ฝันเป็นจริง มีหน้าที่การงานที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถช่วยเหลือคนอื่นและช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านได้รับการพัฒนา ผู้คนเริ่มเห็นความสำคัญของการศึกษาว่าสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตได้จริง”*

นายบุญมี สมคำ จบจากโรงเรียน ตชด. เจ้าพ่อหลวง อุปถัมภ์ ๓ จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันเป็นเจ้าของกิจการ หจก. หมื่นศิริดีเวล๊อปเมนต์ เล่าว่า *“ทุกอย่างที่มีวันนี้ ก็เพราะมีทุนของพระองค์ให้เล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษา เมื่อเราแข็งแรงพอแล้ว เราก็จะช่วยให้คนอื่นแข็งแรงด้วย ตั้งใจยินดีจะรับใช้งานในโครงการของพระองค์ทุกอย่าง”*

นายพยอม ขันธิวัตร ปัจจุบันปฏิบัติงานในตำแหน่งครู โรงเรียนบ้านดงนา จังหวัดอุบลราชธานี เล่าว่า *“มีวันนี้ได้ก็เพราะได้รับพระราชทานทุนการศึกษา จนสำเร็จการศึกษาและจะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน สังคม ต่อไป ตั้งใจทำงานและศึกษาหาความรู้ให้เพิ่มมากขึ้น ยินดีที่จะรับใช้งานในโครงการของพระองค์ทุกอย่าง”*

นางปณตชรัตน์ คำสุข จบจากโรงเรียน ตชด.บ้านหนองมะแซว จังหวัดอำนาจเจริญ ปัจจุบันปฏิบัติงานในตำแหน่ง นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ เซลล์วิทยา โรงพยาบาลค้อวัง เล่าว่า *“รู้สึกภูมิใจและเป็นเกียรติสูงสุดในชีวิตที่ได้เป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ และซาบซึ้งในพระกรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ จะนำความรู้ความสามารถที่มีไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ในอนาคตอยากช่วยเหลืองานของโครงการโดยไม่หวังผลตอบแทน เพื่อตอบแทนพระกรุณาธิคุณของพระองค์”*

นางสาวนฤมล นิลสาคู จบจากโรงเรียน ตชด. บ้านโคกน้อย จังหวัดสระแก้ว กำลังศึกษา MBA Marketing มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปัจจุบันปฏิบัติงานในตำแหน่ง Data Analysis บริษัท เว็ทอินเตอร์บิสสิเนส จำกัด เล่าว่า *“เป็นพระกรุณาธิคุณอันหาที่เปรียบมิได้ หากไม่มีทุนพระราชทานของพระองค์ ข้าพเจ้าคงไม่มีวันนี้ อนาคตอยากมีธุรกิจเป็นของตนเอง และสามารถใช้ความรู้ที่มีพัฒนาตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งเดินตามรอยพระราชกระแส คือ การให้โอกาสผู้อื่นทุกเมื่อที่มีโอกาส”*

นอกจากพระราชทานทุนการศึกษาในประเทศแล้ว ยังทรงพระเมตตาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนการศึกษาต่อต่างประเทศสาธารณรัฐอินเดียและสาธารณรัฐประชาชนจีน

นางสาวบุษรา คงเพชร จบจากโรงเรียน ตชด. สันติราษฎร์ประชาบำรุง กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปิยชาติพัฒนาฯ *“ขณะกำลังศึกษาชั้นป. ๖ รู้สึกเครียดมาก หนทางที่จะศึกษาต่อมีน้อยมาก จนสมัครเข้าเป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ ได้รับทุนให้ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ณ ประเทศอินเดีย เป็นความภาคภูมิใจสูงสุดในชีวิต เหมือนได้ชีวิตใหม่ จากเด็กคนหนึ่งที่ไม่รู้ว่าชะตาชีวิตข้างหน้าจะเป็นยังไง ได้มีกำลังใจที่จะสู้ อยากทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร อยากตอบแทนพระองค์ท่านที่มีพระกรุณาธิคุณแก่หนูและนักเรียนที่ยากไร้ทุกคน”*

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระกรุณาไม่เพียงแต่ที่มีต่อบุคคลข้างต้นเท่านั้น แต่ยังมีอีกนับหมื่นนับแสนรายที่ไม่ได้เอ่ยนาม ซึ่งได้รับพระกรุณาธิคุณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระกรุณาธิคุณอเนกอนันต์ที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยทั้งประเทศ ต่อสังคม และประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย

บรรณานุกรม

๑. คณะกรรมการโครงการโรงเรียนพระราชทานในราชอาณาจักรกัมพูชา **วิทยาลัยกำปงเฌอเตียล : สายใยไทย-กัมพูชา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

๒. โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สำนักงาน. **การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในชุมชนกะดงกะนิ เมืองโบกาเลย์ อำเภอพยาพน ภาคอิระวดี สหภาพพม่า ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๓.

๓. โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สำนักงาน. **การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๔.

๔. โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สำนักงาน. **ความร่วมมือไทย-ลาว : การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๓.

๕. โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สำนักงาน. **ประมวลพระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร พุทธศักราช ๒๕๒๔ - ๒๕๕๓**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๔.

๖. โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สำนักงาน. **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔**. กรุงเทพฯ : ปิยะทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๔๑.

๗. โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สำนักงาน. **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๙**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๒.

๘. โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สำนักงาน. **เสริมสร้างโภชนาการที่ดี : พื้นฐานของการพัฒนา ๓๐ ปี พระราชกรณียกิจการพัฒนา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. พิมพ์ครั้งที่ ๒**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๓

๙. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, **เอกสารคู่มือการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน** (เอกสารอัดสำเนา).

๑๐. เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระ. **เจ้าฟ้านักการศึกษา**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๓๔.

๑๑. เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระ, **“พระราชกระแส สามสิบปีการพัฒนาเด็กและเยาวชน : ร่วมกันสร้างโอกาสที่ดีกว่า” ในการประชุมวิชาการ “ทางสู่โอกาสที่ดีกว่า” ทรงบรรยายเนื่องในโอกาสสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชน**. ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ (ถอดเทป).

๑๒. เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระ, **พระราชดำรัส การประชุมสัมมนา ร่วมใจ...ปกป้องเด็กไทยยามวิกฤต**. ณ โรงแรมอิมพีเรียล ควีนส์ปาร์ค. วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๒.

๑๓. เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระ, **พระราชดำรัส เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๒๐** ณ หอประชุมโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก. นครนายก : วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๑.

๑๔. เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระ, **รัตนพินิจ นิทิศการศึกษา** : รวมปาฐกถาด้านการศึกษาในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๔๒.

๑๕. เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระ, **พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๑.

๑๖. เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระ, **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงบรรยายเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร**. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๐.

๑๗. เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระ, **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงบรรยายเรื่องประสบการณ์การพัฒนาชนบทที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม**, กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๓.

๑๘. เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. **มณีพลอยร้อยแสง** รวมพระราชนิพนธ์. กรุงเทพฯ : เหรียญทองการพิมพ์ (กิมไป๊), ๒๕๓๓.

๑๙. สมาคมโภชนาการแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. **พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านอาหารและโภชนาการ**. กรุงเทพฯ : สยามเพรส แมนเนจเม้นท์, ๒๕๓๘.

๒๐. Maha Chakri Sirindhorn, Her Royal Highness Princess. **Including the Excluded : A Lecture by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, UNESCO Goodwill Ambassador for the Empowerment of Minority Children through Education and through the Preservation of Their Intangible Cultural Heritage**. Bangkok : UNESCO Bangkok, 2008.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑

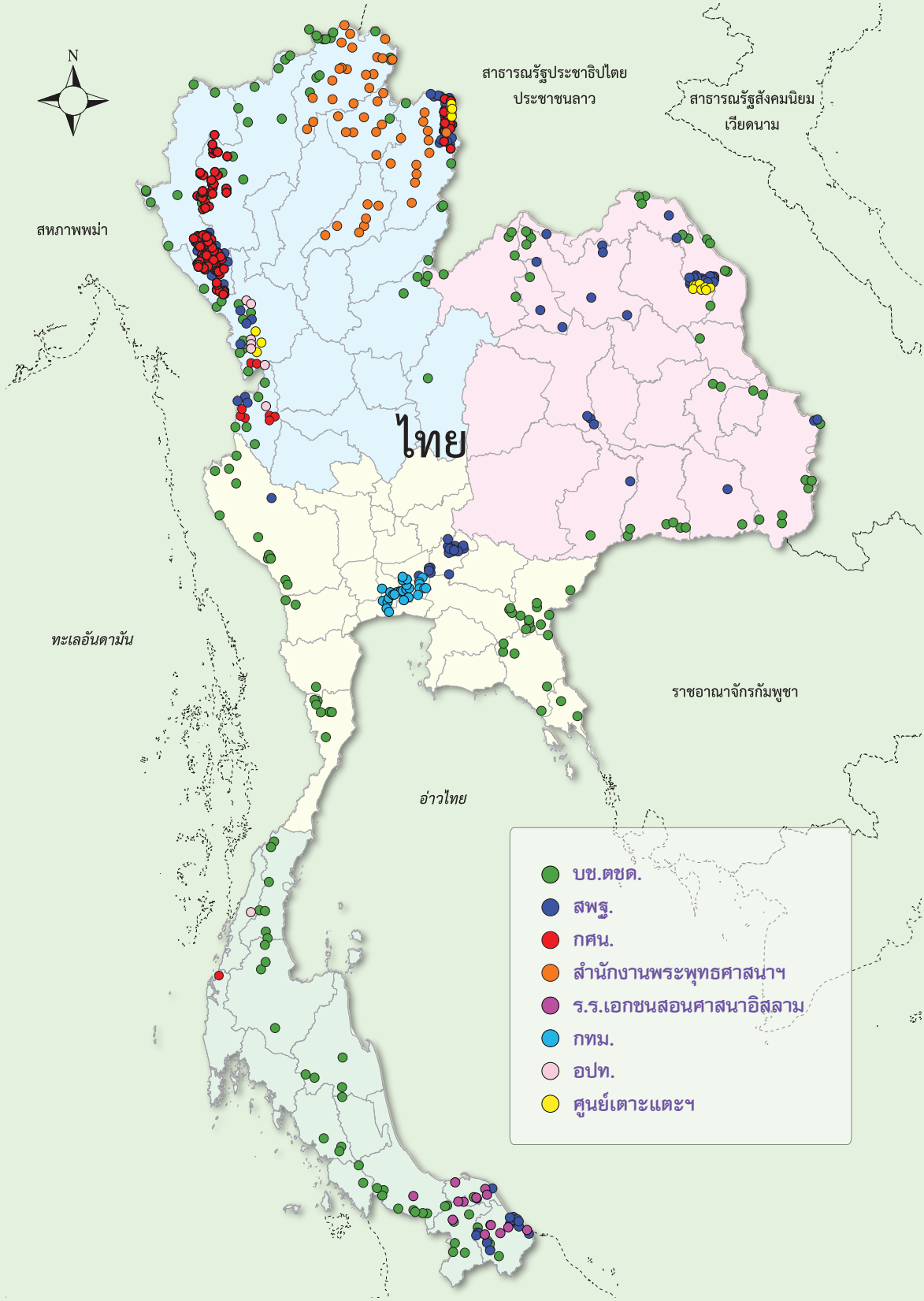

พื้นที่โครงการตามพระราชดำริกระจายอยู่ทุกภาคของประเทศ

ภาคผนวก ๒

พื้นที่เป้าหมาย ปีการศึกษา ๒๕๕๓

ลำดับ	สังกัด		จำนวนโรงเรียน (แห่ง)	จำนวนนักเรียน (คน)			
				ปฐมวัย	ประถม	มัธยม	รวม
๑	กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน		๑๗๙	๖,๒๒๒	๑๖,๘๖๙	๗๗๗	๒๓,๘๖๘
๒	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	โรงเรียนระดับประถมศึกษา	๑๘๐	๗,๒๐๓	๒๓,๐๙๙		๓๐,๓๐๒
		โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	๗			๘,๐๑๒	๘,๐๑๒
๓	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.)	๒๖๖	๕,๓๐๓	๕,๗๙๔		๑๑,๐๙๗
๔	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ		๔๙			๗,๖๐๖	๗,๖๐๖
๕	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน		๑๕	๑,๒๑๒	๓๖๓	๖,๔๗๑	๘,๐๔๖
๖	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	โรงเรียนระดับประถมศึกษา	๘	๔๓๗	๙๒๕		๑,๓๖๒
		ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ	๓๐	๕๗๗			๕๗๗
๗	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร		๒๕	๔,๑๐๓	๑๔,๖๓๘	๔,๑๗๙	๒๒,๙๒๐
รวม			๗๕๙	๒๕,๐๕๗	๖๑,๖๘๘	๒๗,๐๔๕	๑๑๓,๗๙๐

รายละเอียดพื้นที่เป้าหมายปีการศึกษา ๒๕๕๓

๑. โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

๑.๑ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๑ จำนวน ๘ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านเขาฉลาด	เขาฉลาด	๗	เทพนิมิต	เขาสมิง	ตราด
๒	ตชด.บ้านท่ากุ่ม	ท่ากุ่ม	๓	ท่ากุ่ม	เมือง	ตราด
๓	ตชด.บ้านหางแมว	หางแมว	๔	ขุนซ่อง	แก่งหางแมว	จันทบุรี
๔	ตชด.บ้านบ่อชะอม	บ่อชะอม	๑๑	พวา	แก่งหางแมว	จันทบุรี
๕	ตชด.บ้านคลองแดง (สาขาบ่อชะอม)	คลองแดง	๑๒	พวา	แก่งหางแมว	จันทบุรี
๖	ตชด.บ้านน้ำแดง	น้ำแดง	๖	บางชัน	ขลุง	จันทบุรี
๗	ตชด.บ้านคลองมะลิประเวศน์วิทยา	คลองมะลิ	๘	อ่างคีรี	มะขาม	จันทบุรี
๘	ตชด.สิงคโปร์แอร์ไลน์สเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาส พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒	หนองบอน	๑๖	ทุ่งขนาน	สอยดาว	จันทบุรี

๑.๒ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๒ จำนวน ๑๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านน้ำอ้อม	น้ำอ้อม	๑๐	เขาสามสิบ	เขาฉกรรจ์	สระแก้ว
๒	ตชด.การบินไทย	ใหม่การบินไทย	๙	ไทรเดี่ยว	คลองหาด	สระแก้ว
๓	ตชด.บ้านคลองตะเคียนชัย	คลองตะเคียนชัย	๕	ทุ่งมหาเจริญ	วังน้ำเย็น	สระแก้ว
๔	ตชด.พีระยานุเคราะห์ฯ ๑	คลองชล	๑๑	วังทอง	วังสมบูรณ์	สระแก้ว
๕	ตชด.วังศรีทอง	โพธิ์เงิน	๑๕	วังสมบูรณ์	วังสมบูรณ์	สระแก้ว
๖	ตชด.บ้านทุ่งกบินทร์	ทุ่งกบินทร์	๕	วังใหม่	วังสมบูรณ์	สระแก้ว
๗	ตชด.บ้านเขาสารภี	เขาสารภี	๓	ทับพริก	อรัญประเทศ	สระแก้ว
๘	ตชด.ประชารัฐบำรุง ๑	หนองหญ้าปล้อง	๔	ป่าไร่	อรัญประเทศ	สระแก้ว
๙	ตชด.บ้านนาอิสาน	นาอิสาน	๑๖	ท่ากระดาน	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา
๑๐	ตชด.บ้านนายาว	นายาว	๑๙	ท่ากระดาน	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา
๑๑	ตชด.มัธยมพระราชทานนายาว**	ทุ่งเหียง	๑๘	ท่ากระดาน	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา

๑.๓ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓ จำนวน ๑๓ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านตะโกปิดทอง	ตะโกบน	๘	สวนผึ้ง	สวนผึ้ง	ราชบุรี
๒	ตชด.บ้านถ้ำหิน	ถ้ำหิน	๕	สวนผึ้ง	สวนผึ้ง	ราชบุรี
๓	ตชด.วิจิตรวิทยาคาร	อีปู่	๑	ปิล็อค	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี
๔	ตชด.บ้านแม่น้ำน้อย	แม่น้ำน้อย	๕	ไทรโยค	ไทรโยค	กาญจนบุรี
๕	ตชด.เฮงเค็ลไทย	ทุ่งมะเซอย่อ	๔	บ้องตี้	ไทรโยค	กาญจนบุรี
๖	ตชด.ต้นมะม่วง	พุหว้า	๗	วังกระแจะ	ไทรโยค	กาญจนบุรี
๗	ตชด.มิตรมวลชน ๒	ตีนตก	๑	เขาโจด	ศรีสวัสดิ์	กาญจนบุรี
๘	ตชด.บ้านเรดาร์	เรดาร์	๔	ปรังเผล	สังขละบุรี	กาญจนบุรี
๙	ตชด.สุนทรเวช	สะเนพ่อง	๑	ไล่โว่	สังขละบุรี	กาญจนบุรี
๑๐	ตชด.บ้านทิไล่ป้า	ทิไล่ป้า	๕	ไล่โว่	สังขละบุรี	กาญจนบุรี
๑๑	ตชด.สหธนาคารกรุงเทพ	เวียคาดี้	๕	หนองลู	สังขละบุรี	กาญจนบุรี
๑๒	ศกร.ตชด.ปิล็อกคี่	ปิล็อกคี่	๕	ปิล็อก	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี
๑๓	ตชด.วัดสุธาสินี	ลำสมอ	๔	บ้องตี้	ไทรโยค	กาญขนบุรี

๑.๔ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๔ จำนวน ๙ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.นเรศวรห้วยโสก	ปางไม้	๙	ป่าเด็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
๒	ตชด.บ้านโป่งลึก	โป่งลึก	๒	ห้วยแม่เพรียง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
๓	ตชด.บ้านย่านซื่อ	ย่านซื่อ	๙	หาดขาม	กุยบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
๔	ตชด.บ้านเขาจ้าว	เขาจ้าว	๑	เขาจ้าว	ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
๕	ตชด.บ้านท่าวังหิน	ท่าวังหิน	๔	เขาจ้าว	ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
๖	ตชด.บ้านป่าหมาก	ป่าหมาก	๘	ศาลาลัย	สามร้อยยอด	ประจวบคีรีขันธ์
๗	ตชด.บ้านแพรกตะคร้อ	แพรกตะคร้อ	๑๑	บึงนคร	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์
๘	ตชด.นเรศวรป่าละอู	ป่าละอู	๓	ห้วยสัตว์ใหญ่	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์
๙	ตชด.บ้านคลองน้อย	คลองน้อย	๗	ห้วยสัตว์ใหญ่	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์

๑.๕ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๒๑ จำนวน ๗ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านตาแตรว	ตาแตรว	๙	เทพารักษ์	สังขะ	สุรินทร์
๒	ตชด.บ้านตาตุม	ตาตุม	๑๔	ตาตุม	สังขะ	สุรินทร์
๓	ตชด.บ้านโคกแสลง	โคกแสลง	๗	ตาเมียง	พนมดงรัก	สุรินทร์
๔	ตชด.พีระยานุเคราะห์ฯ ๒	โคกป่าจิก	๑๘	ปรือ	ปราสาท	สุรินทร์
๕	ตชด.บ้านชำปะโต	ชำปะโต	๓	อาโพน	บัวเชด	สุรินทร์
๖	ตชด.บ้านรุน	บ้านรุน	๗	อาโพน	บัวเชด	สุรินทร์
๗	ตชด.เฉลิมพระเกียรติฯ (๒๑)	โรงเลื่อย	๖	ละหานทราย	ละหานทราย	บุรีรัมย์

๑.๖ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๒๒ จำนวน ๑๐ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านปากลา	ปากลา	๕	นาโพธิ์กลาง	โขงเจียม	อุบลราชธานี
๒	ตชด.บ้านตาเอ็ม	ตาเอ็ม	๒	ตาเกา	น้ำขุ่น	อุบลราชธานี
๓	ตชด.บ้านท่าแสนคูณ	ท่าแสนคูณ	๑๒	โดมประดิษฐ์	น้ำยืน	อุบลราชธานี
๔	ตชด.คำสะอาด	คำสะอาด	๕	ยางใหญ่	น้ำยืน	อุบลราชธานี
๕	ตชด.บ้านป่าไม้	เจริญชัย	๑๔	คอแลน	บุณฑริก	อุบลราชธานี
๖	ตชด.บ้านแก่งศรีโคตร	แก่งศรีโคตร	๓	โนนก่อ	สิรินธร	อุบลราชธานี
๗	ศกร.ตชด.ชุมชนป่าหญ้าคา	ชุมชนป่าหญ้าคา		โนนก่อ	สิรินธร	อุบลราชธานี
๘	ตชด.บ้านห้วยฆ้อง	ห้วยฆ้อง	๕	ป่าก่อ	ชานุมาน	อุบลราชธานี
๙	ตชด.บ้านหนองใหญ่	หนองโปร่งใหญ่	๘	รุง	กันทรลักษ์	ศรีสะเกษ
๑๐	ตชด.บ้านศรีสวัสดิ์	ศรีสวัสดิ์	๕	ศรีแก้ว	เลิงนกทา	ยโสธร

๑.๗ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๒๓ จำนวน ๘ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.ค็อกนิสไทยฯ	พรหมศรีธาตุ	๙	แมดนาท่ม	โคกศรีสุพรรณ	สกลนคร
๒	ตชด.ท่าอากาศยานฯ (๒๓)	ศรีถาวรพนา	๑๒	กกตูม	ดงหลวง	มุกดาหาร
๓	ตชด.ชูทิศวิทยา	น้อยลวงมอง	๘	หนองเทา	ท่าอุเทน	นครพนม
๔	ตชด.บ้านหาดทรายเพ	หาดทรายเพ	๕	หนองเทา	ท่าอุเทน	นครพนม
๕	ตชด.ช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ ๘	โนนอุดมดี	๖	ดอนเตย	นาทม	นครพนม
๖	ตชด.บ้านนาสามัคคี	นาสามัคคี	๑๒	นาทม	นาทม	นครพนม
๗	ตชด.บ้านหนองดู่	หนองดู่	๗	นาใน	โพนสวรรค์	นครพนม
๘	ตชด.คอนราดเฮงเค็ล	โนนขาม	๖	นาใน	โพนสวรรค์	นครพนม

๑.๘ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๒๔ จำนวน ๑๔ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านห้วยเวียงงาม	ห้วยเวียงงาม	๘	นายูง	นายูง	อุดรธานี
๒	ตชด.บ้านเมืองทอง	เมืองทอง	๑๑	โนนทอง	นายูง	อุดรธานี
๓	ตชด.บ้านนาชมภู	นาชมภู	๘	บ้านก้อง	นายูง	อุดรธานี
๔	ตชด.บ้านเทพภูเงิน	เทพภูเงิน	๗	น้ำโสม	น้ำโสม	อุดรธานี
๕	ตชด.บ้านนาแวง	นาแวง	๘	นาสวรรค์	บึงกาฬ	หนองคาย
๖	ตชด.บ้านหนองตะไก้	หนองตะไก้	๗	โป่งเปือย	บึงกาฬ	หนองคาย
๗	ตชด.บ้านห้วยดอกไม้	ห้วยดอกไม้	๘	วิศิษฐ์	บึงกาฬ	หนองคาย
๘	ตชด.เฉลิมราษฎร์บำรุง	ห้วยลาด	๘	นาดี	ด่านซ้าย	เลย
๙	ตชด.บ้านหนองแคน	หนองแคน	๙	นาด้วง	นาด้วง	เลย
๑๐	ตชด.บ้านนาปอ	นาปอ	๔	แสงภา	นาแห้ว	เลย
๑๑	ตชด.บ้านฮิลมาร์พาเบิล	เหมืองทอง	๙	เชียงกลม	ปากชม	เลย
๑๒	ตชด.บ้านห้วยเป้า	ห้วยเป้า	๕	ปากชม	ปากชม	เลย
๑๓	ตชด.บ้านนานกปีด	นานกปีด	๕	ห้วยบ่อซืน	ปากชม	เลย
๑๔	ตชด.บ้านวังชมภู	วังชมภู	๕	ทรัพย์ไพวัลย์	เอราวัณ	เลย

๑.๙ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๑ จำนวน ๗ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บุญธรรม-บุญพริ้ง	ห้วยไผ่	๒	บ่อเบี้ย	บ้านโคก	อุตรดิตถ์
๒	ตชด.ยอดโพธิ์ทอง ๑	ภูต่าง	๑๐	บ่อเบี้ย	บ้านโคก	อุตรดิตถ์
๓	ตชด.บ้านโป่งตะแบก	โป่งตะแบก	๑๐	พุทธบาท	ชนแดน	เพชรบูรณ์
๔	ตชด.บ้านลาดเรือ	ลาดเรือ	๓	บ่อภาค	ชาติตระการ	พิษณุโลก
๕	ตชด.บ้านรักไทย	รักไทย	๖	บ่อภาค	ชาติตระการ	พิษณุโลก
๖	ตชด.บ้านนุชเทียน	นุชเทียน	๗	บ่อภาค	ชาติตระการ	พิษณุโลก
๗	ตชด.อาทรอุทิศ	โป่งสอ	๖	น้ำกุ่ม	นครไทย	พิษณุโลก

๑.๑๐ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๒ จำนวน ๑๓ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.เบ็ตตี้ดูเมน	ปางพริก	๓	ผาช้างน้อย	ปง	พะเยา
๒	ตชด.เฉลิมฉลองครบรอบ ๑๐๐ปี วันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๓	สะไล	๒	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๓	ตชด.พีระยานุเคราะห์ฯ ๓	สว่าง	๑๐	หนองแดง	แม่จริม	น่าน
๔	ตชด.อาชีวศึกษาเชียงราย-พะเยา	กิ่วกาญจน์	๖	ริมโขง	เชียงของ	เชียงราย
๕	ตชด.เทคนิคดุสิต	ห้วยส้านลีซอ	๑	ห้วยชมภู	เมือง	เชียงราย
๖	ตชด.บำรุงที่ ๘๗	อากู่	๓	เทอดไทย	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
๗	ตชด.สังวาลย์วิท ๘	จะลอ	๑๐	แม่ฟ้าหลวง	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
๗	ตชด.เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๔	หัวแม่คำ	๔	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
๙	ตชด.บำรุงที่ ๑๑๒	โป่งไฮ	๒๑	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
๑๐	ตชด.การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๔ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๔๖**	นาโต่	๒๐	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
๑๑	ตชด.บ้านดอยล้าน	ดอยล้าน	๔	วาวี	แม่สรวย	เชียงราย
๑๒	ตชด.สมถวิลจินตมัย	ห้วยแล้ง	๒	ท่าข้าม	เวียงแก่น	เชียงราย
๑๓	ตชด.ชนัตถ์ปิยะอุย	เจดีย์ทอง	๓	ปอ	เวียงแก่น	เชียงราย

๑.๑๑ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓ จำนวน ๒๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ศกร.ตชด.บ้านโตแฮ	โตแฮ	๕	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๒	ตชด.บ้านแม่ลาจิ้ว	แม่ลาจิ้ว	๑๒	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน
๓	ตชด.บ้านตุน (ชมรม ๙ สมาคมจีน)	ตุน	๔	ห้วยห้อม	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน
๔	ตชด.ชมรมอนุรักษ์พุทธศิลปไทย ๑	แสนคำลือ	๒	ถ้ำลอด	ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน
๕	ตชด.ชมรมอนุรักษ์พุทธศิลปไทย ๒	ปุงยาม	๕	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน
๖	ตชด.รางวัลอินทิรา คานที	พะกะเช	๑๑	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗	ตชด.ท่านผู้หญิงประไพ ศิวะโกเศศ	ผาแดง	๑๒	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘	ตชด.รัปปาปอร์ต	ป่าเกี๊ยะใน	๘	บ่อแก้ว	สะเมิง	เชียงใหม่
๙	ตชด.เบญจมะ ๑	สามหมื่น	๖	เมืองแหง	เวียงแหง	เชียงใหม่
๑๐	ตชด.เฮียงไทยธำรงค์	ปู่หมื่นใน	๑๕	แม่สาว	แม่อาย	เชียงใหม่
๑๑	ตชด.ทุติยะโพธิ์อนุสรณ์	จะนะ	๑๒	แม่อาย	แม่อาย	เชียงใหม่
๑๒	ตชด.ไลออนส์มหาจักร ๙	ป่าข้าวหลาม	๗	กิ๊ดช้าง	แม่แตง	เชียงใหม่
๑๓	ตชด.บ้านแม่ลอง	แม่ลอง	๓	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๔	ตชด.บ้านใหม่พัฒนาสันติ	ใหม่พัฒนาสันติ	๑๔	แม่นาจร	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๕	ตชด.เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๒	แม่ละงอง	๖	น้ำแพร่	พร้าว	เชียงใหม่

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑๖	ตชด.อาโอยาม่า	ป่าคา	๑๑	ม่อนปิ่น	ฝาง	เชียงใหม่
๑๗	ตชด.เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธี มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ (นางอั้งไซอิม แซ่ตั้ง อุปถัมภ์)	แกน้อย	๒	เมืองนะ	เชียงดาว	เชียงใหม่
๑๘	ตชด.บ้านหนองแขม (สาขาบำรุงที่ ๑๐๗)	หนองแขม	๑๑	เมืองนะ	เชียงดาว	เชียงใหม่
๑๙	ศกร.บ้านจอปร่าคี	จอปร่าคี	๙	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน
๒๐	ศกร.บ้านปอหมื่อ	ปอหมื่อ	๙	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน
๒๑	ศกร.บ้านโกแประ	โกแประ	๙	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน

๑.๑๒ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๔ จำนวน ๒๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านแม่จันทะ	แม่จันทะ	๘	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๒	ตชด.บ้านเลตองคุ	เลตองคุ	๑๐	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๓	ตชด.บ้านหม่องกั๊วะ *	หม่องกั๊วะ	๗	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๔	ตชด.บ้านแม่กลองคี	แม่กลองคี	๓	โมโกร	อุ้มผาง	ตาก
๕	ตชด.ท่านผู้หญิงทวี มณีนุตร	ขุนห้วยแม่สอด	๖	พระธาตุผาแดง	แม่สอด	ตาก
๖	ศกร.ตชด.ทีวะเบยทะ	ทีวะเบยทะ	๑๐	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๗	ตชด.บ้านแพะ	แพะ	๑๒	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๘	ศกร.ตชด.บ้านเลผะสุคี(ห้วยผาดำ)	เลผะสุคี	๑๐	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๙	ศกร.ตชด.บ้านเลอตอ *	เลอตอ	๑๓	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๑๐	ศกร.ตชด.วะกะเลโค๊ะ	วะกะเลโค๊ะ	๑๓	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๑๑	ตชด.บ้านแสมใหญ่	แสมใหญ่	๔	สามหมื่น	แม่ระมาด	ตาก
๑๒	ศกร.ตชด.บ้านแม่ละนา	แม่ละนา	๖	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๓	ศกร.ตชด.บ้านแม่อมยะ	แม่อมยะ	๗	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๔	ศกร.ตชด.บ้านเลโพเด	เลโพเด	๙	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๕	ศกร.ตชด.พอบือละคี	พอบือละคี	๔	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๖	ตชด.บ้านกามาผาโด้	กามาผาโด้	๕	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๑๗	ศกร.ตชด.บ้านตีนดอย	ตีนดอย	๕	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๑๘	ศกร.ตชด.บ้านแม่หละคี	แม่หละคี	๑๒	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๑๙	ตชด.จุฬา-ธรรมศาสตร์ ๓	แม่ออกฮู	๙	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๒๐	ศกร.ตชด.บ้านคะเนจือทะ	คะเนเจือทะ	๙	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๒๑	ตชด.เทคนิคอาสา ๑	ปะน้อยปู่	๕	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก

๑.๑๓ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๑ จำนวน ๑๐ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านยางโพรง	ยางโพรง	๗	ปากหมาก	ไชยา	สุราษฎร์ธานี
๒	ตชด.บ้านกอเตย	กอเตย	๑๑	คลองพา	ท่าชนะ	สุราษฎร์ธานี
๓	ตชด.เทคนิคมีนบุรีอนุสรณ์ ๑	บางเตา	๑๐	บางสวรรค์	พระแสง	สุราษฎร์ธานี
๔	ตชด.บ้านคลองวาย	คลองวาย	๗	ตะกุกเหนือ	วิภาวดี	สุราษฎร์ธานี
๕	ตชด.สันตินิมิตร	สันตินิมิตร	๑๐	รับร่อ	ท่าแซะ	ชุมพร
๖	ตชด.บ้านพันวาล	พันวาล	๑๑	รับร่อ	ท่าแซะ	ชุมพร
๗	ตชด.สิริราษฎร์ประดิษฐ์	สระขาว	๑๖	ละแม	ละแม	ชุมพร
๘	ตชด.บ้านสวนเพชร	คลองกลาง	๑๕	ละแม	ละแม	ชุมพร
๙	ตชด.บ้านควนสามัคคี	ควนสามัคคี	๑๓	ครน	สวี	ชุมพร
๑๐	ตชด.บ้านห้วยเหมือง	ห้วยเหมือง	๑๓	นาขา	หลังสวน	ชุมพร

๑.๑๔ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๒ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านเขาวัง	คีรีใหม่ (เขาวัง)	๑๒	หินตก	ร่อนพิบูลย์	นครศรีธรรมราช

๑.๑๕ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๓ จำนวน ๑๕ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.ยูงทอง (รัฐประชาสรรค์)	ลำปาด	๔	ควนกาหลง	ควนกาหลง	สตูล
๒	ตชด.บ้านส้านแดง	ปาล์มไทย (ส้านแดง)	๑๑	ควนกาหลง	ควนกาหลง	สตูล
๓	ตชด.เชิญ พิศลยบุตร	ซ่อนทอง	๙	ทับช้าง	นาทวี	สงขลา
๔	ตชด.บ้านประกอบออก	ประกอบออก	๓	ประกอบ	นาทวี	สงขลา
๕	ตชด.บ้านทุ่งสบายใจ	ทุ่งสบายใจ	๖	ทุ่งหมอ	สะเดา	สงขลา
๖	ตชด.ทุ่งไม้ด้วน ๒	ชายควน	๔	ปาดังเบซาร์	สะเดา	สงขลา
๗	ตชด.บ้านบาโรย	บาโรย	๑๑	ปาดังเบซาร์	สะเดา	สงขลา
๘	ตชด.สื่อมวลชนกีฬา	หัวควน	๖	สำนักแต้ว	สะเดา	สงขลา
๙	ตชด.มหาราช ๑	น้ำเชี่ยว	๔	เขาแดง	สะบ้าย้อย	สงขลา
๑๐	ตชด.บ้านสำนักเอาะ	สำนักเอาะ	๕	เขาแดง	สะบ้าย้อย	สงขลา
๑๑	ตชด.บ้านหาดทราย	หาดทราย	๗	ธารคีรี	สะบ้าย้อย	สงขลา
๑๒	ตชด.บ้านควนตะแบก	ควนตะแบก	๙	เกาะเต่า	ป่าพยอม	สงขลา
๑๓	ตชด.สันติราษฎร์ประชารัฐบำรุง	สันติราษฎร์	๑๔	ปะเหลียน	ปะเหลียน	ตรัง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑๔	ตชด.บ้านหินจอก	หินจอก	๖	ลิพัง	ปะเหลียน	ตรัง
๑๕	ตชด.พลเอก นวล-คุณหญิงบานชื่น จันทร์ตรี	แกแดะ	๕	ธารคีรี	สะบ้าย้อย	สงขลา

๑.๑๖ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๔ จำนวน ๑๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.นิคมพิทักษ์ราษฎร์	บาตูปูเต๊ะ	๒	บ้านแหร	ธารโต	ยะลา
๒	ตชด.สังวาลย์วิท ๔	วังไทร	๖	แม่หวาด	ธารโต	ยะลา
๓	ตชด.บ้านปาโจแมเราะ	ปาโจแมเราะ	๘	แม่หวาด	ธารโต	ยะลา
๔	ตชด.เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๕๐ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๔๘ (บริษัท กรุงไทยการไฟฟ้าจำกัด อุปถัมภ์)	ไบ้	๕	บุดี	เมือง	ยะลา
๕	ตชด.โรงงานยาสูบ ๒	สะป๋อง	๓	ปะแต	ยะหา	ยะลา
๖	ตชด.พีระยานุเคราะห์ฯ ๔	ป่าละเมาะ	๔	ปะโด	มายอ	ปัตตานี
๗	ตชด.ไอร์บือแต	ไอร์บือแต	๔	ช้างเผือก	จะแนะ	นราธิวาส
๘	ตชด.การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒	ไอร์จาดา	๘	โคกสะตอ	รือเสาะ	นราธิวาส
๙	ตชด.บ้านตืองอช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ ๑๓	ตืองอ	๓	ศรีพรรพต	ศรีสาคร	นราธิวาส
๑๐	ตชด.บ้านละโอ	ละโอ	๒	ศรีพรรพต	ศรีสาคร	นราธิวาส
๑๑	ตชด.บ้านลีนานนท์	ลีนานนท์	๖	สุคิริน	สุคิริน	นราธิวาส

---

* ขยายโอกาส

** โรงเรียนมัธยม

หมายเหตุ ร.ร.ตชด.พีระยานุเคราะห์ฯ คือ ร.ร.ตชด.พีระยานุเคราะห์มูลนิธิในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสครองราชย์ปีที่ ๕๐

๒. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒.๑ โรงเรียนระดับประถมศึกษา

๒.๑.๑ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำนวน ๒๐ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	วัดเขาส่องกล้อง	กะเหรี่ยง	๑๒	เขาเพิ่ม	บ้านนา	นครนายก
๒	บ้านหนองกันเกรา	หนองกันเกรา	๕	ศรีกะอาง	บ้านนา	นครนายก
๓	วัดสมบูรณ์สามัคคี*	ปากช่อง	๑๐	เขาพระ	เมือง	นครนายก
๔	วัดเกาะกระชาย	เกาะกระชาย	๓	เขาพระ	เมือง	นครนายก
๕	วัดโคกลำดวน	โคกลำดวน	๙	พรหมณี	เมือง	นครนายก
๖	วัดเขาน้อย	เขาน้อย	๒	พรหมณี	เมือง	นครนายก
๗	วัดสันตยาราม*	หนองแสนตอ	๑๒	พรหมณี	เมือง	นครนายก
๘	วัดเอี่ยมประดิษฐ์	ป่าส้าน	๓	พรหมณี	เมือง	นครนายก
๙	วัดโยธีราษฎร์ศรัทธาราม	คลองสะท้อน	๔	พรหมณี	เมือง	นครนายก
๑๐	วัดสุตธรรมาราม	จปร.	๑๓	พรหมณี	เมือง	นครนายก
๑๑	วัดวังปลาจีด	วังปลาจีด	๑๕	พรหมณี	เมือง	นครนายก
๑๒	วัดหนองเตย (ตั้งตรงจิตร ๘)	ท้ายเกาะ	๖	พรหมณี	เมือง	นครนายก
๑๓	วัดธรรมปัญญา*	ปากกระทุ่ม	๗	พรหมณี	เมือง	นครนายก
๑๔	วัดพราหมณี	พราหมณี	๙	สาริกา	เมือง	นครนายก
๑๕	วัดหุบเมย	หุบเมย	๕	หินตั้ง	เมือง	นครนายก
๑๖	วัดท่าด่าน*	ท่าด่าน	๒	หินตั้ง	เมือง	นครนายก
๑๗	วัดวังยายฉิม	วังยายฉิม	๖	หินตั้ง	เมือง	นครนายก
๑๘	วัดท่าชัย	ท่าชัย	๔	หินตั้ง	เมือง	นครนายก
๑๙	บ้านคลอง ๑๔*	คลอง ๑๔ ใต้แอน	๘	ชุมพล	องครักษ์	นครนายก
๒๐	วัดพลอยกระจ่างศรี*	วัดพลอย กระจ่างศรี	๑๑	บางสมบูรณ์	องครักษ์	นครนายก

๒.๑.๒ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๒ จำนวน ๔ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ร่วมใจประสิทธิ์	คลองสิบสี่	๑	บึงคอไห	ลำลูกกา	ปทุมธานี
๒	ร่วมจิตประสาท	เจริญผล	๖	บึงคอไห	ลำลูกกา	ปทุมธานี
๓	รวมราษฎร์สามัคคี	สามัคคี	๔	บึงคอไห	ลำลูกกา	ปทุมธานี
๔	เจริญดีวิทยา	คลองแปด	๑๐	ลำลูกกา	ลำลูกกา	ปทุมธานี

๒.๑.๓ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.นเรศวรห้วยผึ้ง	ห้วยผึ้ง	๔	ห้วยสัตว์ใหญ่	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์

๒.๑.๔ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต ๑ จำนวน ๓ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านท่าผักชี	ท่าผักชี	๖	พระเพลิง	เขาฉกรรจ์	สระแก้ว
๒	ตชด.บ้านโคกน้อย	โคกน้อย	๔	วังทอง	วังสมบูรณ์	สระแก้ว
๓	ตชด.บ้านคลองเจริญสุข	คลองเจริญสุข	๒	วังทอง	วังสมบูรณ์	สระแก้ว

๒.๑.๕ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๑ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านองหลุ	บ้านองหลุ	๓	นาสวน	ศรีสวัสดิ์	กาญจนบุรี

๒.๑.๖ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ จำนวน ๒๖ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านอีกุด*	อีกุด	๒	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์	สกลนคร
๒	อนุบาลกุสุมาลย์	กุสุมาลย์	๑	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์	สกลนคร
๓	นาเพียงสว่างวิทยานุกูล*	นาเพียงใหม่	๓	นาเพียง	กุสุมาลย์	สกลนคร
๔	บ้านกุงศรี	กุงศรี	๑	นาเพียง	กุสุมาลย์	สกลนคร
๕	บ้านซ่งเต่า	ซ่งเต่า	๖	นาเพียง	กุสุมาลย์	สกลนคร
๖	บ้านหนองปลาตอง (ประชาวิทยาคาร)	หนองปลาตอง	๗	นาเพียง	กุสุมาลย์	สกลนคร
๗	บ้านนาเพียง (สาขาศรีคงคำ)	ศรีคงคำ	๕	นาเพียง	กุสุมาลย์	สกลนคร
๘	บ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี	นาเพียงเก่า	๒	นาเพียง	กุสุมาลย์	สกลนคร
๙	บ้านโคกม่วง	โคกม่วง	๒	นาโพธิ์	กุสุมาลย์	สกลนคร
๑๐	บ้านนาโพธิ์คุรุราษฎร์พัฒนา	นาโพธิ์	๑	นาโพธิ์	กุสุมาลย์	สกลนคร
๑๑	บ้านม่วงวิทยา*	ม่วง	๕	นาโพธิ์	กุสุมาลย์	สกลนคร
๑๒	บ้านบอนสหราษฎร์อุทิศ	บอน	๓	นาโพธิ์	กุสุมาลย์	สกลนคร
๑๓	ไพศาลวิทยา	โพธิไพศาล	๓	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์	สกลนคร
๑๔	บ้านนาดี	นาดี	๑	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์	สกลนคร
๑๕	บ้านห้วยกอกหนองเค็ม	ห้วยกอก	๘	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์	สกลนคร
๑๖	บ้านกุดสะกอย	กุดสะกอย	๗	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์	สกลนคร
๑๗	บ้านโพนแพง*	โพนแพง	๖	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์	สกลนคร

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑๘	บ้านกุดฮู	กุดฮู	๔	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์	สกลนคร
๑๙	ชุมชนนิรมัย	โนนคำ	๑๐	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์	สกลนคร
๒๐	บ้านอุ่มจาน	อุ่มจาน	๑๓	อุ่มจาน	กุสุมาลย์	สกลนคร
๒๑	แก้งคำประชาสามัคคี	แก้งท่าลับ	๓	อุ่มจาน	กุสุมาลย์	สกลนคร
๒๒	ชุมชนแสนพันมิตรภาพที่ ๒๑๑	แสนพัน	๑๑	อุ่มจาน	กุสุมาลย์	สกลนคร
๒๓	บ้านหนองบัวสร้างวิทยาคาร*	หนองบัวสร้าง	๗	อุ่มจาน	กุสุมาลย์	สกลนคร
๒๔	บ้านสนามบิน	สนามบิน	๘	อุ่มจาน	กุสุมาลย์	สกลนคร
๒๕	บ้านโคกสะอาด	โคกสะอาด	๔	อุ่มจาน	กุสุมาลย์	สกลนคร
๒๖	บ้านงิ้วศิริราษฎร์บำรุง	งิ้ว	๕	อุ่มจาน	กุสุมาลย์	สกลนคร

๒.๑.๗ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓ จำนวน ๓ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านกุดหว้า*	กุดหว้า	๙	ดอนดู่	หนองสองห้อง	ขอนแก่น
๒	บ้านศุภชัย*	ศุภชัย	๕	คึมชาด	หนองสองห้อง	ขอนแก่น
๓	บ้านโนนสะอาด*	โนนสะอาด	๖	ดอนดู่	หนองสองห้อง	ขอนแก่น

๒.๑.๘ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๒ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านโคกสูง*	โคกสูง	๓	ศรีภูมิ	กระสัง	บุรีรัมย์

๒.๑.๙ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	วัดสระทอง	โนนตะคร้อ	๑๒	บ้านคู	นาโพธิ์	บุรีรัมย์
๒	วัดฤาษีสถิต*	นาขาม	๑๑	ดอนกอก	นาโพธิ์	บุรีรัมย์

๒.๑.๑๐ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๑ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านดอนบาก	ดอนบาก	๓	บ้านโคก	สร้างคอม	อุดรธานี
๒	บ้านนามั่ง*	นามั่ง	๓	บ้านยวด	สร้างคอม	อุดรธานี

๒.๑.๑๑ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	เลิงถ่อนโนนสมบูรณ์*	เลิงถ่อน	๔	หนองหญ้าไซ	วังสามหมอ	อุดรธานี
๒	บ้านสงเปลือยดงสามสิบ*	สงเปลือย	๑	เสอเพลอ	กุมภวาปี	อุดรธานี

๒.๑.๑๒ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านดงดารา	ดงดารา	๒	อ้อมกอ	บ้านดุง	อุดรธานี

๒.๑.๑๓ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๔ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านสมประสงค์	สมประสงค์	๘	โนนทอง	นายูง	อุดรธานี

๒.๑.๑๔ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๑ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	อาโอยาม่า ๒*	ด่านศรีสุข	๑	ด่านศรีสุข	โพธิ์ตาก	หนองคาย

๒.๑.๑๕ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	สังวาลย์วิท ๑*	ห้วยสะอาด	๔	ถ้ำเจริญ	โซ่พิสัย	หนองคาย

๒.๑.๑๖ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านนาคำแคน	นาคำแคน	๓	นาแสง	ศรีวิไล	บึงกาฬ
๒	ชุมชนบ้านซาง*	ซาง	๑	ซาง	เซกา	บึงกาฬ

๒.๑.๑๗ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต ๑ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านโคกป่ากุง*	โคกป่ากุง	๒	หนองเรือ	โนนสัง	หนองบัวลำภู
๒	บ้านกุดหานสามัคคี	หนองผือ	๔	หนองแก	ศรีบุญเรือง	หนองบัวลำภู

๒.๑.๑๘ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต ๒ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านวังหินซา	วังหินซา	๙	ดงมะไฟ	สุวรรณคูหา	หนองบัวลำภู

๒.๑.๑๙ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๓ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านโหง่นขาม	โหง่นขาม	๔	หนามแท่ง	ศรีเมืองใหม่	อุบลราชธานี
๒	บ้านดงนา	ดงนา	๕	หนามแท่ง	ศรีเมืองใหม่	อุบลราชธานี

๒.๑.๒๐ โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๑ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านหนองบาง	หนองบาง	๔	น้ำเกลี้ยง	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ

๒.๑.๒๑ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านป่าก่อ	ป่าก่อ	๔	ป่าก่อ	ชานุมาน	อำนาจเจริญ

๒.๑.๒๒ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต ๒ จำนวน ๒๙ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านน้ำช้างพัฒนา	น้ำช้างพัฒนา	๑๑	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๒	บ้านกิ่วจันทร์ (เสรินทวัฒน์อุปถัมภ์)	กิ่วจันทร์	๑๐	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๓	บ้านห้วยฟอง*	ห้วยฟอง	๖	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๔	บ้านบวกหญ้า	บวกหญ้า	๑๓	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๕	บ้านด่าน*	ด่าน	๓	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๖	บ้านเปียงช้อ	เปียงช้อ	๔	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๗	บ้านน้ำรีพัฒนา*	น้ำรีพัฒนา	๑๒	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๘	หม่อมเจ้าเจริญใจ จิตรพงศ์*	ห้วยกานต์ (ง้อมเปา)	๑	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๙	บ้านสบปืน	สบปืน	๒	ห้วยโก๋น	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๑๐	บ้านห้วยทรายขาว	ห้วยทรายขาว	๗	ห้วยโก๋น	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๑๑	บ้านห้วยโก๋น*	ห้วยโก๋น	๑	ห้วยโก๋น	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๑๒	บ้านปางหก	ปางหก	๕	ห้วยโก๋น	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๑๓	บ้านสว้า*	สว้าใต้	๗	ดงพญา	บ่อเกลือ	น่าน
๑๔	บ้านสะปัน	สะปัน	๑	ดงพญา	บ่อเกลือ	น่าน
๑๕	บ้านผักเฮือก	นาเปรื่อง	๗	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๑๖	บ้านนาขวาง	นาขวาง	๕	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๑๗	บ้านนาคอก	นาคอก	๖	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๑๘	บ้านนาคอกสาขานาบง	นาบง	๑๔	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๑๙	บ้านบ่อหลวงสาขาห้วยโป่ง	ห้วยโป่ง	๑๕	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๒๐	บ้านยอดดอยวัฒนา	ยอดดอยวัฒนา	๑๐	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๒๑	บ้านยอดดอยวัฒนาสาขาน้ำหมาว	น้ำหมาว	๙	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๒๒	บ้านบ่อหลวง	บ่อหลวง	๑	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๒๓	บ้านขุนน้ำน่าน	เวร	๑	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๒๔	บ้านบ่อหยวก *	บ่อหยวก	๓	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน
๒๕	บ้านห่างทางหลวง	ห่างทางหลวง	๒	ภูฟ้า	บ่อเกลือ	น่าน
๒๖	บ้านสบมาง*	สบมาง	๔	ภูฟ้า	บ่อเกลือ	น่าน
๒๗	บ้านนากอก	นากอก	๑	ภูฟ้า	บ่อเกลือ	น่าน
๒๘	ท่านผู้หญิงสง่า อิงคุลานนท์	ห้วยลอย	๖	ภูฟ้า	บ่อเกลือ	น่าน
๒๙	ตชด.ผบ.ลูกเสือรถไฟมักกะสัน	ห้วยเลา	๑	ชนแดน	สองแคว	น่าน

๒.๑.๒๓ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ จำนวน ๓๗ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	หร.ทีชอแม (ชุมชนบ้านท่าสองยาง)	ทีชอแม	๘	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๒	หร.แม่จวาง (ชุมชนบ้านท่าสองยาง)	แม่จวาง	๘	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๓	บ้านแม่อมกิ*	แม่อมกิ	๔	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๔	หร.บ้านขุนแม่เหว่ย (บ้านแม่อมกิ)	ขุนแม่เหว่ย	๕	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๕	หร.บ้านวะหย่าโจ (บ้านแม่อมกิ)	วะหย่าโจ	๘	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๖	หร.บ้านเคาะทีโคะ (บ้านแม่อมกิ)	เคาะทีโคะ	๖	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๗	หร.บ้านแม่สะเปา (บ้านแม่อมกิ)	แม่สะเปา	๒	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๘	หร.บ้านอิวิโจ (บ้านแม่อมกิ)	อิวิโจ	๘	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๙	หร.บ้านซอแขระกลา (บ้านแม่อมกิ)	ซอแขระกลา	๑	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๐	หร.อมกอทะ (บ้านแม่อมกิ)	อมกอทะ	๗	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๑	หร.บ้านปางทอง (บ้านแม่อมกิ)	ปางทอง	๒	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๒	หร.บ้านแม่ลาคี (บ้านแม่อมกิ)	แม่ลาคี	๓	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๓	หร.บ้านเกร๊ะคี (บ้านแม่อมกิ)	เกร๊ะคี	๙	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๔	หร.สาขาปอเคลอะเด (บ้านแม่อมกิ)	ปอเคลอะเด	๕	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๕	หร.บ้านแม่ตะปู (บ้านแม่อมกิ)	แม่ตะปู	๑	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๖	หร.บ้านแม่เป่งทะ (บ้านแม่อมกิ)	แม่เป่งทะ	๔	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๗	บ้านแม่สลิดหลวงวิทยา*	แม่สลิดหลวง	๒	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๘	หร.บ้านแม่สลิดน้อย (บ้านแม่สลิดหลวงวิทยา)	แม่สลิดน้อย	๓	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๙	บ้านแม่วะหลวง*	แม่วะหลวง	๓	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๐	หร.บ้านแม่โปคี (บ้านแม่วะหลวง)	แม่โปคี	๓	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๑	บ้านแม่ระเมิง*	แม่ระเมิง	๘	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๒	หร.เบ๊าะโบ๊ะโกร (บ้านแม่ระเมิง)	เบ๊าะโบ๊ะโกร	๑๑	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๓	หร.ทีเสาะคี (บ้านแม่ระเมิง)	ทีเสาะคี	๑๓	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๒๔	หร.โป๊ะชูลู่ (บ้านแม่ระเมิง)	โป๊ะชูลู่	๑๐	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๕	หร.ทีโป๊ะคี (บ้านแม่ระเมิง)	ทีโป๊ะคี	๑๓	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๖	หร.บอโป๊ะคี (บ้านแม่ระเมิง)	บอโป๊ะคี	๙๐	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๗	หร.เคลอะเดคี (บ้านแม่ระเมิง)	เคลอะเดคี	๑๗	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๘	บ้านสามหมื่น	แม่แฮ	๑	สามหมื่น	แม่ระมาด	ตาก
๒๙	หร.บ้านห้วยขนุน (บ้านสามหมื่น)	ห้วยขนุน	๑	สามหมื่น	แม่ระมาด	ตาก
๓๐	ท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา*	หนองหลวง	๓	สามหมื่น	แม่ระมาด	ตาก
๓๑	บ้านพะเด๊ะ*	พะเด๊ะ	๔	พระธาตุผาแดง	แม่สอด	ตาก
๓๒	หร.ทิโพจิ (บ้านนุเซะโปล้)	ทิโพจิ	๔	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๓๓	หร.บ้านซอแมะโกร (บ้านนุเซะโปล้)	ซอแมะโกร	๔	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๓๔	หร.บ้านนุโพ (บ้านนุเซะโปล้)	นุโพ	๔	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๓๕	หร.ทีจอชี (บ้านกล้อทอ)	ทีจอชี	๑๑	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๓๖	ท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล*	เปิงเคลิ่ง	๙	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๓๗	หร.กุยเลอตอ (ท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล)	กุยเลอตอ	๙	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก

๒.๑.๒๔ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๒ จำนวน ๖ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	หร.บ้านแม่หลุยน้อย (บ้านแม่หลุย)	แม่หลุยน้อย	๔	แม่สอด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๒	หร.บ้านแม่แคะน้อย (บ้านแม่แคะ)	แม่แคะน้อย	๓	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๓	หร.บ้านผาเยอน้อย (บ้านผาเยอ)	ผาเยอน้อย	๓	กองก๋อย	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๔	หร.จอชิเดอใต้ (บ้านจอชิเดอเหนือ)	จอชิเดอใต้	๔	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน
๕	หร.อูหลู่ (บ้านโพซอ)	อูหลู่	๗	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน
๖	ล่องแพวิทยา	สบโขง	๑๐	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน

๒.๑.๒๕ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต ๑ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านท่าวะ (ราษฎร์บำรุง)	บ้านท่าวะ	๘	สะเอียบ	สอง	แพร่

๒.๑.๒๖ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.สโมสรไลออนส์รัตนโกสินทร์	ห้วยหอย	๑๙	แม่วิน	แม่วาง	เชียงใหม่

๒.๑.๒๗ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๕ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านห่างหลวง	ห่างหลวง	๑๒	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่

๒.๑.๒๘ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต ๓ จำนวน ๓ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.ศรีสมวงศ์	สามัคคีเก่า	๑๑	แม่ฟ้าหลวง	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
๒	ตชด.เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๓	หินแตก	๑	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
๓	ตชด.บ้านนาโต่ (วปรอ.๓๔๔ อุปถัมภ์)	นาโต่	๒๐	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย

๒.๑.๒๙ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต ๑ จำนวน ๑๔ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านโคกศิลา	โคกศิลา	๖	กะลุวอ	เมือง	นราธิวาส
๒	บ้านค่าย	ค่าย	๒	กะลุวอเหนือ	เมือง	นราธิวาส
๓	บ้านโคกสยา	โคกสยา	๘	กะลุวอเหนือ	เมือง	นราธิวาส
๔	บ้านหัวเขา	พิกุลทอง	๖	กะลุวอเหนือ	เมือง	นราธิวาส
๕	บ้านเปล	เปล	๓	กะลุวอเหนือ	เมือง	นราธิวาส
๖	บ้านบางมะนาว	บางมะนาว	๑	กะลุวอเหนือ	เมือง	นราธิวาส
๗	บ้านเขาตันหยงมิตรภาพที่ ๑๕๓ *	เขาตันหยง	๔	กะลุวอเหนือ	เมือง	นราธิวาส
๘	ไทยรัฐวิทยา ๑๐	ใหม่	๕	กะลุวอเหนือ	เมือง	นราธิวาส
๙	บ้านทำเนียบ	ทำเนียบ	๖	ลำภู	เมือง	นราธิวาส
๑๐	บ้านปลักปลา	ทุเรียนนก	๑๐	ลำภู	เมือง	นราธิวาส
๑๑	บ้านธรรมเจริญ	ธรรมเจริญ	๖	โคกสะตอ	รือเสาะ	นราธิวาส
๑๒	บ้านป่าไผ่	ป่าไผ่	๒	กาหลง	ศรีสาคร	นราธิวาส
๑๓	บ้านศีรีราษฎร์รังสฤษดิ์	ประชานิมิตร	๔	กาหลง	ศรีสาคร	นราธิวาส
๑๔	บ้านปาหนัน	ปาแน	๔	ศรีสาคร	ศรีสาคร	นราธิวาส

๒.๑.๓๐ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๒ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านศาลาใหม่ *	ศาลาใหม่	๓	ศาลาใหม่	ตากใบ	นราธิวาส
๒	วัดพระพุทธ	ใหญ่ (วัดพระพุทธ)	๓	พร่อน	ตากใบ	นราธิวาส

๒.๑.๓๑ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต ๓ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านไอร์โซ	ไอร์โซ	๕	ช้างเผือก	จะแนะ	นราธิวาส

๒.๑.๓๒ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต ๒ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านเจาะบาแน	เจาะบาแน	๖	ลุโบะยิไร	มายอ	ปัตตานี

๒.๑.๓๓ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต ๓ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ชุมชนบ้านบางเก่า	บางเก่า	๒	บางเก่า	สายบุรี	ปัตตานี

๒.๑.๓๔ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านไร่ยาว	ไร่ยาว	๖	บางขัน	บางขัน	นครศรีธรรมราช
๒	ตชด.บ้านยูงงาม	ยูงงาม	๕	บางขัน	บางขัน	นครศรีธรรมราช

๒.๑.๓๕ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓ จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านควนมีชัย	ควนมีชัย	๘	วังอ่าง	ชะอวด	นครศรีธรรมราช

๒.๑.๓๖ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	แขวง	เขต	จังหวัด
๑	วัดนาคปรก	๓๔๒/๑		ปากคลองภาษีเจริญ	ภาษีเจริญ	กรุงเทพฯ
๒	วัดสังข์กระจาย (แจ่มวิชาสอน)	๕๐๖ อิสรภาพ ๒๑		วัดท่าพระ	บางกอกใหญ่	กรุงเทพฯ

๒.๒ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

๒.๒.๑ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๓ จำนวน ๓ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	โพธิแสนวิทยา	แสนพัน	๑๑	พันแสน	กุสุมาลย์	สกลนคร
๒	กุสุมาลย์วิทยาคม	กุสุมาลย์	๑	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์	สกลนคร
๓	ท่านผู้หญิงจันทิมา พึ่งบารมี	สร้างค้อ	๑๒	สร้างค้อ	ภูพาน	สกลนคร

๒.๒.๒ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๔ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	สบเมยวิทยาคม	แม่เกาะ	๓	แม่คะตวน	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๒	อมก๋อยวิทยาคม	หลิม	๓	อมก๋อย	อมก๋อย	เชียงใหม่

๒.๒.๓ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๗ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	มัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติ**	ห้วยโก๋น	๑	ห้วยโก๋น	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๒	บ่อเกลือ**	นาขวาง	๕	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน

* โรงเรียนขยายโอกาส

** โรงเรียนมัธยม

๓. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.)

จังหวัดน่าน

๓.๑ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๑๐ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านกิ่วจันทร์	กิ่วจันทร์	๑๐	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๒	บ้านน้ำรีพัฒนา	น้ำรีพัฒนา	๑๒	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๓	บ้านบวกอุ้ม	บวกอุ้ม	๑๔	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๔	บ้านปู่ดู่	ปู่ดู่	๙	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๕	บ้านสะเกี้ยง	สะเกี้ยง	๘	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๖	บ้านสะจุก	สะจุก	๗	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๗	บ้านห้วยปูด	ห้วยปูด	๙	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๘	บ้านห้วยเต๋ย	ห้วยเต๋ย	๑๕	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๙	บ้านเปียงก่อ	เปียงก่อ	๒	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
๑๐	บ้านบวกหญ้า	บวกหญ้า	๑๓	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน

๓.๒ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ่อเกลือ จำนวน ๒๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านขุนน้ำจอน	ขุนน้ำจอน	๕	ดงพญา	บ่อเกลือ	น่าน
๒	บ้านน้ำแคะ	น้ำแคะ	๔	ดงพญา	บ่อเกลือ	น่าน

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๓	บ้านป่ากำ	ป่ากำ	๕	ดงพญา	บ่อเกลือ	น่าน
๔	บ้านห้วยโทน	ห้วยโทน	๒	ดงพญา	บ่อเกลือ	น่าน
๕	บ้านห้วยหมี	ห้วยหมี	๖	ดงพญา	บ่อเกลือ	น่าน
๖	บ้านเด่น	เด่น	๑	ดงพญา	บ่อเกลือ	น่าน
๗	บ้านห้วยล้วะ	ห้วยล้วะ	๕	ดงพญา	บ่อเกลือ	น่าน
๘	บ้านก่อก๋วงนอก	ก่อก๋วงนอก	๑๑	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๙	บ้านก่อก๋วงใน	ก่อก๋วงใน	๑๑	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๑๐	บ้านน้ำแพะนอก	น้ำแพะนอก	๑๓	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๑๑	บ้านน้ำแพะใน	น้ำแพะใน	๑๓	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๑๒	บ้านหนองน่าน	หนองน่าน	๑๒	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๑๓	บ้านห้วยวิน	ห้วยวิน	๙	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๑๔	บ้านนากึ๋น	นากึ๋น	๕	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน
๑๕	บ้านน้ำจูน	น้ำจูน	๔	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน
๑๖	บ้านสะไลหลวง	สะไลหลวง	๒	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน
๑๗	บ้านห้วยขวาก	ห้วยขวาก	๑๑	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน
๑๘	บ้านห้วยขาบ	ห้วยขาบ	๗	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน
๑๙	บ้านห้วยป๋อ	ห้วยป๋อ	๘	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน
๒๐	บ้านน้ำว้า	น้ำว้า	๖	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน
๒๑	บ้านห้วยลึก	ห้วยลึก	๒	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน
๒๒	บ้านสะไลน้อย	สะไลน้อย	๒	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน

จังหวัดตาก

๓.๓ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จำนวน ๖๐ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านตะโต้กุย	ตะโต้กุย	๒	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๒	บ้านก่อบอทะ	ก่อบอทะ	๑๕	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๓	บ้านแม่หิดคี	แม่หิดคี	๘	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๔	บ้านวาแหมะคี	วาแหมะคี	๒	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๕	บ้านมอกูตู้น้อย	มอกูตู้น้อย	๒	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๖	บ้านอุระโกร	อุระโกร	๔	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๗	บ้านมอกูตู้หลวง	มอกูตู้หลวง	๓	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๘	บ้านแม่ลาบู	แม่ลาบู	๓	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๙	บ้านแม่ลอทะ	แม่ลอทะ	๓	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑๐	บ้านแม่ปอทะ	แม่ปอทะ	๓	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๑	บ้านแม่เหว่ยทะ	แม่เหว่ยทะ	๓	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๒	บ้านห้วยขี้หมี	ห้วยขี้หมี	๖	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๓	บ้านแม่อุคอ	แม่อุคอ	๖	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก
๑๔	บ้านเล้อเบ้ปว้าคี	เล้อเบ้ปว้าคี	๑๐	แม่ต้าน	ท่าสองยาง	ตาก
๑๕	บ้านพะบอเรเคาะ	พะบอเรเคาะ	๑๐	แม่ต้าน	ท่าสองยาง	ตาก
๑๖	บ้านเลอผาโด้	เลอผาโด้	๓	แม่ต้าน	ท่าสองยาง	ตาก
๑๗	บ้านแม่ต้อคี	แม่ต้อคี	๓	แม่ต้าน	ท่าสองยาง	ตาก
๑๘	บ้านมะโอโกร	มะโอโกร	๓	แม่ต้าน	ท่าสองยาง	ตาก
๑๙	บ้านตะชูเด	ตะชูเด	๙	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๐	บ้านทีซะหน่อ	ทีซะหน่อ	๗	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๑	บ้านบอหมาก	บอหมาก	๕	แม่วะหลวง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๒	บ้านผาแดง (ตาก)	ผาแดง (ตาก)	๑๕	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๓	บ้านสันดอยงาม	สันดอยงาม	๑๖	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๔	บ้านวะเบลอลู่	วะเบลอลู่	๑๖	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๕	บ้านซอแข่ลู่	ซอแข่ลู่	๑๖	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๖	บ้านแหมะคี	แหมะคี	๑๐	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๗	บ้านกลูแจทะ	กลูแจทะ	๑	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๘	บ้านห้วยมะโหนกคี	ห้วยมะโหนกคี	๗	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๒๙	บ้านกรูเปอคี	กรูเปอคี	๗	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๐	บ้านบราเด	บราเด	๑๗	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๑	บ้านทีมูโกะทะ	ทีมูโกะทะ	๑	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๒	บ้านโป๊ะพอคี	โป๊ะพอคี	๑๒	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๓	บ้านมอโจ	บ้านมอโจ	๑๑	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๔	บ้านคุทะ	คุทะ	๑๕	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๕	บ้านทีคุคีใต้	ทีคุคีใต้	๔	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๖	บ้านเซกลา	เซกลา	๑๗	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๗	บ้านซอแข่วาคี	ซอแข่วาคี	๘	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๘	บ้านโจะเก๊ะปู่	โจะเก๊ะปู่	๑๓	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๓๙	บ้านสะซุยปู่	สะซุยปู่	๔	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๔๐	บ้านธาตุ	ธาตุ	๑๒	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๔๑	บ้านพะตี้หม่อโจ	พะตี้หม่อโจ	๖	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๔๒	บ้านแม่หละโพคี	แม่หละโพคี	๑๑	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๔๓	บ้านเลเคาะ	เลเคาะ	๑๐	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๔๔	บ้านขุนห้วยนกกก	ขุนห้วยนกกก	๗	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๔๕	บ้านทีหนีคี	ทีหนีคี	๑๒	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๔๖	บ้านป่าสัก	ป่าสัก	๕	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
๔๗	บ้านขะแนจื้อคี	ขะแนจื้อคี	๑	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๔๘	บ้านมอโก้โพคี	มอโก้โพคี	๒	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๔๙	บ้านเปล้ลู่	เปล้ลู่	๑๐	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๐	บ้านมีหย่อโจ	มีหย่อโจ	๑๐	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๑	บ้านตะกุ้ยหนู่	ตะกุ้ยหนู่	๗	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๒	บ้านทีกอโกล	ทีกอโกล	๒	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๓	บ้านมอโก้คี	มอโก้คี	๒	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๔	บ้านเล้อก่อโกร	เล้อก่อโกร	๗	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๕	บ้านเล้อตอโกร	เล้อตอโกร	๙	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๖	บ้านโกจีโกร	โกจีโกร	๙	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๗	บ้านเซหนะเดออู่	เซหนะเดออู่	๑	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๘	บ้านตะโก๊ะคี	ตะโก๊ะคี	๗	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก
๕๙	บ้านบลาทะ	บ้านบลาทะ	๑๕	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก
๖๐	บ้านปอเล่อ	บ้านปอเล่อ	๑๓	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก

๓.๔ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพบพระ จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านผากะเจ้อ	ผากะเจ้อ	๙	พบพระ	พบพระ	ตาก
๒	บ้านคีรีน้อย	คีรีน้อย	๑	รวมไทยพัฒนา	พบพระ	ตาก

๓.๕ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ระมาด จำนวน ๑๔ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านทีมู	ทีมู	๑๐	ขะเนจื้อ	แม่ระมาด	ตาก
๒	บ้านห้วยแห้ง (ตาก)	ห้วยแห้ง	๙	ขะเนจื้อ	แม่ระมาด	ตาก
๓	บ้านมอป่า	มอป่า	๘	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๔	บ้านห้วยวัว	ห้วยวัว	๙	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๕	บ้านห้วยผาดำ	ห้วยผาดำ	๙	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๖	บ้านห้วยพลู	ห้วยพลู	๔	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๗	บ้านห้วยดินหม้อ	ห้วยดินหม้อ	๑๑	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๘	บ้านห้วยสินา	ห้วยสินา	๘	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๙	บ้านห้วยดอกเกี๋ยง	ห้วยดอกเกี๋ยง	๘	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๑๐	บ้านห้วยหมาบ้า (ตาก)	ห้วยหมาบ้า	๙	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๑๑	บ้านพะละดอ	พะละดอ	๔	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๑๒	บ้านห้วยสินาคี	ห้วยสินาคี	๘	แม่ตื่น	แม่ระมาด	ตาก
๑๓	บ้านห้วยอีก้าง	ห้วยอีก้าง	๔	สามหมื่น	แม่ระมาด	ตาก
๑๔	บ้านห้วยมะพร้าว	ห้วยมะพร้าว	๔	สามหมื่น	แม่ระมาด	ตาก

๓.๖ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออุ้มผาง จำนวน ๖ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านคอโซทะ	คอโซทะ	๒	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๒	บ้านนุกะโถะวา	นุกะโถะวา	๒	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๓	บ้านเกริงปะตีคลี่	เกริงปะตีคลี่	๙	แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
๔	บ้านเดลอปอบอ	เดลอปอบอ	๔	แม่ละมุ้ง	อุ้มผาง	ตาก
๕	บ้านแม่ละมุ้งคี	แม่ละมุ้งคี	๔	แม่ละมุ้ง	อุ้มผาง	ตาก
๖	ป่าพลู	ป่าพลู	๓	แม่ละมุ้ง	อุ้มผาง	ตาก

จังหวัดเชียงใหม่

๓.๗ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่แจ่ม จำนวน ๔๐ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านเสาแดง	เสาแดง	๗	แจ่มหลวง	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒	บ้านป่ากล้วย	ป่ากล้วย	๑	ท่าผา	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓	บ้านสามสบบน	สามสบบน	๑	ท่าผา	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๔	บ้านโป่งขาว	โป่งขาว	๖	บ้านจันทร์	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๕	บ้านกิ่วสะแวกเก่า	กิ่วสะแวกเก่า	๙	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๖	บ้านกิ่วสะแวกใต้	กิ่วสะแวกใต้	๑๑	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๗	บ้านกิ่วสะแวกใหม่	กิ่วสะแวกใหม่	๙	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๘	บ้านเคาะท่า	เคาะท่า	๗	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๙	บ้านถวน	ถวน	๑๐	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๐	บ้านแม่ป๊อก	แม่ป๊อก	๔	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑๑	บ้านแม่แอบ	แม่แอบ	๗	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๒	บ้านแม่แอบใน	แม่แอบใน	๗	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๓	บ้านห้วยวอก	ห้วยวอก	๓	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๔	บ้านห้วยหวาย	ห้วยหวาย	๔	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๕	บ้านอมแรด	อมแรด	๘	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๖	บ้านอมสูง	อมสูง	๑๑	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๗	บ้านแม่ขี้มูกน้อย	แม่ขี้มูกน้อย	๑	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๘	บ้านมืดหลอง	มืดหลอง	๒	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๑๙	บ้านกองบอด	กองบอด	๑๑	ปางหินฝน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๐	บ้านกองบอดใต้	กองบอดใต้	๑๑	ปางหินฝน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๑	บ้านเซโดซา	เซโดซา	๙	ปางหินฝน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๒	บ้านแม่ขอมใต้	แม่ขอมใต้	๑	ปางหินฝน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๓	บ้านแม่ปิคี	บ้านแม่ปิคี	๓	ปางหินฝน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๔	บ้านแม่แฮใน	แม่แฮใน	๓	ปางหินฝน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๕	บ้านสันปูเลย	สันปูเลย	๑๑	ปางหินฝน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๖	บ้านโปกกะโหล้ง	โปกกะโหล้ง	๑	แม่แดด	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๗	บ้านแม่ผาปู	แม่ผาปู	๑	แม่แดด	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๘	บ้านโป่งสะแยน	โป่งสะแยน	๑	แม่นาจร	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๒๙	บ้านสบผาหลวง	สบผาหลวง	๑๓	แม่นาจร	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๐	บ้านขุนแม่นาย	ขุนแม่นาย	๑๔	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๑	บ้านนาฮ่องใต้	นาฮ่องใต้	๑๐	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๒	บ้านโป่งขนุน	โป่งขนุน	๑๕	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๓	บ้านแม่จุมสาม	แม่จุมสาม	๑๔	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๔	บ้านแม่นิงกลาง	แม่นิงกลาง	๑๕	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๕	บ้านแม่นิงใน	แม่นิงใน	๑๕	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๖	บ้านสบจอก	สบจอก	๑๐	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๗	บ้านสบแม่สะต๊อบ	สบแม่สะต๊อบ	๑๓	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๘	บ้านสะมอจาบน	สะมอจาบน	๔	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๓๙	บ้านสะมอจาล่าง	สะมอจาล่าง	๔	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
๔๐	บ้านห้วยทรายเหลือง	ห้วยทราย เหลือง	๓	แม่ศึก	แม่แจ่ม	เชียงใหม่

๓.๘ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออมก๋อย จำนวน ๑๐๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านกองดา	กองดา	๑๔	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒	บ้านกองแนะ	กองแนะ	๙	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓	บ้านก๋องป๋อใต้	ก๋องป๋อใต้	๘	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔	บ้านก๋องป๋อเหนือ	ก๋องป๋อเหนือ	๒๐	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕	บ้านทังที	ทังที	๒๐	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖	บ้านทิกะเย	ทิกะเย	๑๐	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗	บ้านทีเนอะ	ทีเนอะ	๒๑	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘	บ้านทีลอง	ทีลอง	๑๖	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙	บ้านทูจอง	ทูจอง	๘	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๐	บ้านผีปานใต้	ผีปานใต้	๑๐	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๑	บ้านพลั่งแท	พลั่งแท	๑๒	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๒	บ้านมะหินหลวง	มะหินกลาง	๒๑	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๓	บ้านแม่เกิบ	แม่เกิบ	๑๕	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๔	บ้านแม่ลง	แม่ลง	๙	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๕	บ้านแม่ลอกเหนือ	แม่ลอกเหนือ	๘	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๖	บ้านแม่สอใต้	แม่สอใต้	๑๗	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๗	บ้านแม่สอเหนือ	แม่สอเหนือ	๑๗	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๘	บ้านแม่ฮองกลาง	แม่ฮองกลาง	๑	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๙	บ้านแม่ฮองใต้	แม่ฮองใต้	๑	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๐	บ้านศาลาเท	ศาลาเท	๑๕	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๑	บ้านสงินเหนือ	สงินเหนือ	๑๓	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๒	บ้านสงินกลาง	สงินกลาง	๑๓	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๓	บ้านสงินใต้	สงินใต้	๑๓	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๔	บ้านสงินนุปอย	สงินนุปอย	๑๓	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๕	บ้านหนองอึ่งใต้	หนองอึ่งใต้	๗	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๖	บ้านหนองอึ่งเหนือ	หนองอึ่งเหนือ	๑๙	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๗	บ้านห้วยกว้าง	ห้วยกว้าง	๗	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๘	บ้านห้วยครั่ง	ห้วยครั่ง	๕	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๒๙	บ้านห้วยบง (สงินกลาง)	ห้วยบง (สงินกลาง)	๑๙	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓๐	บ้านห้วยบง (ผีปานใต้)	ห้วยบง	๑๔	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓๑	บ้านห้วยลอก	ห้วยลอก	๑๘	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓๒	บ้านห้วยส้ม	ห้วยส้ม	๙	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๓๓	บ้านห้วยหวาย	ห้วยหวาย	๑	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓๔	บ้านอูตูมใต้	อูตูมใต้	๖	นาเกียน	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓๕	บ้านมูเซอหลังเมือง	มูเซอหลังเมือง	๕	ม่อนจอง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓๖	บ้านขุนตื่นใหม่	ขุนตื่นใหม่	๖	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓๗	บ้านขุนตื่นน้อย	ขุนตื่นน้อย	๖	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓๘	บ้านเคอะกะชอเด	เคอะกะชอเด	๑๑	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๓๙	บ้านจกปก	จกปก	๑๐	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๐	บ้านฉุ้ยมอ	ฉุ้ยมอ	๙	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๑	บ้านชอแอะ	ชอแอะ	๑๒	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๒	บ้านเด๊ะบือเซทะ	เด๊ะบือเซทะ	๑๑	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๓	บ้านทะโกรเด	ทะโกรเด	๑๕	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๔	บ้านบราโกร	บราโกร	๑๕	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๕	บ้านปรอโกร	ปรอโกร	๑๑	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๖	บ้านปิพอ	ปิพอ	๖	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๗	บ้านแม่ระอานอก	แม่ระอานอก	๑๐	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๘	บ้านแม่ระอาใน	แม่ระอาใน	๙	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๔๙	บ้านแมะแตะแหละกุย	แมะแตะแหละกุย	๖	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๐	บ้านลูกูดู	ลูกูดู	๙	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๑	บ้านเลอะกรา	เลอะกรา	๑๕	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๒	บ้านเลอะตอ	เลอะตอ	๑๒	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๓	บ้านหม่าโอโจ	หม่าโอโจ	๑๑	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๔	บ้านห้วยไก่ป่า	ห้วยไก่ป่า	๑๔	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๕	บ้านห้วยขนุน	ห้วยขนุน	๗	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๖	บ้านห้วยโป่ง	ห้วยโป่ง	๑๕	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๗	บ้านหัวโล๊ะ	หัวโล๊ะ	๑๑	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๘	บ้านห้วยยาบ	ห้วยยาบ	๘	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๕๙	บ้านใหม่ทอง	ใหม่ทอง	๑๒	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖๐	บ้านขุนสอง	ขุนสอง	๑๑	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖๑	บ้านขุนหาด	ขุนหาด	๑๕	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖๒	บ้านปิตุคี	ปิตุคี	๑๑	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖๓	บ้านแม่แฮน้อย	แม่แฮน้อย	๑๔	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖๔	บ้านแม่แฮหลวง	แม่แฮหลวง	๑๔	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖๕	บ้านหลังป่าข่า	หลังป่าข่า	๑๗	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๖๖	บ้านห้วยตองน้อย	ห้วยตองน้อย	๖	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖๗	บ้านห้วยตองหลวง	ห้วยตองหลวง	๖	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖๘	บ้านห้วยปูน้อย	ห้วยปูน้อย	๔	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๖๙	บ้านห้วยปูหลวง	ห้วยปูหลวง	๔	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๐	บ้านห้วยแห้ง(ยางเปียง)	ห้วยแห้ง	๑๗	ยางเปียง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๑	บ้านขุนอมแฮดนอก	ขุนอมแฮดนอก	๕	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๒	บ้านขุนอมแฮดใน	ขุนอมแฮดใน	๕	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๓	บ้านคอทะ	คอทะ	๑	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๔	บ้านคะเนเจือคี	คะเนเจือคี	๑๐	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๕	บ้านจือทะ	จือทะ	๑	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๖	บ้านตะกอคะ	ตะกอคะ	๘	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๗	บ้านทีทอทะ	ทีทอทะ	๑	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๘	บ้านทีพะแหล่	ทีพะแหล่	๙	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๗๙	บ้านทีเลอเปอคี	ทีเลอเปอคี	๑๐	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๐	บ้านพะเบี้ยว	พะเบี้ยว	๑๑	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๑	บ้านพะอัน	พะอัน	๕	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๒	บ้านมอโกรทะ	มอโกรทะ	๑๐	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๓	บ้านมอคี	มอคี	๑๑	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๔	บ้านมอโพทะ	มอโพทะ	๙	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๕	บ้านเมโลเด	เมโลเด	๑๐	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๖	บ้านแม่หลองใต้	แม่หลองใต้	๑	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๗	บ้านราชา	ราชา	๑๑	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๘	บ้านวาเมทะ	วาเมทะ	๙	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๘๙	บ้านสะเรเดคี	สะเรเดคี	๙	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙๐	บ้านห้วยน้ำผึ้ง	ห้วยน้ำผึ้ง	๑๒	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙๑	บ้านห้วยยาว	ห้วยยาว	๗	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙๒	บ้านห้วยแห้ง (สบโขง)	ห้วยแห้ง	๖	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙๓	บ้านอูแจะ	อูแจะ	๖	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙๔	บ้านโอโลคีบน	โอโลคีบน	๑๐	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙๕	บ้านโอโลคีล่าง	โอโลคีล่าง	๑๐	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙๖	บ้านผาแดง (อมก๋อย)	ผาแดง	๑๒	อมก๋อย	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙๗	บ้านแม่ระมีดน้อย	แม่ระมีดน้อย	๑๗	อมก๋อย	อมก๋อย	เชียงใหม่
๙๘	บ้านแม่ระมีดหลวง	แม่ระมีดหลวง	๑๗	อมก๋อย	อมก๋อย	เชียงใหม่

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๙๙	บ้านยองแหละ	ยองแหละ	๑๕	อมก๋อย	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๐๐	บ้านรังบี้	รังบี้	๑๕	อมก๋อย	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๐๑	บ้านห้วยจิโน	ห้วยจิโน	๑๖	อมก๋อย	อมก๋อย	เชียงใหม่
๑๐๒	บ้านห้วยตองสาด	ห้วยตองสาด	๒	อมก๋อย	อมก๋อย	เชียงใหม่

จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๓.๙ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสบเมย จำนวน ๖ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านแม่ปะกลาง	บ้านแม่ปะกลาง	๒	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๒	บ้านจอลือใต้	บ้านจอลือใต้	๔	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๓	บ้านแม่แพน้อย	บ้านแม่แพน้อย	๑๑	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๔	บ้านจอลือเหนือ	บ้านจอลือเหนือ	๔	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๕	บ้านผาอันใต้	บ้านผาอันใต้	๙	กองก๋อย	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
๖	บ้านแม่เกี๋ยงน้อย	บ้านแม่เกี๋ยงน้อย	๔	กองก๋อย	สบเมย	แม่ฮ่องสอน

๓.๑๐ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จำนวน ๓ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	บ้านห้วยเฮียะ	บ้านห้วยเฮียะ	๔	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน
๒	บ้านกองสูม	บ้านกองสูม	๖	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน
๓	บ้านแม่ดี๊	บ้านแม่ดี๊	๕	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน

ศูนย์การเรียนชุมชนชาวมอแกนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์

จังหวัดพังงา

๓.๑๑ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพังงา จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ศูนย์การเรียนชุมชนชาวมอแกนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์	อ่าวบ้านใหญ่		เกาะพระทอง	คุระบุรี	พังงา

๔. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๔.๑ โรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดน่าน จำนวน ๑๓ แห่ง

ที่	โรงเรียน	วัด	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	เชียงกลางปริยัติศึกษา	ศรีบุญเรือง	เชียงกลาง	เชียงกลาง	น่าน
๒	พระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม	นิโครธาราม	ป่าคา	ท่าวังผา	น่าน
๓	วัดน้ำไคร้นันทชัยศึกษา	น้ำไคร้	ยม	ท่าวังผา	น่าน
๔	วัดราษฎร์บำรุงวิทยา	ราษฎร์บำรุง	ทุ่งช้าง	ทุ่งช้าง	น่าน
๕	วัดนาราบวิทยา	นาราบ	นาน้อย	นาน้อย	น่าน
๖	วัดบ่อหลวงวิทยาธรรม	บ่อหลวง	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ	น่าน
๗	พระปริยัติธรรมานุสรณ์ วัดฟ้าสวรรค์	ฟ้าสวรรค์	บ้านฟ้า	บ้านหลวง	น่าน
๘	วัดปรางค์	ปรางค์	ปัว	ปัว	น่าน
๙	นันทบุรีวิทยา	พระธาตุช้างค้ำวรวิหาร	ในเวียง	เมือง	น่าน
๑๐	วัดบุญยืน	บุญยืน	กลางเวียง	เวียงสา	น่าน
๑๑	พระปริยัติศาสนภิพัฒน์วัดเมืองราม	เมืองราม	นาเหลือง	เวียงสา	น่าน
๑๒	วัดดอนมงคลสันติสุขวิทยา	ดอนมงคล	ดู่พงษ์	สันติสุข	น่าน
๑๓	นันทจริมเขตศึกษา	ห้วยซ้อ	หมอเมือง	แม่จริม	น่าน

๔.๒ โรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดแพร่ จำนวน ๗ แห่ง

ที่	โรงเรียน	วัด	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	พุทธโกศัยวิทยา	พระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร	ในเวียง	เมืองแพร่	แพร่
๒	ศรีคิรินทร์วิทยา	ศรีคิรินทราราม	เด่นชัย	เด่นชัย	แพร่
๓	วังฝ่อนวิทยา	วังฝ่อน	หัวเมือง	สอง	แพร่
๔	ร้องแหย่งวิทยาคม	วุฒิมงคล	ดอนมูล	สูงเม่น	แพร่
๕	ร้องเข็มวิทยา	ร้องเข็ม	ร้องเข็ม	ร้องกวาง	แพร่
๖	เชตวันวิทยา	เชตวัน	หัวทุ่ง	ลอง	แพร่
๗	สัมฤทธิบุญวิทยา	วัดสัมฤทธิบุญ	แม่เกิ๋ง	วังชิ้น	แพร่

๔.๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงราย จำนวน ๒๐ แห่ง

ที่	โรงเรียน	วัด	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	วัดป่าตาลใต้	ป่าตาลใต้	ป่าตาล	ขุนตาล	เชียงราย
๒	วัดแก่นเหนือวิทยา	แก่นเหนือ	ห้วยซ้อ	เชียงของ	เชียงราย

ที่	โรงเรียน	วัด	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๓	วัดครึ่งใต้วิทยา	ครึ่งใต้	ครึ่ง	เชียงของ	เชียงราย
๔	โสภณจริยธรรมวิทยา	ศรีดอนชัย	เวียง	เชียงของ	เชียงราย
๕	วัดไชยสถานวิทยา	ไชยสถาน	ศรีดอนมูล	เชียงแสน	เชียงราย
๖	วัดอำมาตย์วิทยา	อำมาตย์	เวียง	เทิง	เชียงราย
๗	พุทธศาสตร์ศึกษา	ท่าน้ำ	ป่าแดด	ป่าแดด	เชียงราย
๘	วัดสันหนองบัววิทยา	สันหนองบัว	เม็งราย	พญาเม็งราย	เชียงราย
๙	ชยาภิวัฒน์วิทยา	ป่าซาง	เมืองพาน	พาน	เชียงราย
๑๐	พุทธิวงศ์วิทยา	พระแก้ว	เวียง	เมืองเชียงราย	เชียงราย
๑๑	หนองบัวพิทยา	หนองบัว	แม่เจดีย์	เมืองเชียงราย	เชียงราย
๑๒	วัดแม่คำวิทยา (สังฆประชาอุปถัมภ์)	แม่คำ	แม่คำ	แม่จัน	เชียงราย
๑๓	วัดหมื่นพุทธวิทยา	หมื่นพุทธเมตตา คุณาราม (จีนนิกาย)	ท่าข้าว เปลือก	แม่จัน	เชียงราย
๑๔	บุญเรืองวิทยา	บุญเรือง	ป่าก่อคำ	แม่ลาว	เชียงราย
๑๕	วัดเจดีย์หลวงวิทยา	เจดีย์หลวง	เจดีย์หลวง	แม่สรวย	เชียงราย
๑๖	วัดวิเชตร์มณี	วิเชตร์มณี	เวียงพางคำ	แม่สาย	เชียงราย
๑๗	เวียงแก่นวิทยา	บ้านม่วง	ม่วงยาย	เวียงแก่น	เชียงราย
๑๘	เวียงชัยพิทยา	พนาลัยเกษม	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย
๑๙	ฝั่งหมิ่นวิทยา	ฝั่งหมิ่น	ริมกก	เมืองเชียงราย	เชียงราย
๒๐	พระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา	ฮ่างต่ำ	ป่างิ้ว	เวียงป่าเป้า	เชียงราย

๔.๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดพะเยา จำนวน ๙ แห่ง

ที่	โรงเรียน	วัด	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	สุวรรณคณานุสรณ์	บุญเกิด	บุญเกิด	ดอกคำใต้	พะเยา
๒	โพธารามวิทยา	โพธาราม	ศรีถ้อย	แม่ใจ	พะเยา
๓	วัดนาปรังวิทยา	นาปรัง	นาปรัง	ปง	พะเยา
๔	ห้วยข้าวก่ำวิทยา	ห้วยข้าวก่ำ	ห้วยข้าวก่ำ	จุน	พะเยา
๕	วัดป่าแขมวิทยา	ป่าแขม	บ้านมาง	เชียงม่วน	พะเยา
๖	วัดปัวดอยวิทยา	ปัวดอย	งิม	ปง	พะเยา
๗	วัดราชคฤห์วิทยา	ราชคฤห์	เวียง	เมือง	พะเยา
๘	วัดหย่วนวิทยา	หย่วน	หย่วน	เชียงคำ	พะเยา
๙	วัดม่วงชุมวิทยา	ม่วงชุม	ป่าสัก	ภูซาง	พะเยา

๕. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

๕.๑ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดนราธิวาส จำนวน ๖ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	จรรยาอิสลาม	ศาลาใหม่	๓	ศาลาใหม่	ตากใบ	นราธิวาส
๒	นิรันดรวิทยา	ตะโล๊ะแน็งอามาน	๙	บางปอ	เมือง	นราธิวาส
๓	อิบตีดาวิทยา	บริจ๊ะ	๗	ลาโละ	รือเสาะ	นราธิวาส
๔	ต้นตันหยง	สโลว์	๗	รือเสาะ	รือเสาะ	นราธิวาส
๕	อัตเตาฟีกียะห์ อิสลามียะห์	ซากอ	๑	ซากอ	ศรีสาคร	นราธิวาส
๖	ดารุลฮิกมะห์	ฝูโง๊ะ	๑	กาลิซา	ระแงะ	นราธิวาส

๕.๒ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา จำนวน ๒ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	สมบูรณ์ศาสน์	ปะแต	๖	ปะแต	ยะหา	ยะลา
๒	อิสลามศาสน์ดารุสลาม	ตาเซะ	๓	ตาเซะ	เมือง	ยะลา

๕.๓ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี จำนวน ๕ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	พีระยานาวินคลองหินวิทยา (คลองหินอิสลามวิทยา)	คลองหิน	๒	ปากล่อ	โคกโพธิ์	ปัตตานี
๒	บ้านกูวิง	สุเหร่า	๒	ท่าน้ำ	ปะนาเระ	ปัตตานี
๓	บากงพิทยา	บากง	๒	บางเขา	หนองจิก	ปัตตานี
๔	ศาสน์อิสลามกะลาพอ	กะลูบี	๑๑	เตราะบอน	สายบุรี	ปัตตานี
๕	ธรรมพิทยาคาร	โคกกอ	๓	ลุโบะยิไร	มายอ	ปัตตานี

๕.๔ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสงขลา จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ส่งเสริมอิสลาม	ป่าเร็ด	๔	ปลักหนู	นาทวี	สงขลา

๕.๕ โรงเรียนสามเณรจังหวัดตาก จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	อนุกูลวิทยา(วัดดอนแก้ว) * โรงเรียนการกุศลของวัด	สองแคว	-	แม่สอด	แม่สอด	ตาก

* โรงเรียนขยายโอกาส

๖. สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๖.๑ โรงเรียนระดับประถมศึกษา

๖.๑.๑ จังหวัดตาก จำนวน ๗ แห่ง

ที่	โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.ศึกษาสงเคราะห์ ๒	โกช่วย	๑๐	แม่กุ	แม่สอด	ตาก
๒	ตชด.บ้านถ้ำเสือ	ถ้ำเสือ	๕	พระธาตุผาแดง	แม่สอด	ตาก
๓	ตชด.บ้านห้วยน้ำขุ่น	ห้วยน้ำขุ่น	๘	มหาวัน	แม่สอด	ตาก
๔	ตชด.จาตุรจินดา	ตีนธาตุ	๒	พระธาตุ	แม่ระมาด	ตาก
๕	หร.บ้านสี่หลัง (บ้านสามหมื่น)	สี่หลัง	๗	พระธาตุ	แม่ระมาด	ตาก
๖	ตชด.แม่กลองใหญ่	แม่กลองใหญ่	๔	โมโกร	อุ้มผาง	ตาก
๗	ตชด.บ้านมอเกอร์	มอเกอร์ยาง	๖	พบพระ	พบพระ	ตาก

๖.๑.๒ จังหวัดระนอง จำนวน ๑ แห่ง

ที่	โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
๑	ตชด.บ้านในวง	ผาพิง	๑	ในวงเหนือ	ละอุ่น	ระนอง

๖.๒ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ

จังหวัดสกลนคร

๖.๒.๑ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะอำเภอกุสุมาลย์ จำนวน ๒๑ แห่ง

ที่	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	บ้านหนองหอย	หนองหอย	๔	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์
๒	บ้านนิรมัย	นิรมัย	๕	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์
๓	บ้านโนนสะอาด	โนนสะอาด	๗	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์
๔	ประชาสุขสันต์	นิรมัย	๑๒	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์
๕	บ้านกุงศรี	กุงศรี	๑	นาเพียง	กุสุมาลย์
๖	บ้านม่วง	ม่วง	๕, ๑๐	นาโพธิ์	กุสุมาลย์
๗	บ้านนาดี	นาดี	๑	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์
๘	บ้านโพนทอง	โพนทอง	๒	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์
๙	บ้านกุดสะกอย	กุดสะกอย	๗	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์
๑๐	เทศบาลตำบลกุสุมาลย์	กุสุมาลย์	๘	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์
๑๑	บ้านอีกุด	อีกุด	๒	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์
๑๒	บ้านซ่งเต่า	ซ่งเต่า	๖	นาเพียง	กุสุมาลย์

ที่	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑๓	บ้านนาเพียงเก่า	นาเพียงเก่า	๒	นาเพียง	กุสุมาลย์
๑๔	บ้านหนองปลาตอง	หนองปลาตอง	๗, ๘	นาเพียง	กุสุมาลย์
๑๕	บ้านโคกม่วง	นาโพธิ์	๒	นาโพธิ์	กุสุมาลย์
๑๖	บ้านนาโพธิ์	นาโพธิ์	๑๑	นาโพธิ์	กุสุมาลย์
๑๗	บ้านกุดฮู	กุดฮู	๔	โพธิไพศาล	กุสุมาลย์
๑๘	แก้งคำประชาสามัคคี	แก้งท่าลับ, คำกั้ง	๓, ๙	อุ่มจาน	กุสุมาลย์
๑๙	บ้านงิ้ว	งิ้ว	๕	อุ่มจาน	กุสุมาลย์
๒๐	บ้านสนามบิน	สนามบิน	๘	อุ่มจาน	กุสุมาลย์
๒๑	ชุมชนบ่อแสนพันมิตรภาพที่ ๒๑๑	แสนพัน	๑๔	อุ่มจาน	กุสุมาลย์

จังหวัดน่าน

๖.๒.๒ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะอำเภอบ่อเกลือ จำนวน ๖ แห่ง

ที่	ชื่อศูนย์เด็ก	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	บ้านน้ำว้า	น้ำว้า	๖	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
๒	บ้านไสล	ไสล	๒	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
๓	บ้านน้ำแคะ	น้ำแคะ	๔	ดงพญา	บ่อเกลือ
๔	บ้านสว้า	สว้า	๗	ดงพญา	บ่อเกลือ
๕	บ้านห้วยโป่ง	ห้วยโป่ง	๑๕	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
๖	บ้านผาสุก	ผาสุก	๓	ภูฟ้า	บ่อเกลือ

จังหวัดตาก

๖.๒.๓ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะอำเภอแม่สอด จำนวน ๓ แห่ง

ที่	ชื่อศูนย์เด็ก	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	บ้านพะเด๊ะ	พะเด๊ะ	๔	พระธาตุผาแดง	แม่สอด
๒	บ้านถ้ำเสือ	ถ้ำเสือ	๕	พระธาตุผาแดง	แม่สอด
๓	บ้านขุนห้วยแม่สอด	ขุนห้วยแม่สอด	๖	พระธาตุผาแดง	แม่สอด

๗. สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๕ แห่ง

ที่	โรงเรียน	หมู่บ้าน	ถนน	แขวง	เขต
๑	บ้านแบนชะโด	ชุมชนแบนชะโด หมู่ ๑๑	-	ทรายกองดินใต้	คลองสามวา
๒	สุเหร่าเกาะขุนเณร	๓๕ หมู่ที่ ๑๒ ซอยร่วมใจ ๖๓	ประชาร่วมใจ	ทรายกองดินใต้	คลองสามวา
๓	วัดสีชมพู	๑/๑ หมู่ ๔	คู้คลองสิบ	คลองสิบ	หนองจอก
๔	ศิริวังวิทยาคาร	๑๙ หมู่ที่ ๑๐ ซอยแก้วประดับ	สุวินทวงศ์	ลำผักชี	หนองจอก
๕	สุเหร่าลำแขก	๑๐/๑๑ หมู่ที่ ๙	-	ลำผักชี	หนองจอก
๖	วัดทองสัมฤทธิ์	๕๐/๑ หมู่๑๘	คุ้มเกล้า	แสนแสบ	มีนบุรี
๗	วัดปลูกศรัทธา	๕๘๗	-	ลาดกระบัง	ลาดกระบัง
๘	แก่นทองอุปถัมภ์	๑๘ ซอยแก่นทอง	ศรีนครินทร์	หนองบอน	ประเวศ
๙	เพี้ยนพินอนุสรณ์	๒๗/๗๙๙ หมู่ ๓ ซอยโปษยานนท์	สุขุมวิท ๗๐/๑	บางนา	บางนา
๑๐	วัดเกาะสุวรรณาราม	หมู่๓	-	คลองถนน	สายไหม
๑๑	บำรุงรวิวรรณวิทยา	๕๐๑ หมู่ ๓	เดชะตุงคะ	สีกัน	ดอนเมือง
๑๒	เคหะทุ่งสองห้องวิทยา ๑	หมู่ ๒	-	ทุ่งสองห้อง	หลักสี่
๑๓	วัดปุรณาวาส	หมู่ ๓	-	ศาลาธรรมสพน์	ทวีวัฒนา
๑๔	วัดอินทราวาส	หมู่ ๒๒	-	บางระมาด	ตลิ่งชัน
๑๕	วัดศรีนวลธรรมวิมล	หมู่ ๔	-	หนองแขม	หนองแขม
๑๖	พรหมราษฎร์รังสรรค์	หมู่ ๕	-	บางบอน	บางบอน
๑๗	คลองหนองใหญ่	๕๓ หมู่ ๙ ซอยบางแค ๑๔	บางแค-บางบอน	บางแค	บางแค
๑๘	คลองพิทยาลงกรณ์	๕๔/๒ หมู่ที่ ๑๐	บางขุนเทียน-ชายทะเล	ท่าข้าม	บางขุนเทียน
๑๙	หมู่บ้านเกาะโพธิ์	๒๒/๓ หมู่ที่ ๑๐	-	แสมดำ	บางขุนเทียน
๒๐	ประภาสวิทยา	๓๐/๑๑๗ หมู่ ๑๓	นวมินทร์	คลองกุ่ม	บึงกุ่ม
๒๑	วัดบึงทองหลาง	-	-	คลองจั่น	บางกะปิ
๒๒	ลอยสายอนุสรณ์	๔๑ หมู่ ๑๒ ซอยอยู่เย็น (รามอินทรา ๓๔)	ประดิษฐ์มนูธรรม	ลาดพร้าว	ลาดพร้าว
๒๓	วิชูทิศ	๔๐๙๕/๑	ประชาสงเคราะห์	ดินแดง	ดินแดง
๒๔	ประชาราษฎร์บำเพ็ญ	๕๐๐	ประชาราษฎร์บำเพ็ญ	สามเสนนอก	ห้วยขวาง
๒๕	วัดสิตาราม	๒๑/๒ ถนนดำรงรักษ์	-	คลองมหานาค	ป้อมปราบศัตรูพ่าย

รายชื่อโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในต่างประเทศ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลำดับ	ชื่อ	ที่อยู่
๑	โรงเรียนประถมสมบูนบ้านสวนมอน	เมืองหินเหิบ แขวงเวียงจันทน์
๒	โรงเรียนสามัญกินนอนชนเผ่าแขวงเวียงจันทน์	เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์
๓	โรงเรียนสามัญกินนอนชนเผ่าแขวงคำม่วน	เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน
๔	โรงเรียนประถมสมบูนบ้านย้อ	เมืองแบ่ง แขวงอุดมไซ
๕	โรงเรียนประถมสมบูนบ้านถิ่น	เมืองไซ แขวงอุดมไซ
๖	โรงเรียนสามัญกินนอนชนเผ่าแขวงหัวพัน	เมืองเวียงไซ แขวงหัวพัน
๗	โรงเรียนประถมสมบูนสบเบา	เมืองสบเบา แขวงหัวพัน
๘	โรงเรียนประถมสมบูนบ้านซ้าย	เมืองไชเชดถา แขวงอัตตะปือ
๙	โรงเรียนประถมสมบูนบ้านมิดสัมพัน	เมืองสนามไซ แขวงอัตตะปือ
๑๐	โรงเรียนประถมสมบูนบ้านเมืองใหม่	เมืองสามัคคีไซ แขวงอัตตะปือ
๑๑	โรงเรียนสามัญกินนอนชนเผ่าแขวงเซกอง	เมืองละมาม แขวงเซกอง
๑๒	โรงเรียนประถมสมบูนบ้านกะปือ	เมืองท่าแตง แขวงเซกอง
๑๓	โรงเรียนมัธยมบ้านกะปือ	เมืองท่าแตง แขวงเซกอง
๑๔	โรงเรียนประถมสมบูนบ้านติ้ว	เมืองละมาม แขวงเซกอง
๑๕	โรงเรียนมัธยมบ้านติ้ว	เมืองละมาม แขวงเซกอง

สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

ลำดับ	ชื่อ	ที่อยู่
๑	No. (5) Basic Education High School	Pathein, Ayeyawady Division
๒	Basic Education Primary School	Panbedan Pyay, Bago Division (West)
๓	No. (5) Basic Education High School	Pyay, Bago Division (West)
๔	No. (2) Basic Education Middle School	Bago Division (East)
๕	Basic Education High School	Thandwe, Rakhine State
๖	No. (1) Basic Education Primary School	Nyaung Don, Ayeyawady Division
๗	No. (2) Basic Education High School	Pa-an, Kayin State
๘	No. (5) Basic Education High School	Myeik, Taninthari Division
๙	No. (1) Basic Education High School	Dawei, Taninthari Division

ลำดับ	ชื่อ	ที่อยู่
๑๐	No. (1) Basic Education High School	Pyay, Bago Division (West)
๑๑	Basic Education Middle School	Nadeyichaung Paung Township, Mon State
๑๒	No. (7) Basic Education High School	Sittway, Rakhine State
๑๓	No. (1) Basic Education Primary School	Yetwinkone Tharyarwady Township, Bago Division (West)
๑๔	No. (3) Basic Education High School	Loikaw, Kayah State
๑๕	No. (1) Basic Education Middle School	Pyin Oo Lwin Township, Mandalay Division
๑๖	Basic Education (State) High School	Patheingyi Township, Mandalay Division
๑๗	No. (22) Basic Education High School	Chan Aye Than Zan Township, Mandalay Division
๑๘	Basic Education Middle School	Myit Tha Township, Mandalay Division
๑๙	Basic Education Middle School	Wet Let Township, Sagaing Division
๒๐	Basic Education Middle School	Pyin Oo Lwin Township, Mandalay Division
๒๑	Basic Education High School	Nyaungshwe, Shan State (South)
๒๒	Basic Education Middle School	Kalaw, Shan State (South)
๒๓	Basic Education Middle School	Nankhantharyarkone, Moehnyin Township, Kachin State
๒๔	No. (6) Basic Education Middle School	Lashio, Shan State (North)
๒๕	No. (8) Basic Education Primary School	Kyaington, Shan State (East)
๒๖	Basic Education Primary School	Zaythit Quarter Ha-kha Township, Chin State
๒๗	No. (2) Basic Education Middle School	Botahtaung Township, Yangon Division
๒๘	No. (6) Basic Education High School	Ahlone Township, Yangon Division
๒๙	Basic Education (State) Middle School	Kyauktada Madaya Township, Yangon Division
๓๐	No. (3) Basic Education Primary School	Bahan Township, Yangon Division
๓๑	No. (2) Basic Education Primary School	Kamaryut Township, Yangon Division
๓๒	No. (38) Basic Education Primary School	Hlaingtharyar Township, Yangon Division
๓๓	No. (48) Basic Education Primary School	North Okkalapa Township, Yangon Division
๓๔	Sanpya Yin Thway Ein Pre-Primary School	Yangon Division
๓๕	No. (4) Basic Education High School	Mayangon Township,Yangon Division
๓๖	Basic Education Middle School	Hmaw Bi, Yangon Division
๓๗	Basic Education High School	Hinthada Township, Ayeyawady Division
๓๘	No. (3) Basic Education Middle School	Bahan Township, Yangon Division
๓๙	No. (3) Basic Education High School	Kyimyindine Township, Yangon Division
๔๐	No. (2) Basic Education High School	Dagon Township, Yangon Division
๔๑	No. (1) Basic Education High School	Thonekhwa, Yangon Division

ลำดับ	ชื่อ	ที่อยู่
๔๒	No. (2) Basic Education High School	Hlaingtharyar Township, Yangon Division
๔๓	No. (7) Basic Education Middle School	Mingalardon Township, Yangon Division
๔๔	Basic Education Primary School	Shwekone Kyauktan Township,Yangon Division
๔๕	No. (2) Basic Education High School	Mingalardon Township, Yangon Division
๔๖	No. (6) Basic Education Middle School	Bago Division (East)
๔๗	Border Region Race Youths Development Training School	Putao, Kachin State
๔๘	Kadonkani Basic Education High School	Bogalay Township, Ayeyawady Division

ราชอาณาจักรกัมพูชา

ลำดับ	ชื่อ	ที่อยู่
๑	Dom Ber Primary School	Dom Ber District, Kampong Cham Province
๒	Tompung Primary School	Odong District, Kampong Speu Province
๓	Ponlei Primary School	Pemaror District, Prey Veng Province

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ลำดับ	ชื่อ	ที่อยู่
๑	Cao Son Lower Secondary School	Da Bac District, Hoa Binh Province
๒	Hung Thang Primary & Secondary School	Halong District, Quang Ninh Province
๓	Ninh My Primary School	Hoa Lu District, Ninh Binh Province

มองโกเลีย

ลำดับ	ชื่อ	ที่อยู่
๑	Secondary School of Altanbulag soum	Altanbulag soum, Tuv aimag

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ

ลำดับ	ชื่อ	ที่อยู่
๑	Mariali Government Primary School	Mariali, Gazipur Sadar, Gazipur, Dhaka
๒	Azampur Government Primary School	Sector - 6, Azampur, Uttara, Dhaka

ราชอาณาจักรภูฏาน

ลำดับ	ชื่อ	ที่อยู่
๑	Yurung Lower Secondary School	Pemagatshel District
๒	Genekha Lower Secondary School	Thimpu District
๓	Wanakha Lower Secondary School	Paro District

ภาคผนวก ๓

สามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารมาอย่างต่อเนื่อง ในพุทธศักราช ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นปีที่ครบรอบ ๓๐ ปี ของการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ และทรงเจริญพระชนมายุ ๕๕ พรรษา ผู้ปฏิบัติงานทุกหมู่เหล่า ครูและนักเรียน ตลอดจนศิษย์เก่าจึงพร้อมใจร่วมกันจัดงาน “สามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี” ขึ้นตลอดพุทธศักราช ๒๕๕๓ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและน้อมเกล้าฯ ถวาย ดังนี้

การจัดประชุมวิชาการ

การจัดการประชุมวิชาการระดับภูมิภาคทั้ง ๔ ภาค และการประชุมวิชาการระดับชาติ ณ กรุงเทพมหานคร การจัดทำหนังสือและการจัดนิทรรศการ

การจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจ

กิจกรรมที่จัด เช่น การจัดทำรายการสารคดีสั้น บทความ การจัดทำตราไปรษณียากรที่ระลึกสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

การก่อสร้างถาวรวัตถุเป็นอนุสรณ์ครบรอบ ๓๐ ปี การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนสำหรับนำไปก่อสร้างถาวรวัตถุเป็นอนุสรณ์ครบรอบ ๓๐ ปี ของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ เช่น อาคารเรียน บ้านพักครู หอพักนักเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงอาหาร อาคารอเนกประสงค์ จำนวน ๓๕ โครงการ รวมเป็นเงิน ๓๑,๓๙๘,๒๓๐ บาท สรุปได้ดังนี้

ประเภทโครงการ	จำนวนโครงการ	จำนวนเงิน
๑. อาคารเรียน	๑๑	๒๔,๒๕๓,๓๐๐
๒. *โรงอาหาร*	๔	๑,๖๑๓,๑๙๐
๓. *บ้านพักครู*	๒	๑,๑๙๑,๐๐๐
๔. *หอพักนักเรียน*	๓	๑,๒๙๖,๐๐๐
๕. *อาคารอเนกประสงค์*	๙	๑,๘๐๐,๐๐๐
๖. *ห้องน้ำ ห้องส้วม*	๖	๑,๒๔๔,๗๔๐

การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์

สถานศึกษาในโครงการตามพระราชดำริทั่วประเทศได้ร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ จัดกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เพื่อเป็นสาธารณประโยชน์ รวมทั้งสิ้น ๔๙๕ โครงการ

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ ๘๐/๒๕๕๓
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสามทศวรรษ การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

- - - - - - - - - - -

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นต้นมา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกล เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดเวลาที่ผ่านมา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้งานได้พัฒนาอยู่ตลอดเวลา และงานพัฒนาได้ขยายผลไปสู่ประเทศต่างๆ ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นปีที่ครบรอบ ๓๐ ปี ของการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร และในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระชนมายุ ๕๕ พรรษา สมควรที่จะได้มีการดำเนินงานโครงการสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารเพื่อเฉลิมพระเกียรติและน้อมเกล้าฯ ถวาย

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๖) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	นายอภิลาศ โอสถานนท์	ที่ปรึกษาและกรรมการ
๑.๒	นางพูนศรี ทองไข่มุกต์	ที่ปรึกษาและกรรมการ
๑.๓	คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษาและกรรมการ
๑.๔	ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
๑.๕	รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นายธีรภัทร สันติเมทนีดล)	รองประธานกรรมการ
๑.๖	รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นายเอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์)	รองประธานกรรมการ
๑.๗	อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	รองประธานกรรมการ
๑.๘	ว่าที่ร้อยตรี กิตติ ขันธมิตร กรมวังผู้ใหญ่	กรรมการ
๑.๙	ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ	กรรมการ
๑.๑๐	ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๑.๑๑	ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	กรรมการ
๑.๑๒	ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๑.๑๓	ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
๑.๑๔	ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑.๑๕	ผู้แทนกองบัญชาการกองทัพไทย	กรรมการ
๑.๑๖	ผู้แทนกองทัพบก	กรรมการ
๑.๑๗	ผู้แทนกองทัพเรือ	กรรมการ
๑.๑๘	ผู้แทนกองทัพอากาศ	กรรมการ
๑.๑๙	ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ

๑.๒๐ ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรรมการ
๑.๒๑ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรรมการ
๑.๒๒ นายสมเกียรติ ชอบผล กรรมการ
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๑.๒๓ รองศาสตราจารย์นราพร จันทร์โอชา กรรมการ
รองประธานกรรมการบริหารมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
๑.๒๔ พลโท สบโชค ศรีสาคร กรรมการ
เลขานุการบริหารโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย
๑.๒๕ กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) กรรมการ
๑.๒๖ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรรมการ
๑.๒๗ ผู้แทนสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ กรรมการ
๑.๒๘ ผู้แทนสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ กรรมการ
๑.๒๙ ผู้แทนสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗ กรรมการ
๑.๓๐ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรรมการ
๑.๓๑ ผู้แทนสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส กรรมการ
๑.๓๒ ผู้แทนสถานีโทรทัศน์เดอะเนชั่น กรรมการ
๑.๓๓ ผู้แทนบริษัท ทรูวิชั่น จำกัด (มหาชน) กรรมการ
๑.๓๔ ผู้แทนสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรรมการ
๑.๓๕ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กรรมการ
๑.๓๖ ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรรมการ
๑.๓๗ ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย กรรมการ
๑.๓๘ ผู้แทนสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรรมการ
๑.๓๙ ผู้แทนสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรรมการ
๑.๔๐ ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและกิจการพิเศษ กรรมการและเลขานุการ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
๑.๔๑ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ กรรมการและเลขานุการ
๑.๔๒ ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
๑.๔๓ ผู้อำนวยการกองกลาง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ พิจารณาวางแผน กำหนดรูปแบบ และดำเนินการโครงการสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เพื่อเฉลิมพระเกียรติและน้อมเกล้าฯ ถวาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
๒.๒ ดำเนินการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร รวมทั้งเผยแพร่สร้างความศรัทธาให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง
๒.๓ เชิญชวนหน่วยงานทุกภาคส่วนและประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
๒.๔ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานฝ่ายต่างๆ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร
๒.๕ ดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)
นายกรัฐมนตรี

คำสั่งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
ที่ ๔/๒๕๕๓
เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
เนื่องในโอกาสสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

- - - - - - - - - - -

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๘๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงาน นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	ว่าที่ร้อยตรี กิตติ ขันธมิตร กรมวังผู้ใหญ่	ที่ปรึกษาและอนุกรรมการ
๑.๒	คุณหญิงสุชาดา ศรีเพ็ญ	ประธานอนุกรรมการ
๑.๓	นายสมศักดิ์ วิราพร	อนุกรรมการ
๑.๔	พลโท กานต์ พินัยนิติศาสตร์	อนุกรรมการ
๑.๕	พันเอกหญิง วันดี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
๑.๖	พันเอกหญิง นันทพร วีรวัฒน์	อนุกรรมการ
๑.๗	นายอภิสิทธิ์ พึ่งพร	อนุกรรมการ
๑.๘	นายคมทัศน์ ชัยภักดี	อนุกรรมการ
๑.๙	นายโชคชัย วงษ์จินดา	อนุกรรมการ
๑.๑๐	นางลินดา อิศรางกูร ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
๑.๑๑	นางสาวมัทวรรณ นครไทย	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๑๒	นางรัชนี ศรีสุข	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๑๓	นายจักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๑๔	นายเกียรติกมล จังโส	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ พิจารณาดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๒.๒ จัดทำแผนงาน ตรวจสอบ และติดตามการดำเนินงานเพื่อให้การจัดทำหนังสือแล้วเสร็จโดยสมบูรณ์

๒.๓ ดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายจตุรงค์ ปัญญาดิลก)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการดำเนินงานโครงการสามทศวรรษ
การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

คณะผู้จัดทำหนังสือ

ที่ปรึกษา

ว่าที่ร้อยตรี กิตติ ขันธมิตร

กองบรรณาธิการ

คุณหญิงสุชาดา ศรีเพ็ญ

นายสมศักดิ์ วิราพร

พลโท กานต์ พินัยนิติศาสตร์

นายคมทัศน์ ชัยภักดี

พันเอกหญิง วันดี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

พันเอกหญิง นันทพร วีรวัฒน์

นายโชคชัย วงษ์จินดา

นายอภิสิทธิ์ พึ่งพร

นางลินดา อิศรางกูร ณ อยุธยา

นางสาวมัทวรรณ นครไทย

นางรัชนี ศรีสุข

นายจักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต

นายเกียรติกมล จังโส

นางสาวทัศยา แจ่มจันทร์

บรรณาธิการ

นายสมศักดิ์ วิราพร

ศิลปกรรม

นางสาวสุนทรี รมณียกุล

พิมพ์ที่

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐, ๐-๒๘๘๒-๑๐๑๐

โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๘๕

E-mail : aprint@amarin.co.th Homepage : http://www.amarin.com

สามทศวรรษ

การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี